

Vääpeli

Rakennushistoriaselvitys

Lappeenranta

2022

ARK—BYROO

Tilaaja: Puolustuskiinteistöt

Tilaajan edustajat: Tapani Aalto, analyytikko, asiakkuusyksikkö

Konsultti: Arkkitehtitoimisto Ark—byroo oy, Työpajankatu 10 A 49, 00580 Helsinki,
info@arkbyroo.fi, www.arkbyroo.fi, +358 50 574 8710

Työryhmä:

Olli Nieminen, arkkitehti SAFA

Mirjami Vihma, arkkitehti SAFA

Satu Austikainen, valokuvaus

Etukannen kuva: Kasarmirakennus valokuvattuna 1930-luvulla. MV.

Suoritusajankohta: Heinäkuu–lokakuu 2022.

Työ on luovutettu 25.10.2022

ISBN:

978-952-368-126-2 (pdf)

978-952-368-125-5 (nide)

© Arkkitehtitoimisto Ark—byroo

Asiasanat: Kasarmit, kulttuuriympäristö, Lappeenranta, Osmo Lappo, leirikenttä,
Maanpuolustuskorkeakoulu, Maasotakoulu, modernismi, Puolustusvoimat, puolustusministeriön
rakennustoimisto, Ragnar Ypyä, rakennushistoria, RKY-alueet, 1930-luku

**PUOLUSTUS·
KIINTEISTÖT**
Senaatti

Sisällys

SISÄLLYS	1
1. JOHDANTO	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	5
1.3 Perustiedot	6
2. LAPPEENRANNAN LEIRIKENTTÄ JA SUOMALAINEN KASARMIARKKITEHTUURI	8
2.1 Maasotakoulun toiminta leirikentän alueella	8
2.2 Suomalaisen 1930-luvun kasarmiarkkitehtuurin piirteitä	10
3. RAKENNUS 84 VÄÄPELI	14
3.1 Rakennuttaminen ja suunnittelijat	14
3.2 Suunnitteluratkaisu	17
4. MYÖHEMMÄT VAIHEET	24
4.1 Muutoshistoria	24
4.2 Muutoskaaviot	30
5. NYKYTILA	41
5.1 Sisätilat	41
5.2 Julkisivut ja ulkotilat	69
6. JOHTOPÄÄTÖKSET	75
LÄHTEET	77

1. Johdanto

1.1 Kohde

Väapeli-rakennus alkuperäisessä asussaan 1950-luvun ilmakuvasa. SM.

Lappeenrannan leirikentän rakennus numero 84, kutsumanimeltään Väapeli, valmistui vuonna 1937 puolustusvoimien aliupseerikoulutuksen oppilaiden majoituskasarmiksi. Rakennuksen käyttäjä on vuosikymmenten aikana vaihdellut koulutus uudistusten myötä, mutta käyttötarkoitus on säilynyt tähän päivään saakka käytännössä samana. Leirikentän aluetta rakennus 84 mukaan lukien käyttää nykyisin maasotakoulu, ja alueeseen kuuluu joukko eri-ikäisiä rakennuksia. Alueen rakennuskantaa ja historiallista kontekstia on käsitelty laajemmin leirikentän kulttuuriympäristöselvityksessä vuodelta 2019 (Ark-byroo oy).

Kasarmirakennuksen on suunnitellut puolustushallinnon rakennustoimistolla työskennellyt arkkitehti Ragnar Ypyä ja se lukeutuu puolustusvoimien

varhaisiin modernistisiin kasarmirakennuksiin. Niin kutsuttua valkoista sotilasarkkitehtuuria edustava kasarmi järjestettiin ja mitoitettiin uusien hygieniää korostavien suunnitteluohjeiden mukaisesti. Rakenteeltaan kasarmi on osittain tiili- ja osittain teräsbetonirunkoinen.

Rakennusta on korotettu 1960-luvulla yhdellä asuinkerroksella vastaamaan koulun kasvanutta majoitustilan tarvetta. Korotustyön suunnitteli myöhemmin laajemminkin samalla alueella suunnittelijana vaikuttanut arkkitehti Osmo Lappo. Seuraava merkittävä muutosvaihe oli 1980-luvun talotekninen uudistus, jolloin myös huonejakoa muutettiin osassa rakennusta. Lappo suunnitteli myös 1980-luvun muutokset.

Kasarmirakennuksessa on alusta alkaen ollut aliupseerikokelaiden majoitustupien ohella muun muassa

luentosaleja. Alkuperäiseen pohjaratkaisuun kuuluivat myös kaksi väapelin asuntoa, jotka on sittemmin muokattu muuhun käyttöön. Nykypäivänä rakennuksessa on lisäksi muun muassa kirjasto sekä opiskelijoiden yhteistiloja.

Historiallinen kasarmirakennus on suojeltu osayleiskaavassa, minkä lisäksi se kuuluu Museoviraston määrittämään Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki -nimiseen valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY). Rakennuksella on erityisarvoa sekä puolustusvoimien varhaisen modernin rakennussuunnittelun että arkkitehtinsa Ragnar Ypyän puolustushallinnon rakennustoimistossa suunnitteleminen rakennusten edustajana.

1.2 Tehtävä

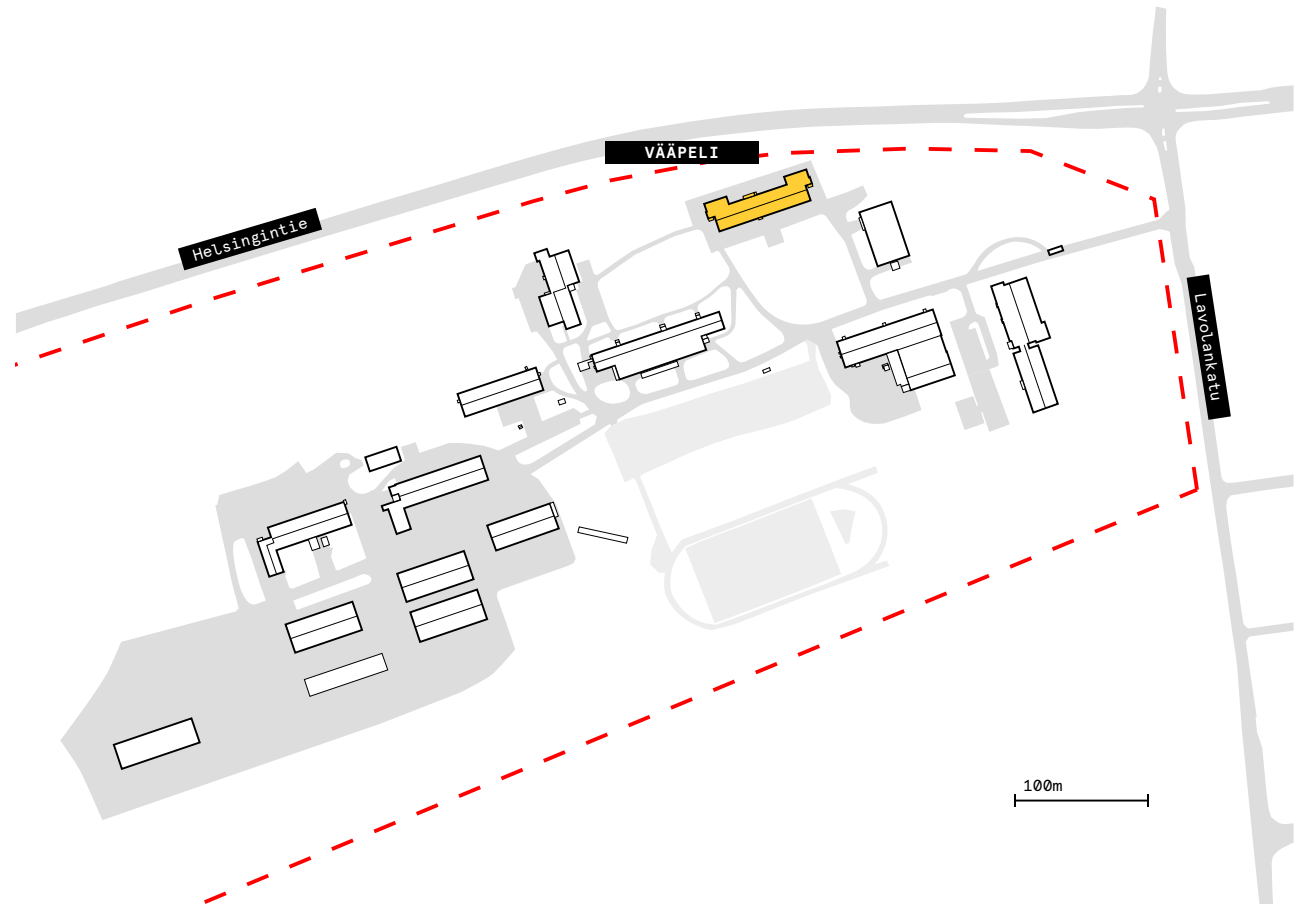
Lappeenrannan leirikentän kasarmialueella sijaitsevan Vääpeli-rakennuksen rakennushistoriaselvitys tehdään kiinteistön peruskorjaus- ja kehitystyön tueksi ja lähdeaineistoksi. Leirikentän kasarmialueesta on aikaisemmin tehty kulttuuriympäristöselvitys (Ark-byroo oy, 2019).

Rakennushistoriaselvitys on tehty kirjallisuus- ja arkistotutkimuksen sekä kenttätöskentelyn perusteella. Selvityksessä on yhdistetty eri lähteistä hankittua tietoa, jota on havainnollistettu historiallisin ja nykytilavalokuvien sekä arkistopiirustuksin. Rakennuksen säilyneisyys ja muutosvaiheet on esitetty kaavioiden avulla. Rakennuspiirustusten osalta tärkein arkistolähde on ollut puolustushallinnon piirustusarkisto ja vanhojen valokuvien osalta SA-kuva-arkisto. Käytetyt arkisto- ja kirjallisuuslähteet on listattu tutkimuksen loppuun ja tekstissä on käytetty alaviitteitä.

Kohteessa on suoritettu kenttäkatselmus syyskuussa 2022, jonka yhteydessä tehdyt inventointimuistiinpanot on kirjattu rakennushistoriaselvityksen kuudenteen lukuun yhdessä paikalla otettujen valokuvien kanssa. Valokuvauspaikat on merkitty kaavioihin.

Rakennushistoriaselvitys koostuu seitsemästä luvusta. Ensimmäinen luku on johdanto, jossa esitellään lyhyesti selvityksen kohde, tehtävän sisältö sekä kohteena olevan rakennuksen perustiedot. Toisessa luvussa perehdytään rakennuksen toiminnallisiin ja arkkitehtonisiin taustoihin. Kolmas luku käsittelee kohteen rakentamista sekä suunnitteluratkaisua. Neljännessä luvussa eritellään kasarmin myöhempiä rakennusvaiheita. Muutokset esitetään viidennessä luvussa tiivistetysti kaaviomuodossa. Kuudenteen lukuun on kirjattu inventoinnin yhteydessä tehdyt muistiinpanot rakennuksen nykytilasta valokuvineen. Seitsemäs luku on selvityksen yhteenveto johtopäätöksineen.

↓ Vääpeli-rakennus on merkitty keltaisella värillä leirikentän varuskunta-alueen rakennuskantaa esittävään kaavioon. Alueen raja on merkitty katkoviivalla.

1.3 Perustiedot

VÄÄPELI / RAKENNUS 84

Rakennettu: 1937

Rakennuttaja: Puolustusvoimat

Arkkitehti: Ragnar Ypyä

Osoite: Lavolankatu 1

Kiinteistötunnus: 405-25-1-16

Kaupunginosa: Lentokenttä, 25. kaupunginosa

Rakennusnumero: 84

LAAJUUSTIETOJA

Huoneistoala yhteensä: 3897 m²

Bruttoala yhteensä: 4457 m²

Kerroksia: 4 + kellari

MUUTOSVAIHEET

1964 Korotus ja peruskorjaus, Osmo Lappo

1980 Peruskorjaus ja talotekniikan uusiminen, Osmo Lappo

KÄYTTÖHISTORIA

1937–1945 ratsuväkiprikaatin aliupseerikoulun asuin- ja opetusrakennus

1945–1975 jalkaväen aliupseerikoulun asuin- ja opetusrakennus

1975–1993 päällystöopiston asuin- ja opetusrakennus

1993–2001 maanpuolustuskorkeakoulun asuin- ja opetusrakennus

2001– maasotakoulun asuin- ja opetusrakennus

OMISTUS

1937 alkaen Suomen valtio

MAAKUNTAKAAVA

Etelä-Karjalan maakuntakaavassa leirikentän alue kuuluu rakennetulta itäosaltaan EP-1-alueeseen, joka määritellään Puolustusvoimien alueeksi. Alue osoitetaan puolustusvoimien käytössä olevaksi varuskunta-, harjoitus- tai varikkoalueeksi. Alueella liikkuminen on rajoitettua. Kentän läntinen, pääosin rakentamaton osa on luokiteltu EAH-1-alueeksi, eli puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueeksi. Alueella liikkuminen on turvallisuus- ja muista syistä rajoitettua. Lisäksi leirikentällä on ampumarataa tarkoittava ea-merkintä. Ampumaradan ympäristöön suunniteltaessa on otettava huomioon muun muassa meluhaitat ja vaara-alueet.

Leirikentän alue kuuluu Etelä-Karjalan maakuntakaavassa RKY-määritelmän mukaisesti valtakunnallisesti merkittävään kulttuurihistorialliseen ympäristöön (ma/kv).¹

OSAYLEISKAAVA

Leirikentän alue kuuluu osayleiskaavassa 405-Y49, *Keskustaajaman Oyk 2030 keskusta-alue* Puolustusvoimien alueeseen (EP). Leirikentän itäinen, rakennettu osa on varustettu ma-vk -merkinnällä, jonka mukaan alue on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, joka kuuluu valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoitamaan valtakunnalliseen inventointiin (RKY 2009).

Leirikentän alue kuuluu osittain lentomelualueeseen. Kentän itäosan rakennettu alue kuuluu lisäksi kansallisen kaupunkipuiston intressialueeseen kulttuuri-

ja luonnonmaiseman kauneuden, historiallisten ominaispiirteiden ja muiden erityisarvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi (kp).

Osayleiskaavassa Maasotakoulun kulttuuriympäristön rajausta on edellisistä aineistoista tarkennettu siten, että siihen sisältyvät myös tässä työssä keskeisessä roolissa olevat autohalli ja korjaamo (nro:t 86 ja 87), jotka on rajattu RKY-alueen ulkopuolelle. Rakennukset edustavat samaa ajallista kerrostumaa Vääpelin rakennuksen kanssa. Osayleiskaavassa alue on merkitty Puolustusvoimien alueeksi (EP).²

Rakennukset 84 (oppilasasuntola), 85 (varusvarasto), 86 (autohalli) ja 87 (korjaamo) on merkitty rakennuskohtaisesti suojeltaviksi sr-1 -merkinnällä.³

ASEMAKAAVA

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 405-1491 (tullut voimaan 18.8.1980) Puolustusvoimien korttelialueeseen (EP). Korttelialueelle saa rakentaa asuntoja ainoastaan oppilaitoksen tarpeita varten. Tontille tulee varata 1 autopaikka/ 150 k-m². Tontin tehokkuusluvaksi (e) on annettu 0,06.

¹ Ympäristöministeriön 21.12.2011 vahvistama Etelä-Karjalan maakuntakaava. Etelä-Karjalan liitto.

² Osayleiskaava 405-Y49, hyväksymispäätös on saanut lainvoiman 17.8.2018. Lappeenrannan kaupunki.

³ Osayleiskaava 405-Y49, Lappeenrannan kaupunki.

RAKENNUSSUOJELU

Rakennus on suojeltu alueen osayleiskaavassa (405-Y49) rakennuskohtaisella sr-1-suojelumerkinnällä.

Suojelumerkintä on selostettu seuraavasti:

"Rakennustaiteellisesti, historiallisesti tai kylä- tai kaupunkikuvan kannalta arvokas rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Korjaus- ja muutostyöt sekä käyttötarkoituksen muutokset tulee sovittaa rakennuksen rakennustaiteellisesti tai historiallisesti arvokkaisiin tai kyläkuvan kannalta merkittäviin ominaispiirteisiin. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydetty museoviranomaisen lausunto."

Rakennus kuuluu Museoviraston määrittämään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY) *Lappeenrannan linnoitus- ja varuskuntakaupunki*.

RKY-määritelmän mukaisesti alue on merkitty valtakunnallisesti merkittäväksi kulttuurihistorialliseksi ympäristöksi Etelä-Karjalan maakuntakaavassa (merkinnällä ma/kv) ja Lappeenrannan keskustaajaman osayleiskaavassa (merkinnällä Ma-vk). Merkinnän sisältö on kuvattu seuraavasti: *"Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Alue tai kohde sisältyy valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaan valtakunnalliseen inventointiin (RKY 2009). Alueen ja rakennuskannan ominaispiirteet tulee säilyttää, ja alueella tapahtuvan rakentamisen ja maankäytön on sovellettava arvokkaaseen ympäristöön. Aluerajaus voi sisältää asemakaavalla suojeltuja tai suojeltavia rakennuksia. Aluetta koskevista suunnitelmista on pyydetty museoviranomaisen lausunto."*⁴

4 21.12.2011 vahvistettu Etelä-Karjalan maakuntakaava. Etelä-Karjalan liitto.

Kohderakennuksen sijainti on merkitty keltaisella katkoviivalla Lappeenrannan keskusta-alueen länsipuolella. LKP.

2. Lappeenrannan leirikenttä ja suomalainen kasarmiarkkitehtuuri

2.1 Maasotakoulun toiminta leirikentän alueella

Leirikentän alue Lappeenrannan kaupungin lounaispuolella on ollut sotilaskäytössä jo 1880-luvulta lähtien. Nimensä mukaisesti alueella järjestettiin leirikoukousiksi nimitettyjä venäläisten ja suomalaisten sotilaiden yhteisiä sotaharjoituksia. Harjoituksia varten käytetty pitkänomainen 450 hehtaarin kenttä vuokrattiin valtiolta. Kentälle rakennettiin erilliset leirialueet Venäjän ja Suomen sotaväelle, leirikentän varhainen 1880-luvun rakennuskanta oli lähinnä suomalaisjoukkojen korttelimaisesti järjestettyjä majoitustelttoja sekä joitain pysyvämpiä puurakennuksia lähinnä upseeriston ja jopa keisarin käyttöön. Venäläisjoukkojen leirirakennukset pystytettiin myöhemmin 1890-luvulla ja ne sijaitsivat nykyisen maasotakoulun alueella kentän itäpäässä. Leirirakennuksiin kuului myös muun muassa puinen kirkko. Suomalaisjoukot käyttivät kenttää 1800-luvun loppuun asti, kun taas venäläisjoukot harjoittelivat alueella vielä ensimmäiseen maailmansotaan saakka.⁵

Suomen itsenäistyttyä Lappeenrannan leirikenttä valjastettiin jälleen sotilastarkoituksiin. Jo 1910-luvun lopulla tasapintainen ja avara alue otettiin ilmavoimien lentokenttäkäyttöön, lentokenttänä se oli Suomen ensimmäisiä. Kentälle rakennettiin yksinkertainen lentoasema jo vuonna 1918. Varsinainen sotilaslentokenttä kuitenkin rakennettiin vasta 1930-luvun alussa.⁶ Myöhemmin 1920-luvulla leirikentän vanhoja puurakennuksia käytti muun muassa ratsuväkiprikaati. Vuonna 1928 Hämeen ratsurykmentin kantaeskadroona

majoitettiin nykyisen Maasotakoulun paikalla sijanneisiin vanhoihin venäläisleirin rakennuksiin.⁷

Ratsurykmentin majoituttua leirikentän itäosaan sijoitettiin alueelle myös ratsuväkiprikaatin aliupseerikoulu. Alueen ensimmäiset itsenäisyyden ajan uudisrakennukset, nykyinen Vääpeli-kasarmi sekä kivinen tallirakennus pystytettiin aliupseerikoulun käyttöön. Molemmat valmistuivat vuonna 1937.⁸ Ratsuväkiprikaatin aliupseerikoulu ehti toimia tiloissa yhdessä viestieskadroonan kanssa vain vajaat kymmenen vuotta, kun 1940-luvun puolivälissä rakennusten käyttäjäksi tuli jalkaväen aliupseerikoulu. Paikka valittiin tarkoitukseen hyvien harjoitusmaastojen ja olemassa olevan rakennuskannan perusteella. Kasarmiin muutti hetkellisesti vuonna 1945 aiemmin Vaasassa toiminut tykistökoulun aliupseerikoulu, joka siirrettiin Hyrylään vuonna 1948.⁹

Leirikentän kasarmitilat olivat alusta alkaen puutteelliset aliupseerikoulun käyttöön. Esimerkiksi ruokailu oli järjestettävä läheisellä Rakuunamäen kasarmialueella, jonne myös osa oppilaista majoitettiin. Liikuntasaleina käytettiin kasarmin leveitä käytäviä sekä alueella sijainnutta maneesia. Ongelmia aiheutti myös varusmiesten ja aliupseerikoulun oppilaiden rinnakkain majoittaminen, sillä kumpaakin ryhmää koskivat erityyppiset järjestysmääräykset.¹⁰

Kanta-aliupseerikoulun aikaista ulkoharjoittelua Vääpeli-kasarmin etupihalla, kuva on vuodelta 1956. Kuva teoksesta *Maanpuolustusopisto 75 vuotta* (Simola & Koivisto 1993), SA-kuva.

Kasarmin leveitä käytäviä käytettiin yleisesti muun muassa voimistelu- ja harjoitustiloina, valokuva on otettu ennen rakennuksen ensimmäistä muutosvaihetta vuonna 1958. Kuva teoksesta *Maanpuolustusopisto 75 vuotta* (Simola & Koivisto 1993), SA-kuva.

⁵ Etelä-Karjalan museo.

⁶ Kantola 2017; Kiiveri-Hakkarainen 2006, 131.

⁷ Immonen 1992, 396.

⁸ Immonen 1992, 396.

⁹ Simola & Koivisto 1993, 203.

¹⁰ Simola & Koivisto 1993, 205–207.

Aliupseerikoulun tilaongelmia alettiin ratkomaan 1950-luvun loppuvuosina. Tuolloin alueelle valmistui arkkitehti Osmo Lapon suunnittelema aliupseerikoulun lisärakennus, johon sijoitettiin muun muassa opetusluokkia, alueen oma 300-paikkainen ruokala, tarkoituksenmukainen liikuntasali sekä esikuntatiloja ja työntekijöiden asuntoja. Kahdessa vaiheessa toteutettuun rakennukseen oli suunniteltu myös kolmas, majoitustiloja, sotilaskodin sekä elokuvaluokan sisältänyt rakennusvaihe, joka ei kuitenkaan toteutunut.¹¹

Majoitustilojen tarvetta jatkuvasti kasvavalle oppilasmäärälle purettiin myöhemmin 1960-luvun puolivälissä laajentamalla Vääpeli-kasarmia yhdellä lisäkerroksella. Korotettu, 396 oppilasta majoittava kasarmi ei silti ilmeisesti ollut riittävä, sillä tiedetysti lisämajoitustiloina on käytetty ainakin leirikentän vanhaa korjaamorakennusta. Samoihin aikoihin uudistettiin myös aliupseerikoulutusta vastaamaan varusmiesten yleisen koulutustason nousua sekä sotateknologian kehitystä.¹²

Seuraavan kerran leirikentän opistoalueen rakennuskantaa laajennettiin 1970-luvun puolivälissä uudella, pääosin asuinkäyttöön rakennetulla Kersantti-rakennuksella. Muutosvaiheen aikaan aliupseerikoulutusta muokattiin jälleen, tällä kertaa aliupseerikoulusta siirryttiin kokonaan uuteen, päälystööpiston nimen saaneeseen koulutusjärjestelmään. Muutos heijasteli tarvetta muodostaa uusi, korkeammin koulutettu ja keskikoulupohjainen virkamiesryhmä puolustusvoimiin. Sen myötä aliupseerit korvautuivat toimiupseereilla. Toiminta leirikentällä jatkui edelleen päälystööpiston muodossa.¹³

11 Lappo 1961.

12 Simola & Koivisto 1993, 208–209; 147–148.

13 Simola & Koivisto 1993, 209; 161–167.

1970-luvun lopulla Lappeenrannan leirikentän päälystööpiston alueella oli kaksi majoitusrakennusta, esikunta-, opetus- ja huoltorakennus, kenttävarastoksi muunneltu vanha talli sekä pieni panssarivaunuhalli. Lisäksi alueella oli liikuntaa varten 2,5 kilometrin pururata, erillinen kuntorata sekä pallokenttä.¹⁴

Päälystööpistosta puolestaan tehtiin puolustusvoimien uuden johtamis- ja hallintojärjestelmän myötä maanpuolustusopisto vuodesta 1993 alkaen, maanpuolustusopisto koulutti aiempien toimiupseerien sijaan opistotason koulutusta vastaavia opistoupseereita.¹⁵ Vuosikymmenen alussa oli lakkautettu läheisellä Rakuunamäen kasarmialueella toiminut rakuunapataljoona, jonka myötä päälystööpiston esikunta oli saanut pataljoonalle kuuluneita varuskuntatehtäviä hoitaakseen. 1990-luvun aikana myös opistoaluetta uudistettiin muun muassa uudella kuntotalolla.¹⁶

Leirikentän nykykäyttäjänä toimii Maasotakoulu. Maasotakoulu perustettiin vuonna 2001 lakkautetun maanpuolustusopiston tilalle, ja koulussa voi suorittaa osia sotatieteiden kandidaatin ja sotatieteiden maisterin tutkinnoista.¹⁷ Kentän moderni rakennuskanta on pitkälti säilyttänyt tähän päivään saakka alkuperäiset käyttötarkoituksensa. Esimerkiksi Vääpeli-rakennus toimii yhä oppilasmajoitus- ja opetusrakennuksena. Merkittävimmän käytöltään lienee hevosten lähdön myötä muuttunut 1930-luvun suuri talli, joka toimii nykyään varustevalastona. Alueelle on lisäksi noussut muun muassa uudet soittokunta- ja koulutusrakennukset sekä lukuisia kalustosuojia. Useita vanhoja rakennuksia on myös laajennettu.

14 Majjanen, Hämäläinen & Aatos toim. 1978.

15 Simola & Koivisto 1993, 201.

16 Simola & Koivisto 1993, 211–215.

17 Nykänen 2011.

Yksi kasarmin kellarissa sijainneista luentosaleista alkuperäis-asussaan valokuvattuna oppitunnin aikaan vuonna 1958. Kuva teoksesta *Maanpuolustusopisto 75 vuotta* (Simola & Koivisto 1993), SA-kuva.

Kasarmin idän puoleinen sisäänkäynti kuvattuna vuonna 1958. Kuvassa näkyvät hyvin rakennuksen alkuperäiset puiset sisäänkäyntiovet. Kuva teoksesta *Maanpuolustusopisto 75 vuotta* (Simola & Koivisto 1993), SA-kuva.

2.2 Suomalaisen 1930-luvun kasarmiarkkitehtuurin piirteitä

PUOLUSTUSMINISTERIÖN TEKNISEN OSASTON RAKENNUSTOIMISTO

Puolustusvoimien uudisrakennusten suunnittelusta vastasi vuodesta 1926 alkaen puolustusministeriön alla toiminut sisäinen suunnittelutoimisto. Aikaisemmin suunnitteluvastuu oli kuulunut yleisten rakennusten ylihallitukselle, joka oli valtion rakennuskannasta vastaava toimielin. Puolustusministerin rakennustoimistolla suunnittelu tapahtui ryhmätyönä, eikä yksittäisten arkkitehtien nimiä useinkaan mainittu suunnitelmien yhteydessä. Rakennustoimiston vastuualueisiin kuului myös puolustusvoimien rakennuskannan korjaus ja ylläpito. 1930-luvun aikana rakennustoimisto kasvoi yhdeksi Suomen suurimmista arkkitehtitoimistoista.¹⁸

Rakennustoimiston arkkitehtikuntaan kuului paljon nuoria arkkitehteja ja rakennustoimisto myös omaksui modernismin vallitsevaksi tyylikseen verrattaen varhaisessa vaiheessa. 1920-luvun suurista, leveärunkoisista ja yksikerroksisista puukasarmeista siirryttiin 1930-luvun alkupuolella uudenaikaisiin korkeisiin ja kapearunkoisiin kivikasarmeihin. Rakennustoimiston arkkitehtuurissa sovellettiin myös tilojen tyyppiratkaisuja ja mitoitusohjeita, kokonaissuunnitelmat olivat silti yksilöllisiä. Suunnittelun modernisoinnin taustalla vaikutti vahvasti tuberkuloosin pelko ja suunnitelmissa korostui usein hygieenisuuden ja terveellisuuden rooli. Tämä näkyi niin asuintupien mitoituksessa, ilmanvaihdon ja auringonvalon priorisoimisessa kuin myös niin kutsutun hygieenisen huoneryhmän korostamisena suunnittelussa. Huoneryhmään kuului wc, pesuhuone sekä erillinen

¹⁸ Mäkinen 2000, 19.

tila sotilaiden varusteiden kuivaamiseen. Vanhoissa kasarmeissa varusteiden kuivaus oli usein tapahtunut asuintuvassa.¹⁹

Puolustusministeriön rakennustoimistolla työskenteli uransa alkuvaiheessa moni nimekäs suomalaisarkkitehti. Esimerkkeinä mainittakoon Elsa Arokallio, Aulis Blomstedt, Elsi Borg, Otto Flodin sekä Ragnar Ypyä ja Martta Martikainen-Ypyä.²⁰

RUSSARÖN KASARMI

Arkkitehti Ragnar Ypyän suunnittelemaa kasarmia Russarön saarella hangon edustalla pidetään Suomen ensimmäisenä modernina kasarmirakennuksena. Vuonna 1932 valmistunut miehistökasarmi perustui pohjaratkaisultaan tilavaan sivukäytävään, jonka varrelle majoitustuvat asetettiin riviin. Pohjaratkaisuun kuului myös uudenaikaiset pesu- ja kuivaustilat, joka sijoitettiin käytävän toiselle puolelle. Sisä-WC:itä rakennuksessa ei ollut, sillä saari oli viemäröimätön. Pohjakerrokseen sijoitettiin ruokasali keittiöineen, jossa ruuanlaiton eri työvaiheet oli erotettu omiin tiloihinsa. Pohjamuoto oli epäsymmetrinen.²¹

Kasarmin miehistötuvat mitoitettiin myöhemmin 1930-luvulla julkaistujen Niilo Niemen suunnitteluohjeita vastaten. Sivukäytävä mitoitettiin huomattavan leveäksi, sillä niiden tuli palvella myös voimistelusalaina sekä elokuvanäytösten esityspaikkoina. Lappeenrannan kasarmista poiketen pääporras sijoitettiin käytävän keskilinjaan tupien eteen oman porrashuoneensa

¹⁹ Mäkinen 2000, 80–93.

²⁰ Mäkinen 2000, 231.

²¹ Mäkinen 2000, 93–95.

Russarön miehistökasarmi oli ulkohahmoltaan epäsymmetrinen ja Vääpeli-kasarmia pienempi. Sotajan valokuvassa kasarmi on maalattu maastokuvioin. SA-kuva.

sijaan, muilta osin majoituskerrosten pohjat perustuivat samantyyppiseen perusratkaisuun.²²

Ulkoasultaan moderni kasarmi oli tiilirakenteinen, ulkoseiniltään se rapattiin tasaisen valkoiseksi. Päätilojen ikkunat olivat suuria ja vaakasuuntaisia ja ne oli jaettu useisiin pieniin ruutuihin korjausten helpottamiseksi. Sisäänvedetyn pääsisäänkäynnin yllä oli koko rakennuksen korkuinen ikkuna. 1920-luvun arkkitehtuuriin viittasivat vielä kasarmien korostettu räystäs sekä loiva aumakatto.

²² Ibid.

→ Kiviniemen kasarmin julkisivut erottuvat Vääpeli-kasarmista muun muassa näyttävien tiilireliefikoristeluidensa myötä. Myös ikkunoiden ruudutus on Vääpeliä pienijakoisempaa. MV.

KIVINIEMEN KASARMI, SAKKOLA

Kiviniemen kasarmi Karjalan Sakkolassa lienee toiminut edeltäjänä Lappeenrannan leirikentän Vääpeli-rakennukselle. Ragnar Ypyän suunnittelema ja paria vuotta ennen Lappeenrannan kasarmia valmistunut rakennus oli ulkohahmoltaan lähes identtinen myöhemmin valmistuneen leirikentän kasarmin kanssa.

Kiviniemen miehistökasarmi oli samalla tavoin pitkärunkoinen kolmikerroksinen rakennus, jonka molemmissa päädyissä on symmetrisesti asetellut porrastornit pääsisäänkäynteineen. Rakennuksessa oli pulpettikatot pitkän rungon päällä, Vääpeli-kasarmista poiketen takajulkisivun ulokeosat katettiin aumakatoihin. Myös ikkuna-aukotus sekä koristelu poikkesivat Vääpelistä hieman. Kiviniemen ikkunoiden sijoittelu poikkeaa Vääpelistä hieman ja ikkunat olivat jaettu pienempiin ruutuihin. Rakennuksen päädyissä oli näyttävät leijona-aiheiset reliefikoristelut.

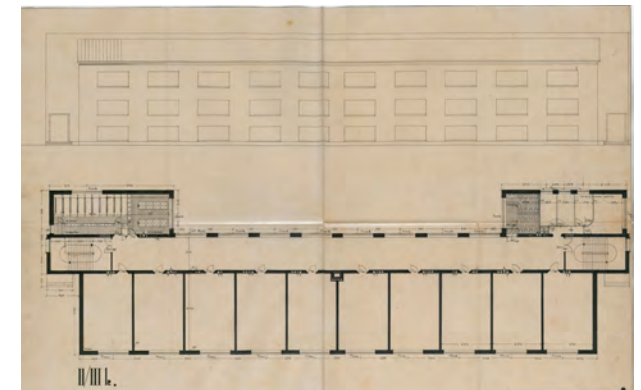
Pohjaratkaisultaan kasarmin kaksi pääkerrosta majoitustupineen olivat Vääpelin kanssa lähes identtiset mitoituksistaan myöten. Eroavaisuuksia löytyi pohjakerroksesta ja kellarista. Toiminnallisesti alimmassa kerroksessa oli samaan tapaan kuusi korkeaa luentosalia, joihin käytiin sisään kellariin kautta. Kerroksen keskivaiheilla tiloissa oli jonkin verran variaatiota: Kiviniemessä ensimmäiseen kerrokseen oli kolme sisäänkäyntiä takajulkisivun keskeltä, missä Vääpelissä sisäänkäyntejä ei ollut lainkaan. Nämä sekundaariset sisäänkäynnit johtivat omaan aulatilansa, josta laskeuduttiin myös Vääpelin kanssa samaan tapaan suunniteltuihin pannuhuoneisiin ja teknisiin tiloihin. Myös kaksi vääpelin asuntoa oli sijoitettu samalla tavalla talon ensimmäisen kerroksen päätyihin.

→ Kiviniemen kasarmin majoituskerrosten pohjapiirros on lähes identtinen Vääpelin kanssa. KA.

Kiviniemen kasarmin säilyneistä piirustuksista voidaan todeta, että myös rakennuksen detaljointi oli pitkälti Vääpelin kanssa samanlaista. Rakennuksessa käytettiin esimerkiksi samanlaisia pyöristettyjä ikkunapenkkejä ja ovisyvennyksiä. Myös rakenteiltaan kasarmit muistuttivat toisiaan läheisesti.

Kiviniemen kasarmi on sittemmin jäänyt Venäjän vastaisen rajan taakse, mutta on ilmakuvamateriaalista päätellen edelleen paikallaan.

JAAKKIMAN HUUHANMÄEN KASARMI

Jaakkiman Huuhanmäen kasarmi Karjalassa suunniteltiin Viipurin rykmentin toisen pataljoonan käyttöön. Rakennuksen piirsi arkkitehti Herbert Holmberg ja se valmistui vuonna 1932 samoihin aikoihin Russarön kasarmin kanssa. Pohjamuodoltaan symmetrinen kasarmi perustui Lappeenrannan kasarmin tavoin pitkään rakennusrunkoon ja osittaiseen sivukäytävään, jonka toiselle puolelle majoitustuvat ryhmitettiin riviksi. Käytävän päätyihin vastakkaiselle puolelle sijoitettiin ulkoneviksi siiviksi hygieeninen huoneryhmä ja toiselle puolelle luentosalit. Lappeenrannan kasarmin tapaan pääportaat sijoitettiin symmetrisesti käytävän molempiin päätyihin.²³

Samaan aikaan valmistuneeseen Russarön kasarmiin nähden Jaakkiman ulkoasu oli vielä vanhakantainen. Kolmikerroksinen rakennus katettiin korotetun korkealla tiilipintaisella aumakatolla ja pohjakerroksen julkisivu koristeltiin kasettireliefin. Nauhamaisesti sijoiteltujen käytävänpuoleisten ikkunoiden väleihin sijoitettiin pyöristetyt pilarit. Ylemmät kerrokset olivat valkoiset ja tasaisiksi rapatut. Majoituskerrosten suuret vaakaikkunat pienine ruutuineen muistuttivat Russarön ikkunoita, ja porraskäytävät merkittiin julkisivussa korkein pystyikkunoin.

KANKAANPÄÄN NIINISALON KASARMI

Kankaanpään Niinisalon suuri miehistökasarmi rakennettiin kertausharjoitusten osallistujoiden majoitusta varten ja sen suunnitteli arkkitehti Kalle Lehtovuori. Vuonna 1935 valmistunut rakennus sai lamellikasarmin kutsumanimen, sillä se koostui kolmesta monistettavasta, toisiinsa liitetystä lamelliyksiköstä.

Lamellit olivat kolmikerroksisia, ja niiden pohjaratkaisu perustui osittaiseen sivukäytävään. Käytävän yhdelle puolelle riviin järjestetyt majoitustuvat olivat rakennustoimiston mitoitusohjetta suurempia ja 80 henkilölle mitoitettuja. Toiselle puolelle käytävää

sijoitettiin totuttuun tapaan hygieeninen huoneryhmä, joskaan rakennukseen ei tehty täydellisiä wc-tiloja alueen puutteellisen viemäriverkon vuoksi. Pääportaat sijoitettiin kunkin lamellin käytävän päätyihin.²⁴

Kasarmin ulkoasu oli täysin moderni. Rapatut seinät maalattiin puhtaan valkoisiksi ja ikkunat aseteltiin nauhamaisiin riveihin. Räystäät olivat huomaamattomat ja katot tasapintaisia. Pohjaltaan pyöristetyt porrashuoneet korostuivat ulkohahmossa sylinterimäisinä torneina. Toimintojen mukaan erillisiin massoihin jäsennelty rakennus oli julkisivultaan polveileva ja monimuotoinen.

TAIVALLAHDEN AUTOKASARMI

Helsingin Töölössä sijaitsevan autokomppanian kasarmin suunnitteli Martta Martikainen ja se valmistui 1935. Keskeiselle paikalle rakennettua suurta kasarmia on laajalti pidetty aikansa suomalaisen sotilasarkkitehtuurin merkkiteoksena. Ehdottoman moderni ja näyttävä rakennus Helsingin keskusta-alueen tuntumassa sai osakseen myös erityisen paljon mediahuomiota valmistuessaan.

Pitkärunkoisen, hieman L-kirjaimen mallisesti taipuvan kasarmirakennuksen pohja perustui mallipiirustuksissa ihanteelliseksi katsottuun sivukäytävämalliin. Hygieeninen huoneryhmä oli sijoitettu majoitustupien rinnalle samalle puolelle käytävää, toisin kuin edellisten esimerkkien osittaisessa sivukäytävämallissa, jossa pesutilat useimmiten sijoitettiin käytävän vastapuolelle. Myös Taivallahden kasarmin sivukäytävä oli korotetun leveä ja palveli kasarmia monikäyttötilana. Majoituskerroksia kasarmissa oli kaksi, pohjakerrokseen sijoitettiin muun muassa ruokasali keittiöineen sekä sotilaskoti. Pieneen pystysiipeen sijoitettiin luentosaleja sekä toimistoja. Rakennussiipien liitoskulmaa korostivat tornimainen porrashuone ja käytävän ulkoseinän korostettu pyöristys. Toinen porrashuone sijoitettiin käytävän vastapäähän. Pitkiä tasaisen valkoisia seiniä aukottivat nauhahikkunoiden rivit.²⁵

Huuhanmäen kasarmin ulkoasussa on nähtävissä klassisiin viittaavia julkisivuaiheita, kuten pohjakerroksen kasetoitointi. Pohjaratkaisu muistutti Lappeenrannan Vääpeliä. MV.

Niinisalon kasarmin toistuvaan moduuliin perustuvan kokonaisuuden julkisivu muodostui monimuotoisen polveilevaksi. Pyöristetyt kirkkaan valkoiset pinnan ja nauhahikkunat korostivat modernia vaikutelmaa. MV.

23 Mäkinen 2000, 95–96.

24 Mäkinen 2000, 101–102.

25 Mäkinen 2000, 96–101.

Taivallahden kasarmin epäsymmetrinen massoittelu korkean porrastornin erottamine poikkisiipineen ja pyöristettyine kulmineen tuo rakennuksen ulkohahmoon myöhemmästä Lappeenrannan leirikentän kasarmista vielä uupuvaa moderniutta, vaikkakin kaaviotasolla pohjaratkaisu on pesutilojen sijoittelua lukuun ottamatta lähes samanlainen.

YHTEENVETO

Puolustusministeriön rakennustoimiston 1930-luvun kasarmituotanto on yleispiirteiltään selkeän yhtenevää. Pohjaratkaisuihin vaikuttivat voimakkaasti vuosikymmenen aikana laaditut mitoitusohjeet sekä hygieniää ja terveellisyttä korostavat suunnitteluihanteet. Majoitustupien sijoittelua määrittivät leveät sivukäytävät, variaatiota pohjien tasolla oli lähinnä pesutilojen sijoittelussa sekä vaihtelevien aputoimintojen sovittamisessa eri kohtiin rakennusrunkoa.

Ulkoarkkitehtuurin muotokieleksi valittiin tietoisesti moderni funktionalismi. Valinnalla haluttiin korostaa puolustusvoimien uudenaikaisuutta ja edistysellisyyttä. Rakennusrungot olivat pitkiä ja kohtalaisen matalia, usein kolme- tai nelikerroksisia. Toistuvana aiheena näkyvät muun muassa korkeat porrastornit, tasaiset valkeat rappauspinnat ja pitkiin nauhoihin asetellut pieniruutuiset ikkunat. Kattomuodoissa tavoiteltiin tasakaton vaikutelmaa. Itse rakennustekniikka oli kuitenkin vielä vanhanaikaista, rakennukset pystytettiin kantavien tiilimuurien varaan.

Taivallahden autokasarmi oli sijainniltaan Helsingin keskustan kupeessa poikkeuksellisen näkyvä kasarmirakennus. Myös sen suuri mittakaava ja uudenaikainen autoihin liittyvä toiminta toivat kasarmille mediahuomiota. SA-kuva.

3. Rakennus 84 Vääpeli

3.1 Rakennuttaminen ja suunnittelijat

← Rakennuksen näyttävät pääsisäänkäynnit ovat säilyttäneet alkuperäisasunsa lukuun ottamatta korkeita puuovia. Valokuva on 1940-luvun alusta. SA-kuva.

↓ Vääpeli-kasarmi alkuperäisasussaan kuvattuna. Valokuvassa nähtävillä on vielä alkuperäinen pulpettikattomuoto sekä keskiosan kaksi sisäänkäyntiä. Kasarmin alkuperäisissä ikkunoissa yläruudut olivat yläsaranoituja. Pietinen. MV.

Suomen itsenäistyttyä Lappeenrannan leirikentän vanhoja venäläisotilaille rakennettuja puurakennuksia ryhtyi käyttämään Suomen Puolustusvoimien ratsuväkiprikaati. Vanhat puurakennukset oli kuitenkin suunniteltu lähinnä kesäkäyttöön ja olosuhteisiin kaivattiin kohennusta. Leirikentän rakennus 84 rakennutettiin vuonna 1937 ratsuväkiprikaatin aliupseerikoulun kasarmiksi. Sen kanssa samoihin aikoihin leirikentälle pystytettiin myös talli sekä kahta vuotta myöhemmin korjaamo ja autohalli.²⁶

²⁶ Immonen 1992, 396.

ARKKITEHTI RAGNAR YPYÄ

Lappeenrannan uudelle kasarmille, eli leirikentän itäosaan valmistui 1930-luvulla neljä uutta rakennusta. Ensimmäisenä valmistui majoitusrakennus (nykyinen Vääpeli) 1937, sitten autotalli ja autokorjaamo, korjaus- ja puutyöpaja 1939. Nämä neljä uutta modernistista rakennusta on nimetty puolustusministeriön rakennustoimistolla työskennelleen Ragnar Ypyän suunnittelemiksi, vaikkakin työhön on toimiston työtavat huomioiden oletettavasti osallistunut muitakin puolustushallinnon arkkitehtejä.

Ragnar Ypyä syntyi Helsingissä 20.5.1900. Hän kirjoitti ylioppilaaksi Helsingin suomenkielisestä normaalilyseosta vuonna 1920 ja valmistui arkkitehdiksi Teknillisestä korkeakoulusta 1928. Ennen valmistumistaan Ypyä työskenteli Alvar Aallon toimistossa 1924–1925, jossa keskeinen suunnittelutyö tuohon aikaan oli Aallon varhaisiin klassistisiin suunnitelmiin kuuluva Jyväskylän työväentalo. Aallolta hän siirtyi puolustusministeriön palvelukseen. Ensin hän suoritti asepalveluksen puolustusministeriön rakennustoimistossa, jonne hän jäi työskentelemään vuosiksi 1926–1936. Suunnittelutehtävien lisäksi hän hoiti myös rakennusopin opettajan tointa Pioneerikoulussa vuosina 1930–1932.²⁷

Puolustusministeriön rakennustoimiston palveluksessa Ypyän ensimmäisiä suuria suunnitteluhankkeita oli joukko Kauhavan ilmasotakoulun rakennuksia. Ypyä suunnitteli koulun alueelle muun muassa 1920-luvun lopussa rakennettuja lentokonehalleja sekä upseerien asuin- ja kerhotilat, joiden arkkitehtuurissa ilmenivät vielä

1920-luvun klassismin muotokieli sekä koristeaiheet.²⁸ Myöhemmin 1930-luvulla Ypyän laatimassa ilmasotakoulun alueen asemakaavassa oli jo funktionalistisia piirteitä.²⁹

Ypyän ensimmäiset funktionalismia puhtaammin ilmentävät Puolustusvoimille suunnitellut rakennukset valmistuivat 1930-luvun alkuvuosina Russarön saarelle Hangon edustalla, Kiviniemeen Laatokan Karjalassa sekä Niikkanaan Valamon saarelle.³⁰ Russarön kasarmi on säilynyt tähän päivään asti, kun taas Niikkanaan kasarmi on raunioitunut ja jäänyt Venäjän puolelle. Samaan aikaan Niikkanaan kanssa valmistunut Kiviniemen kasarmi on niin ikään myös jäänyt Venäjän puolelle, ulkohahmoltaan se oli kolme vuotta myöhemmin valmistuneen leirikentän Kasarmin kanssa lähes identtinen.

Ragnar Ypyä työskenteli puolustushallinnon rakennustoimistossa vuoteen 1936 asti, minkä jälkeen hän siirtyi Viipurin kaupunginarkkitehdiksi. Kaupunginarkkitehdin virassa Ypyä vietti kolme vuotta, jonka aikana Hän suunnitteli muun muassa Viipurin kauppaoppilaitoksen ja naistensairaalan sekä kansakouluja. Samaan aikaan Ypyä työskenteli myös vaimonsa Martta Martikainen-Ypyän kanssa perustetun Arkkitehtitoimisto Martikainen-Ypyän nimissä. Toimiston työt 1930-luvun lopulta sijoittuivat pitkälti Viipuriin ja sen lähialueille, niihin lukeutui muun muassa asuinkerrostaloja, Joensuun suuri Pielishovin liiketalo sekä toteutumaton Viipurin konserttitalo.³¹

Ragnar Ypyä valokuvattuna vuoden 1956 arkkitehtien ja diplomi-insinöörien matrikkelia varten.

27 Arkkitehtuurimuseo

28 Mäkinen 2000, 142.

29 Makkonen 1999, 49–51.

30 Makkonen 1998, 93.

31 Makkonen 1994, 20; 24; 59.

Viipurin-vuosien jälkeen 1940-luvulla Ypyä työskenteli muun muassa Viipurin jälleenrakentamisen parissa sekä suunnitteli Martta Martikainen-Ypyän kanssa Säteri oy:n tehdasaluetta Valkeakoskelle. Toimeksianto jatkui lopulta vuosikymmeniä. Pariskunnan 1940-luvun töihin kuuluu myös Rautatalona tunnettu suuri liiketalo Oulun keskustassa, 1940 piirretty rakennus valmistui vuonna 1947. Vuosikymmenen lopussa valmistui myös pariskunnan yhdessä Veikko Malmion kanssa samoihin aikoihin piirtämä, joskin ilmeeltään Rautataloa huomattavasti futuristisempi lasipintainen Starckjohannin tavaratalo Lahden kauppatorille.³²

Selkeänä ryhmänä Ypyän työlistalla erottuvat lähinnä 1950-luvulta alkaen sairaalarakennukset. Yhdessä Martta Martikainen-Ypyän ja Veikko Malmion kanssa saavutettu kilpailuvoitto Tanskan Glostrupin keskussairaalan suunnittelusta 1950-luvun alussa oli suurista sairaalahankkeista ensimmäinen. Aikaisempaa kosketuspintaa sairaalasunnitteluun Ypyällä oli ainakin Viipurin naistensairaalan sekä aiemman Paimion parantolan arkkitehtuurikilpailun osalta. Kotimaassa huomattavin sairaalahanke oli Turun yliopistollinen keskussairaala, joka hankkeena jatkui 1950-luvun puolivälistä 1960-luvun loppuun, sekä Hesperian sairaala-alue Helsingissä 1950-luvun alkupuolelta.³³

Ypyän uran loppuvaiheessa hallitsevana rakennustyyppinä nousevat esiin yksityistalot ja kesähuvilat. Pienen mittakaavan intiimit suunnittelutyöt muodostavat kontrastia edellisen uravaiheen valtaville sairaalakomplekseille. Ypyän viimeinen mittakaavaltaan suurempi suunnitteluhanke oli Pohjoismaiden Yhdyspankin koulutuskeskus Helsingin Vuosaaressa 1960-luvun alusta.³⁴

Ragnar Ypyä oli myös innokas kuvataiteilija, mitä heijastelee useissa arkkitehtipariskunnan suunnittelutöissä esiintyvät reliefi- ja maalauskoristelut. Suunnittelutöidensä ohessa Ypyä toimi myös muun muassa Teknillisen

32 Makkonen 1999, 108–109; 163–166.

33 Makkonen 1998, 64–76.

34 Makkonen 1999, 250.

Osmo Lappo suunnitteli leirikentän alueelle muun muassa 1950- ja 60-lukujen vaihteessa valmistuneen uuden esikuntarakennuksen. SM.

korkeakoulun rakennusopin virkaatekevänä professorina 1949–1951 sekä jäsenenä SAFAn hallituksessa 1941–1942 ja Asuntosäätiön valtuuskunnassa 1971 eteenpäin. Ypyälle myönnettiin professorin arvo vuonna 1971. Valtaosa Ragnar Ypyän suunnitelmista tehtiin yhteistyönä Martta Martikainen-Ypyän kanssa. Pariskunnan yhteinen arkkitehtitoimisto oli toiminnassa vuodesta 1936 ainakin 1970-luvulle saakka. Toimisto menestyi myös arkkitehtikilpailuissa, 1930-luvulta 1960-luvulle he saavuttivat yhteensä 29 kilpailusijoitusta. Ragnar Ypyä kuoli Helsingissä lokakuussa 1980.³⁵

ARKKITEHTI OSMO LAPPO

Leirikentän opistoalueen uudisrakennus- ja muutostöistä vastasi Ragnar Ypyän ja puolustusministeriön rakennustoimiston jälkeen pitkälti arkkitehti Osmo Lappo yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Lapon suunnitelmiin lukeutuvat Vääpeli-rakennuksen laajennuksen ja peruskorjauksen lisäksi 1950-luvun esikuntarakennus Kapteeni, 1970-luvun majoitusrakennus Kersantin sekä 1990-luvun kuntotalo.

Osmo Lappo syntyi Helsingissä 6.12.1927 ja kirjoitti

35 Makkonen 1998, 99; Arkkitehtuurimuseo.

ylioppilaaksi Kallion yhteiskoulusta 1946. Arkkitehdiksi hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta vuonna 1953 ja hänen varhaisiin työnantajiansa kuuluivat muun muassa Heikki Sirén, Väinö Vähäkallio sekä Viljo Revell. Oman toimistonsa Lappo perusti vuonna 1957.³⁶

Osmo Lappo tunnetaan muun muassa koulusuunnittelijana sekä kouluarkkitehtuurin kehittäjänä. Lappo suunnitteli myös muita kohteita Puolustusvoimille, niistä tunnetuin on kansainvälisesti arvostettu Vekarajärven kasarmialue, joka valmistui 1975. Kohde edustaa aikansa veistomaisen riisuttua betoniarkkitehtuuria ja se on lisätty kansainvälisen modernin arkkitehtuuriperinnön vaalimiseen pyrkivän DOCOMOMO-järjestön kohdeluetteloon.³⁷

Lapon työluetteloon kuuluu lisäksi monipuolinen valikoima asuin-, ja liikerakennuksia. Hän on työskennellyt urallaan myös opetustehtävissä Teknillisessä korkeakoulussa sekä pitkäaikaisena toimijana SAFAssa. Oman toimistonsa parissa työskentelyn Lappo lopetti vuonna 2002.³⁸

36 Arkkitehtuurimuseo b.

37 Ibid.

38 Ibid.

3.2 Suunnitteluratkaisu

KASARMIRAKENNUSTEN TYYPPIRATKAISUT

Puolustusministeriön rakennusosaston arkkitehti Niilo Niemi oli vuonna 1935 laatinut neljä eri perustyyppiä ohjaamaan puolustusvoimien nykyaikaisten miehistökasarmien suunnittelua. Pohjatyypit eivät olleet sellaisinaan toistettavia tyyppirakennuksia, vaan suunnittelua ohjaavia toiminnallisia pohjakaavioita, joiden keinoin hän tutki erityyppisten pohjaratkaisujen hyötyjä ja haittoja. Niemi laati suunnittelun ohjeeksi myös standardimitoituksia muun muassa miehistötuville sekä niiden sisustukselle.³⁹

Niemen ehdottamia miehistökasarmin pohjaratkaisumalleja oli neljä. Ensimmäinen malli oli puhdas sivukäytävämalli, toinen sovellettu sivukäytävämalli, jossa pesutilat oli sijoitettu käytävän toiselle puolen rakennuksen päädyssä, kolmas keskikäytävämalli, jossa keskikäytävä haarautui kahdessa kohdin ikkunaseinälle ja neljäs puhdas keskikäytävämalli. Niemi katsoi sivukäytävämallit ihanteellisiksi, eikä suositellut keskikäytävämallia lainkaan.⁴⁰

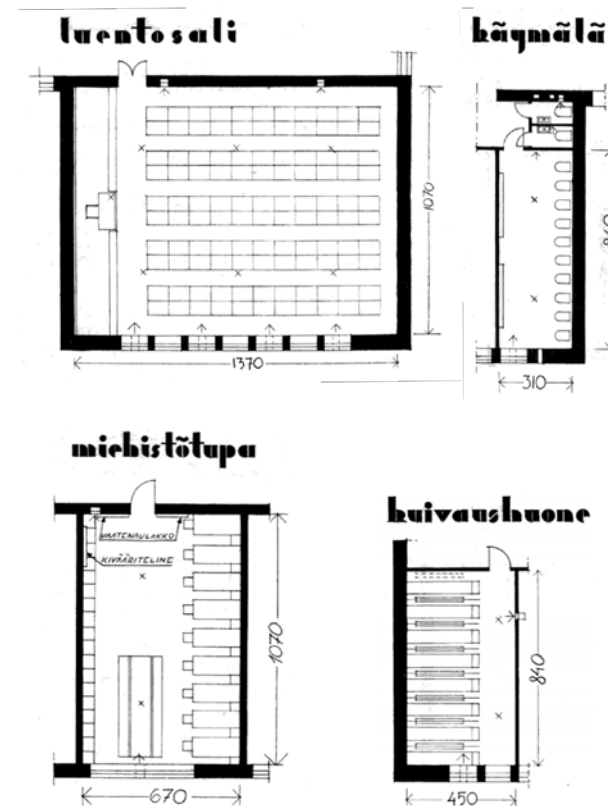
Ragnar Ypyän suunnittelema Vääpeli on puhdas esimerkki edellä mainitusta Niemen sivukäytävämallista numero 2. Ypyä myös mitoitti kasarmin majoitustuvat Niemen suunnitteluohjeiden mukaisesti. Niemen mitoittama tupa oli pinta-alaltaan 72 neliömetriä, lyhyeltä sivultaan noin 6,7 metriä ja pitkältä sivultaan reilut 10 metriä. Suuri ikkuna sijoitettiin lyhyelle seinälle hieman keskiakselista sivuun. Mitoitus oli 18 henkilölle. Näin ollen 20-tupainen kasarmi on alun perin mitoitettu 360 hengelle. Käytävän toiselle puolelle rungon päätyihin

sijoitettujen niin kutsuttujen hygieenisten huoneryhmien mitoitus poikkeaa Niemen suosituksista. Niemen piirtämien pitkänomaisten huoneiden, joissa pesualtaat ja WC-istuimet on asetettu yhteen riviin, sijasta Ypyä sijoitti kalusteet huoneen molemmin puolin ja teki tiloista suositeltua lyhyempiä.⁴¹

ULKOHAHMO JA JULKISIVUT

Rakennus Vääpeli ilmentää arkkitehtuurillaan funktionalistisia tavoitteita. Rakennusajan uusiin moderneihin arkkitehtuuri-ihanteisiin liittyvät muun muassa kasarmirakennuksen tasaiset, valkoisiksi rapatut julkisivut, minimaalinen ornamentointi sekä suuret vaakasuuntaiset ikkunapinnat. Puhtaasta funktionalismista poiketen rakennusta ei aukotettu nauhaikkunoin, vaan suurin, vaakasuuntaisin yksittäisikkunoin. Suuret ikkunat jaettiin pieniin ruutuihin, sillä pienten ruutujen uusiminen oli rikkoutuessa halvempaa ja vaivattomampaa. Rakennuksessa oli alun perin eri tasoihin sijoittuvat pitkiä julkisivuja kohden laskevat pulpettikatot modernististen tasakattojen sijaan. Myös kasarmin tiukan symmetrinen massoittelu heijastelee vanhempia arkkitehtuuri-ihanteita. Symmetriasta poikettiin joissain yksityiskohdissa, esimerkiksi eteläjulkisivun tasavälinen ikkunajako ei asetu aivan julkisivun keskilinjaan sisäpuolen tupien suunnittelustandardien vuoksi.⁴²

Rakennuksen pääjulkisivuja reunustavat molemmin puolin muuta massaa korkeammat porrastornit. Porrastorneihin sijoitettiin myös kasarmin kaksi pääsisäänkäyntiä, yksi kullekin puolelle. Porrastornin

Miehistökasarmien eri tilojen mitoitus-ohjeita esiteltiin sotilashallinnollisessa aikakauslehdessä 1930-luvun puolivälissä. Ohjeet oli laatinut arkkitehti Niilo Niemi. Sotilashallinnollinen aikakauslehti 11/1934.

39 Mäkinen 2000, 88–93.

40 Niemi 1934, 325–344.

41 Ibid.

42 Mäkinen 2000, 91.

→ Kasarmin toisen tai kolmannen kerroksen pesuhuoneen alkuperäistä sisustusta on nähtävillä lentäjien arkipäivää dokumentoivassa kuvasarjassa oletettavasti 1940-luvun alusta. SA-kuva.

sisäänkäyntiseinä jätettiin muilta osin aukottomamaksi yksiaineiseksi pinnaksi, mikä antaa sisäänkäynnille monumentaalisen ilmeen. Kaksiovisten sisäänkäyntiovien vierelle kiinnitettiin molempiin torneihin suuret metalliset leijonareliefit, jotka voidaan katsoa valmistuneen rakennuksen ulkopuolen ainoiksi varsinaisiksi ornamenteiksi. Porrastornien sivuseinät aukotettiin kolmen kerroksen korkuisin matalista vaakaruuduista koostetuin ikkunoin.

Rakennuksen pitkän pääjulkisivun arkkitehtuuri on korostettu sisäänkäyntejä lukuun ottamatta arkista. Pitkä länsiseinä on aukotettu tasavälein suurin 12-ruutuisin vaakaikkunoin, joiden lisäksi pohjakerroksessa on kaksi kellaritiloja palvelevaa sisäänkäyntiä. Puukehyksellisten ikkunoiden ruudut olivat alarivissä sivu- ja ylärivissä yläsaranoituja. Idän puoleista takajulkisivua aukottavat matalammat seitsemänruutuiset ikkunat ja julkisivua jäsentävät molemmin puolin päärungosta ulkonevat pesu- ja aputilat sisältävät rakennusmassat.

Rakennuksen lyhyiden julkisivujen viistettyihin kattopäätyihin oli alkuperäispiirustusten mukaan suunniteltu muista seinäpinnoista poikkeavaa rappaamatonta tiilireliefikoristelua.⁴³ Saman tyyppinen aihe löytyi Ypyän aikaisemmin suunnittelemaasta Kiviniemen kasarmista, joka muistutti leirikentän kasarmia huomattavan läheisesti. Erilaiset reliefit ja seinämaalaukset olivat tyyppillinen aihe kuvataiteita aktiivisesti harrastaneen Ragnar Ypyän suunnitelmissa. Lappeenrannan tapauksessa reliefikoristelua ei kuitenkaan lopulta tiedetysti toteutettu.

⁴³ Kasarmin alkuperäiseen leikkauspiirustukseen on kirjoitettu käsin merkinä: "Kumminkin päädyn puhtaaksimuurattu tiilipinta kuvioihin, vetämällä tiiliä ulos, erikoispiirustuksen mukaan"

SISÄTILAT JA TOIMINNALLISET RATKAISUT

Kasarmirakennuksen toiminnot ryhmiteltiin kahden porrashuoneen reunustaman leveän sivukäytävän varrelle. Pohjaratkaisu oli yksinkertainen ja rationaalinen. Kasarmissa oli alun perin kolme pääkerrosta, joista toinen ja kolmas olivat pohjaratkaisuiltaan identtisiä. Nämä olivat rakennuksen toiminnalliset pääkerrokset ja niihin sijoitettiin sotilasten asuintuvat aputiloihin. Asuintuvat ryhmitettiin riviin käytävän eteläpuolelle ja pesu-, varusteiden kuivaus- ja muut aputilat sijoitettiin omiin pieniin rakennussiipiinsä käytävän pohjoispuolelle sekä itä- että länsipäätyyn porrashuoneiden yhteyteen. Idän puoleiseen aputilaryhmään kuului lisäksi toimistohuoneita. Yli neljä metriä leveä valoisa käytävä oli myös itsessään käyttötilaa, ja se toimi muun muassa voimistel- ja harjoitussalina sekä sotilaiden oleskelutilana. Erityisesti tarkoitukseen osoitettuja yhteisiä oleskelutiloja ei kasarmissa ollut. Majoituskerrokset olivat myös korkeita, sillä katto nousi niissä kolmeen ja puoleen metriin.

↑ Yhteen kasarmin majoitustuvista on perustettu sotilaskoti-yhdistyksen kanttiini. Kyseessä on oletettavasti ollut tilapäinen sodanaikainen käyttötarkoituksen muutos. Kuva on vuodelta 1941. SA-kuva.

Kasarmin ensimmäinen kerros poikkesi pohjakaavaltaan ylemmistä. Sisäänkäyntikerrokseen tultiin sisään rakennuksen sivuilla sijaitsevista pääsisäänkäynneistä, jotka johtivat toisiaan peilaaviin porrashuoneisiin. Porrashuoneita ei ensimmäisessä kerroksessa yhdistänyt käytävä, vaan sen paikalla oli suuret pitkänomaiset varastotilat. Aputilojen sivusiipiin oli sijoitettu molemmin puolin toistensa peilikuvina kaksi väepelin asuntoa, jotka käsittivät olohuoneen, makuuhuoneen ja keittiön. Asuntoihin oli sisäänkäynnit sekä porrashuoneesta että takapihalta. Asuntojen vierellä oli molemmin puolin pienet neliömäiset luentosalit. Pääporrasta laskeuduttiin molemmin puolin omiin erillisiin käytäviinsä, joiden varrelle oli molempiin päätyihin sijoitettu kolme kahden kerroksen korkuista luentosalia. Korkeat kellarin tasolla sijaitsivat luentosalit saivat valoa ensimmäisen kerroksen korkeudelle puhkokuista ikkunoista. Paksuihin sydänmuureihin upotettiin opetusvälinekaappeja.

Ensimmäisessä kerroksessa oli lisäksi kaksi etupihan puoleista sisäänkäyntiä, joista käytiin kahden symmetrisen portaan kautta kellarin varastohuoneisiin sekä pannuhuoneeseen halkovarastoiheen.

Matalalle ullakolle sijoitettiin etelän puolelle avointa varastotilaa sekä rakennusrungon keskiöön, käytävän varrelle sairasosasto toimistoiheen. Ullakkotila valaistiin yläikkunarivistöllä.

PINNAT, MATERIAALIT JA YKSITYISKOHDAT

Kasarmirakennuksen sisäarkkitehtuuri oli yleislinjoiltaan selkeää ja käytännönläheistä. Lattiamateriaaleina käytettiin kulkutiloissa mosaiikkibetonia ja seinät olivat tasaisiksi rapattuja. Talon alkuperäiset ovet olivat koruttoman yksinkertaisia, pääosin vanerisia laakaovia. Sisäänkäyntiovia oli molemmin puolen näyttävät ja

raskaat koristeellisemmat puuovet. Vanhoissa valokuvissa näkyvä jalkalistoitus on kevyesti profiloitua tummaksi maalattua puulistaa, jonka tyyppistä rakennuksessa löytyy paikoin edelleen. Muun muassa ikkunapenkeissä, alakatoissa ja ovisyvennyksissä käytettiin monin paikoin pyöristettyjä kulmamuuotoja. Julkisivut lienevät olleet alusta alkaen pinnaltaan karkeat ja vaaleat.

RAKENNE

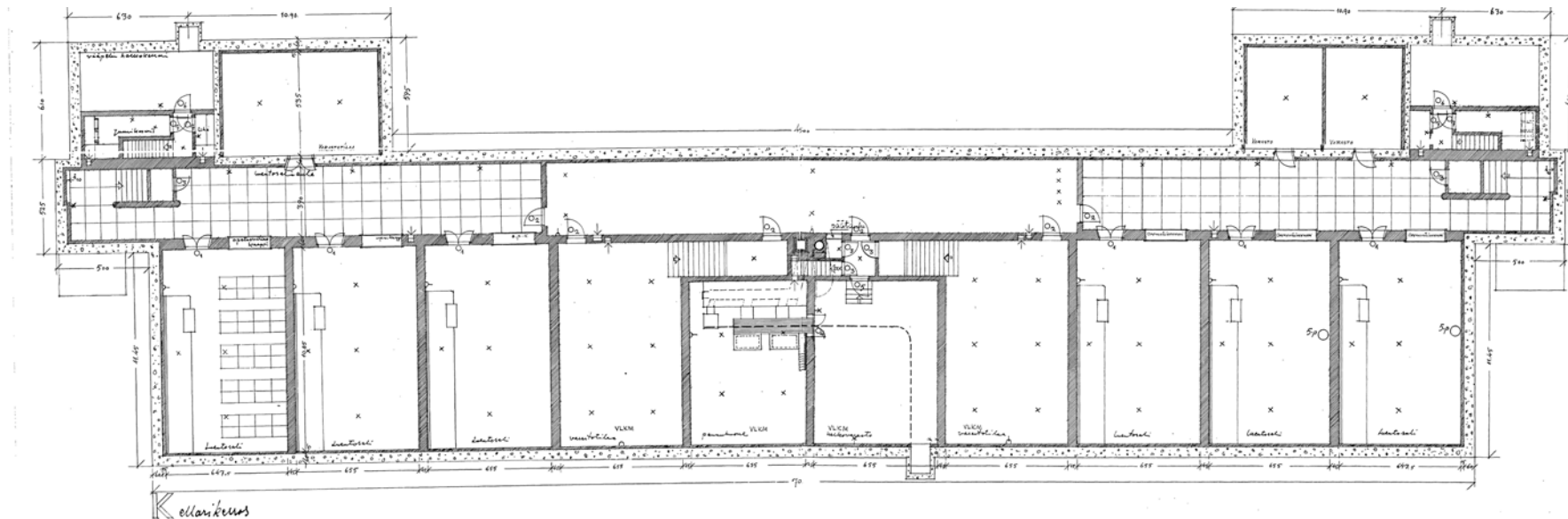
Vääpeli-rakennus perustettiin maanvaraiselle betonilaatalle. Myös kellarin maanvastaaiset ulkomuurit olivat betonisia. Rakennuksen kantavina pystyrakenteina toimivat ensisijaisesti paksut tiilimuurit. Paksujen ulkoseinien lisäksi käytävän sisäseinä sekä tupia rajaavat pystyseinät tehtiin kantavaksi. Rakennuksen alempien kerrosten suurten avutilojen mahdollistamiseksi käytettiin

lisätukena ylempien kerrosten seinälinjojen kohdille asettuvia betonipilareita.

Kasarmin välipohjarakenne oli teräsbetoninen kaksoislaattapalkisto. Portaat olivat samoin paikallavalettua betonia. Rakennuksen päämassan pulpettimalliset yläpohjat olivat puurakenteisia ja saumapeltiverhottuja, mutta porrastornien tasakattojen rakenne oli välipohjia muistuttava teräsbetoninen kaksoislaattapalkisto, joka täytettiin täyteaineella.

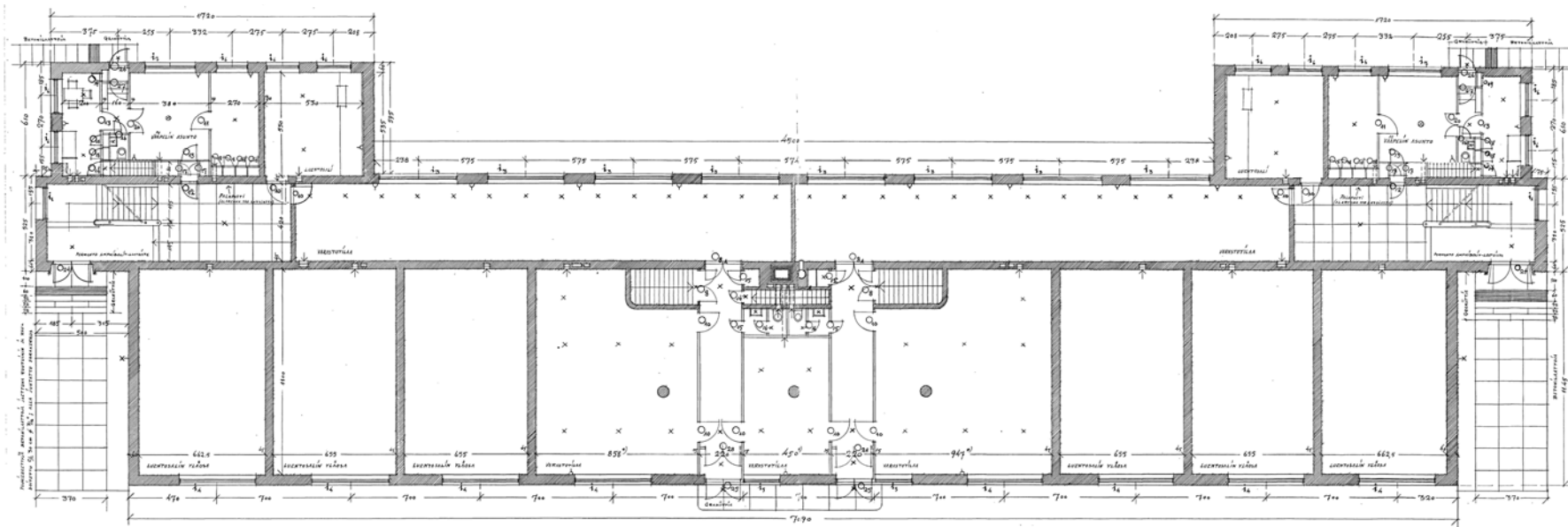
Kasarmirakennus lämmitettiin puupolttoisesta kellarissa sijaitsevan, muista kellaritiloja syvemmälle kaivetun pannuhuoneen kautta. Pannuhuoneen savu johdettiin ulos rakennusrungon keskelle sijoitetun piipun kautta. Pannuhuoneen viereen sijoitettiin halkovarasto, johon puutavara tuotiin ulos maanrajaan sijoitetun halkoluukun kautta. Rakennuksessa ei alun perin ollut saatavilla lämmintä vettä.

ALKUPERÄISPIIRUSTUKSET 1936

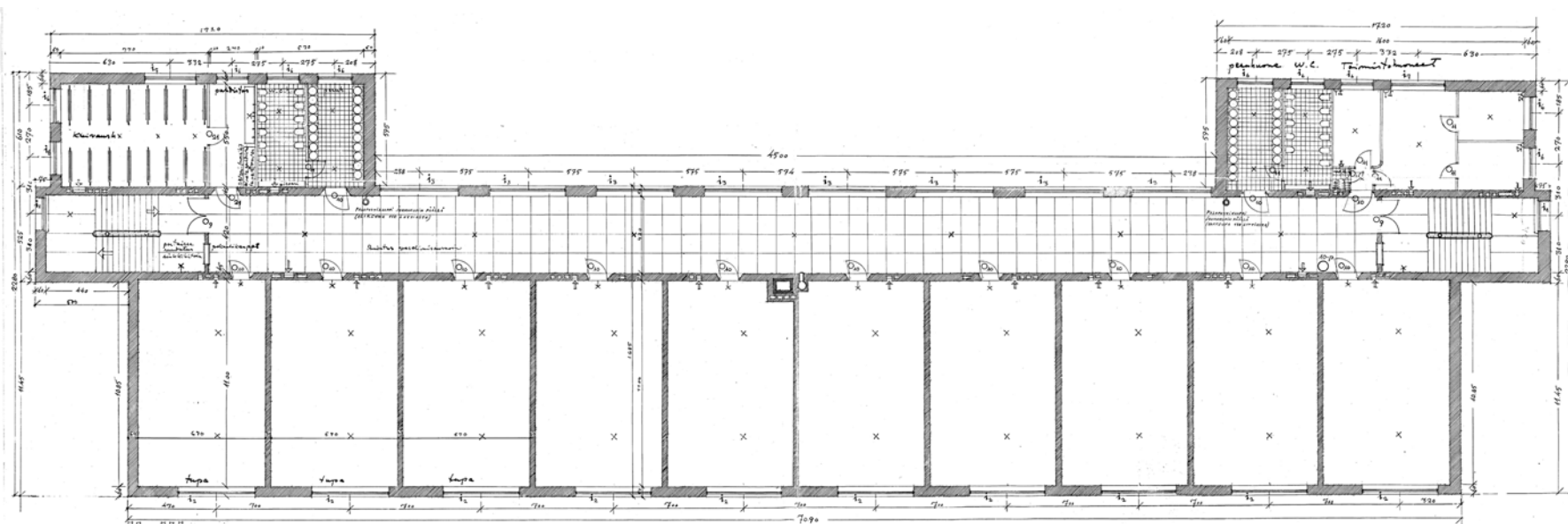
KELLARI

↑ Puolustusministeriön rakennustoimiston alkuperäispiirustukset vuodelta 1936. Kellarin pohjapiirustus. SPA.

1. KE

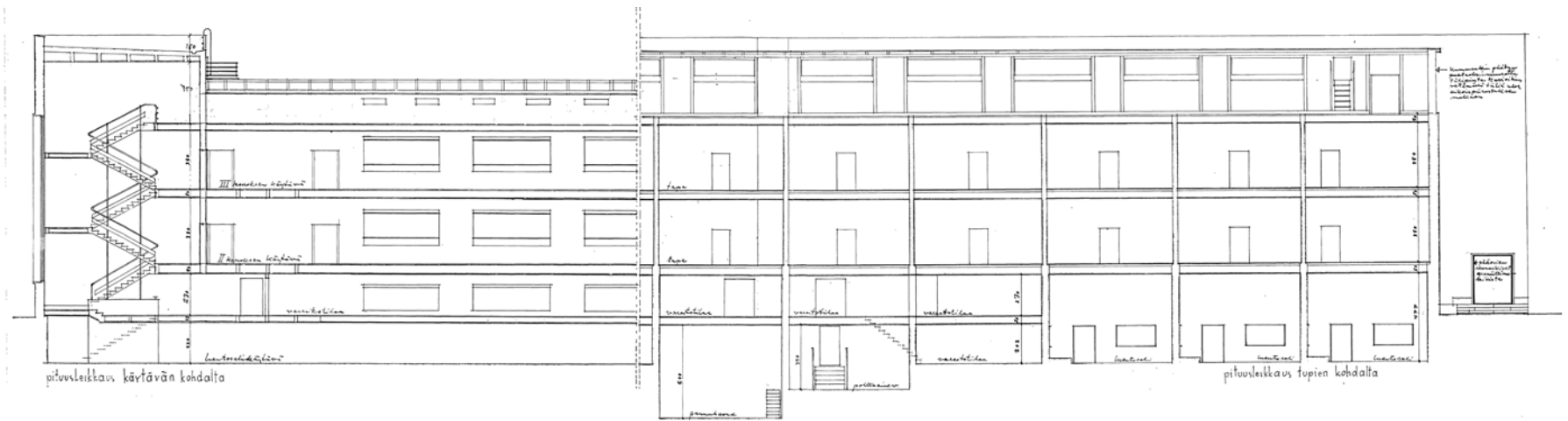
1. kerros

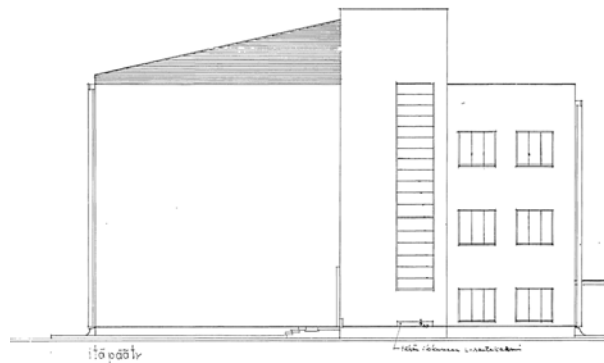
2-3. KERROS

ja Runko (huoneet muuten samat, paitsi että kirkonkansi ja kirkonkannen alla olevat huoneet)

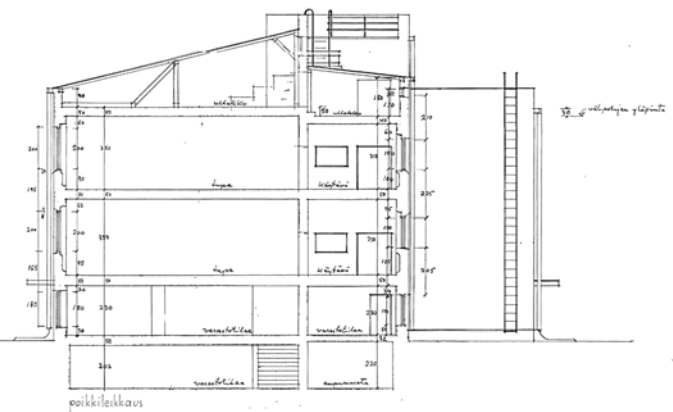
↑ Puolustusministeriön rakennustoimiston alkuperäispiirustukset
vuodelta 1936. 1., 2. ja 3. kerroksen pohjapiirustukset. SPA.

LEIKKAUS

JULKISIVU, PÄÄDYT

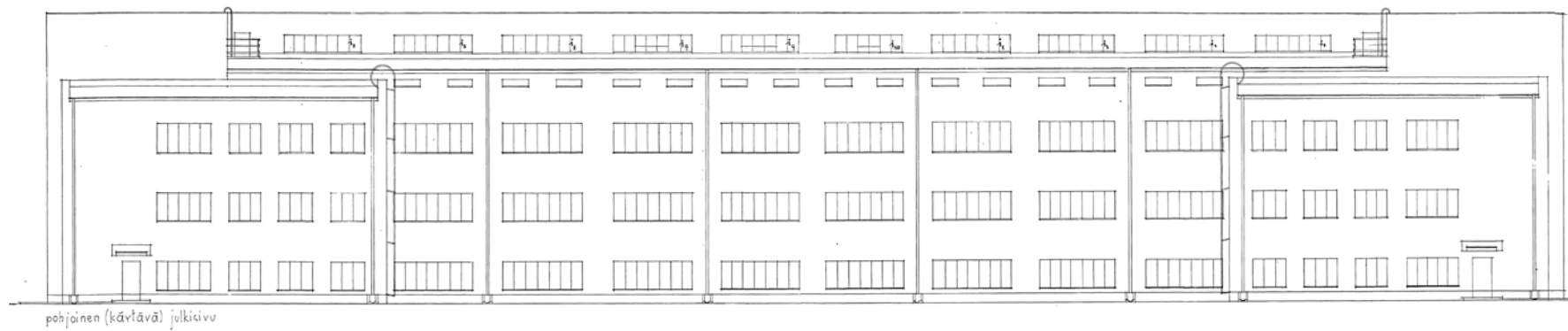

LEIKKAUS

↑ Puolustusministeriön rakennustoimiston alkuperäispiirustukset vuodelta 1936. pitkittäis- ja poikkitaiesleikkaus sekä julkisivu. SPA.

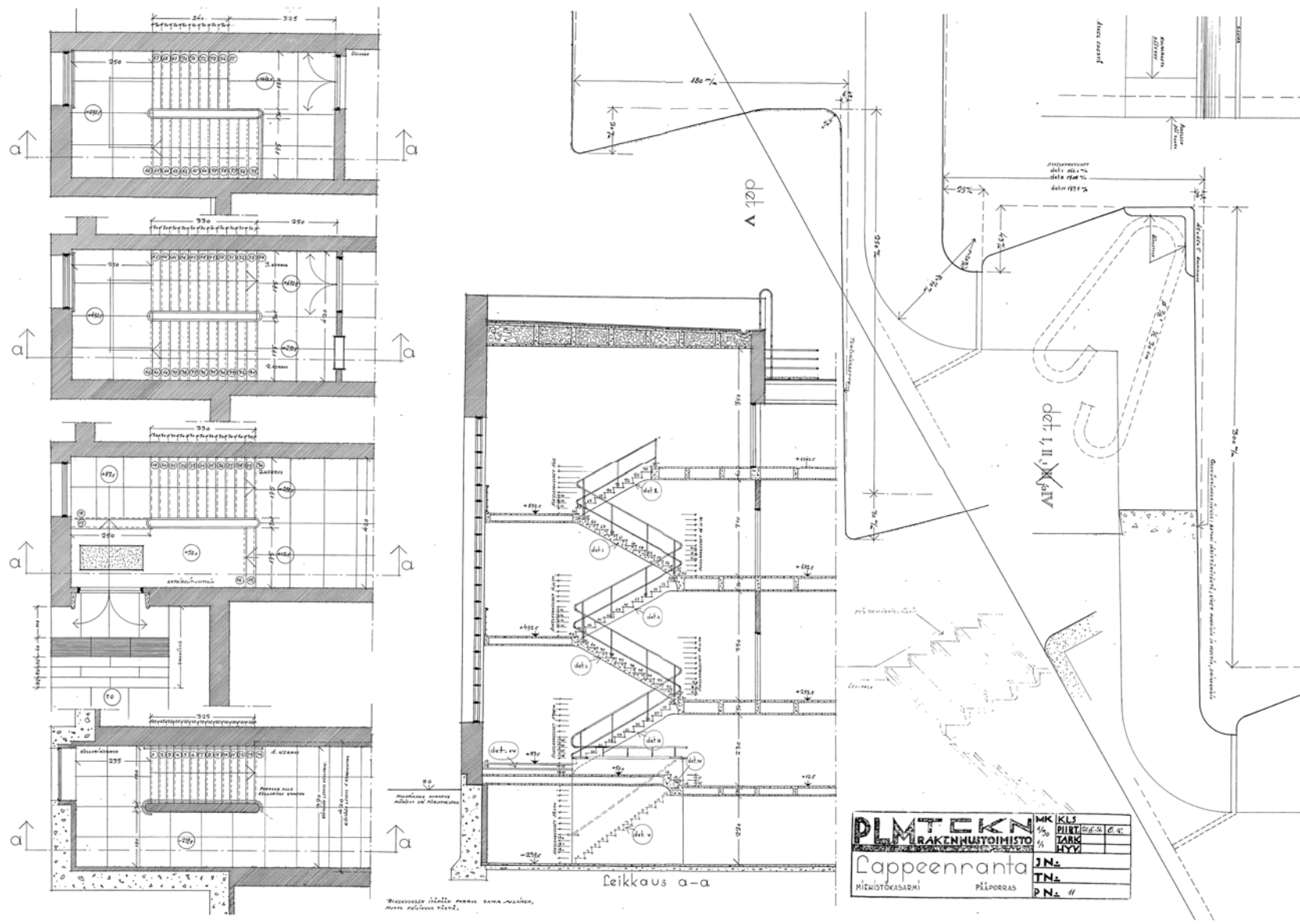

JULKISIVU, KAAKKO

JULKISIVU, LUODE

↑ Puolustusministeriön rakennustoimiston alkuperäispiirustukset vuodelta 1936. julkisivupiirustukset. SPA.

↑ Puolustusministeriön rakennustoimiston alkuperäispiirustukset vuodelta 1936, porrastornin piirustukset sekä detaljeja. SPA.

4. Myöhemmät vaiheet

4.1 Muutoshistoria

LISÄKERROS, 1960-LUKU

Kasarmirakennus Vääpeli sekä muut leirikentän rakennukset siirtyivät jalkaväen aliupseerikoulun käyttöön jatkosodan päätyttyä vuoden 1945 tienoilla. Kasarmiin majoittui hetkellisesti myös tykistökoulun aliupseerilinja, joka kuitenkin siirtyi muualle jo vuonna 1948.

Kasarmirakennus oli 1940-luvun puolivälin mittapuulla puitteiltaan alkeellinen, eikä rakennukseen muun muassa tullut lämmintä vettä. Kasarmi oli myös alusta lähtien aliupseerikoulun käyttöön riittämätön niin majoitus- kuin opetustiloiltaan ja oppilaat joutuivat osittain hyödyntämään läheisen Rakuunamäen kasarmialueen rakennuksia.⁴⁴

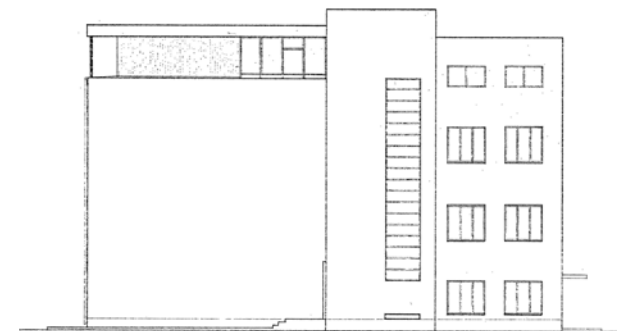
Aivan 1950-luvun lopussa Leirikentän tilanteeseen saatiin helpotusta uuden luokka- ja ruokala- ja esikuntarakennuksen muodossa. Arkkitehti Osmo Lapon suunnittelema uudisrakennus ei kuitenkaan auttanut majoitushuoneongelmaan. Tilanteeseen puututtiin myöhemmin vuosina 1964–66, jolloin Vääpeli-rakennusta korotettiin yhdellä kerroksella Lapon suunnitelmien mukaan. Kesäkuussa 1966 valmistuneen muutostyön myötä rakennus pystyi majoittamaan 396 oppilasta. Rakennukseen järjestettiin oppilastupien lisäksi kahdeksan henkilökunnan yksiota. Kaiken kaikkiaan kokonaispinta-ala kasvoi noin 650 neliömetrillä.⁴⁵

Kasarmin uusi neljäs kerros rakennettiin vanhan ullakon tilalle. Rakennuksen korkeus ja massa säilyivät käytännössä ennallaan, joskin pulpettikatot vaihtuivat uusiin tasakattoihin. Vanhan kattolinjan ylle avattiin

uudet, koko talon levyiset nauhaikkunat majoitustupiin. Uuteen majoituskerrokseen rakennettiin vanhoista tupakerroksista poiketen keskikäytävä, jonka varrelle tuvat sijoitettiin molemmin puolin. Huoneet olivat 1930-luvun mitoitus verrattuna huomattavasti pienempiä, ja niitä sijoitettiin kerrokseen yhteensä 16 kappaletta. Kerroksen molempiin päätyihin sijoitettiin erilliset oleskeluhallit, joiden yhteyteen sijoitettiin pesutilat. Halleissa oli myös pienkeittiöt.

Muutosvaiheen yhteydessä myös kellarin tasolla olleet kahden kerroksen korkuiset opetusluokat jaettiin uusin välipohjin kahteen matalampaan tilaan. Kellaritilat käytettiin pääosin varastotarkoituksiin ja ensimmäisen kerroksen tilat pääosin majoitustupina. Pohjakerroksen ja kellarin välisiä sisäportaita purettiin, kun taas luoteisjulkisivulle rakennettiin uusi kellarin ulkoporras. Ensimmäisen kerroksen keskivaiheille järjestettiin kirjasto sekä muun muassa toimistoja.

Uuden majoituskerroksen seinärakenteet olivat pääosin tiilestä ja ulkoseiniä aukottivat koko julkisivun mittaiset nauhaikkunat. Neljännen kerroksen seinälinja vedettiin sisään alkuperäisen julkisivun pinnasta. Rakennepaksuus oli huomattavasti alempia kerroksia ohuempi ja vesikattoa tukivat myös rakennuksen ulkomuureihin perustetut teräspilarin pitkillä julkisivuilla. Muutosvaiheen yhteydessä uusittiin tiedetysti myös kaikki rakennuksen alempien kerrosten ikkunat. Myös vanhat massiivipuiset sisäänkäyntiovet vaihdettiin nykyisiin teräslasioviin oletettavasti 1960-luvun muutosten yhteydessä.

1960-luvun päätyjulkisivupiirustuksessa näkyy uuden neljännen kerroksen lautapaneloitu julkisivunosa parvekkeineen sekä toisella puolella vanhaa julkisivulinjaa jatkava korotus, joka eroaa vanhoista kerroksista ikkunatyypeiltään. SPA.

⁴⁴ Simola & Koivisto 1993, 203–207.

⁴⁵ Simola & Koivisto 1993, 208.

PERUSKORJAUS, 1980-LUKU

Kasarmirakennuksen seuraava huomattava muutosvaihe sijoittui 1980-luvun kynnykselle. Rakennuksen talotekniikkaa uudistettiin perusteellisesti.

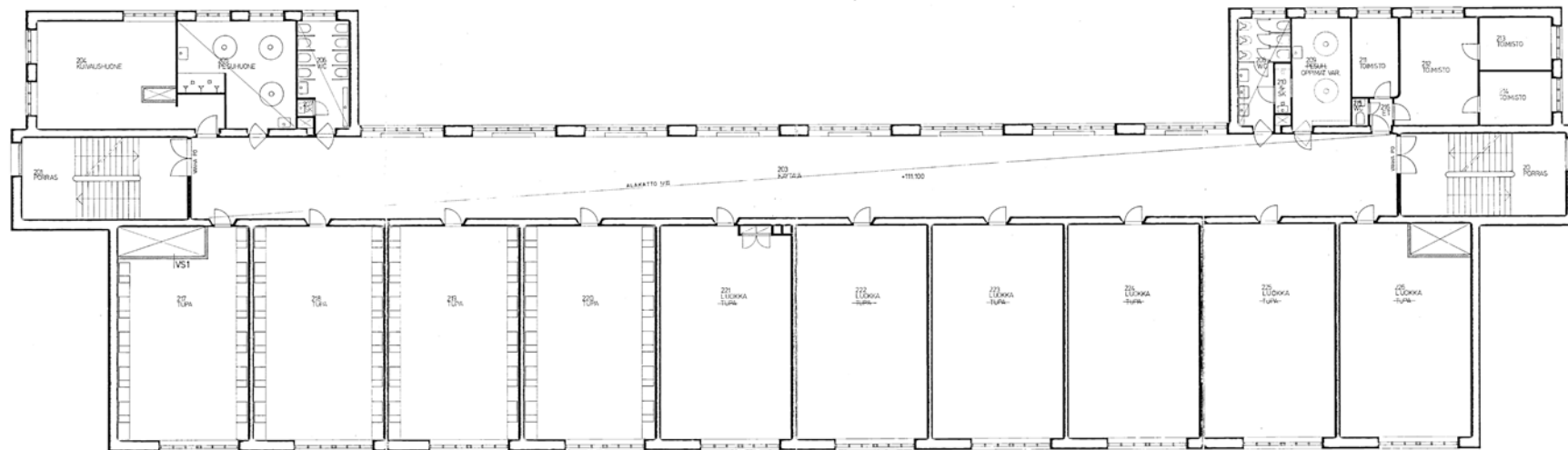
Tähän asti painovoimaisen ilmanvaihdon varassa toimineeseen rakennukseen tehtiin uusi koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä, minkä vuoksi myös porrastorneja jouduttiin korottamaan ilmanvaihtokonehuoneiden sijoittamiseksi niiden yläosaan. Kolmannen kerroksen majoitustupien järjestys muutettiin täysin. Vanhan sivukäytävämallin sijaan kerrokseen rakennettiin uusi kapea keskikäytävä, jonka tieltä vanhoja tiilimuureja aukotettiin. Uudet pienemmät majoitushuoneet järjesteltiin vanhojen seinälinjojen puitteisiin. Muutostyön jälkeen majoitushuoneita oli kerroksessa 26 kappaletta. Porrashuoneiden yhteyteen jätettiin vanhan keskikäytävän päätyosat yhteisiksi oleskeluhalleiksi.

Myös neljännen kerroksen uudet majoitushuoneet jaettiin kahtia ja näin ollen kerrokseen muodostettiin 32 majoitushuonetta. Uuden väliseinän kohdalla vanhan nauhaikkunan avattava ruutu korvattiin umpinaisella seinäpaneelilla, jossa oli tuuletusluukut molemmin puolin seinää. Alempien kolmen kerroksen ikkunoista uusittiin tiedetysti sisälasi puitteineen läpi rakennuksen. Kolmannen kerroksen kaakkoisjulkisivun majoitushuoneiden ikkunariviä jouduttiin muokkaamaan paksummilla keskipuitteilla uuden, ikkunan keskilinjan osuvan väliseinän kohdalla.

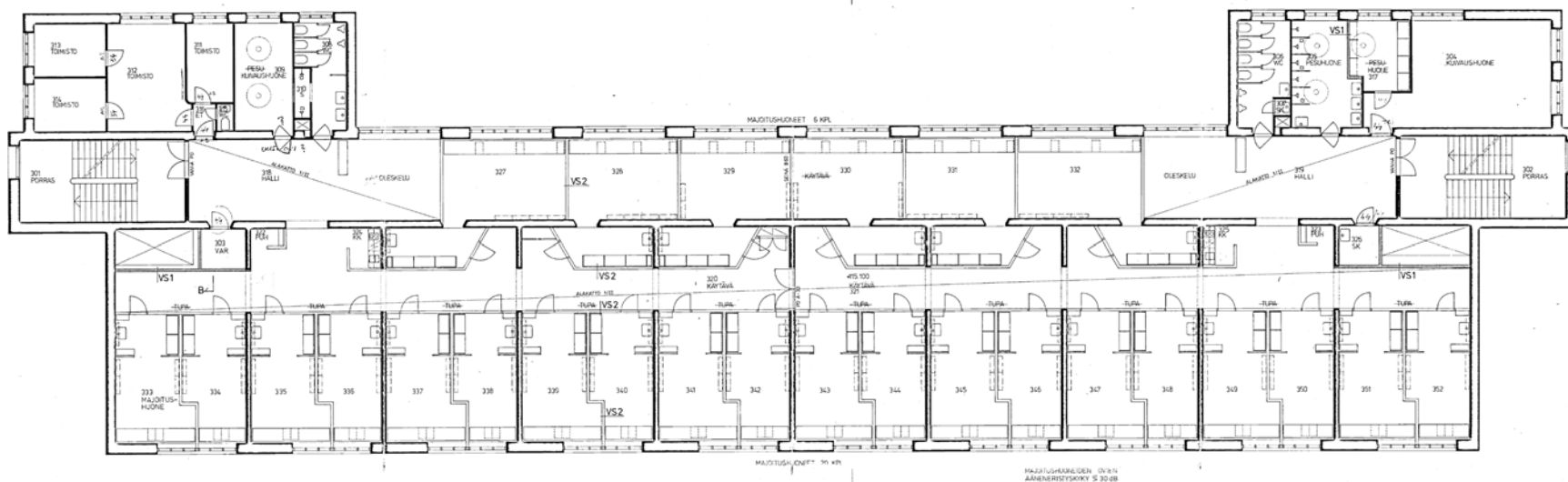
Toisen kerroksen alkuperäinen sivukäytäväratkaisu säilytettiin ennallaan, joskin suurin osa tuvista neljää lukuun ottamatta muutettiin käyttötarkoituksiltaan opetusluokiksi. Kaikkiin kerroksiin rakennettiin myös uusia teknisiä tiloja sekä muun muassa pesuhuoneita uudenaikaistettiin. Pohjakerroksessa vanhaan käytävään avattiin sotilaskoti, jonka vuoksi vanhaa tilajakoa muutettiin huomattavasti kerroksen keskivaiheilla laitoskeittiön ja muiden aputilojen rakentamiseksi. Paikalla oli aiemman vaiheen jäljiltä toiminut kirjasto, joka siirrettiin saman kerroksen koillispäättyyn.

Kasarmi valokuvattuna 1960-luvun asussaan ennen 1980-luvulla lisättyjä porrastornien korotuksia, ilmastointikonehuoneita ja ikkunamuutoksia. SM.

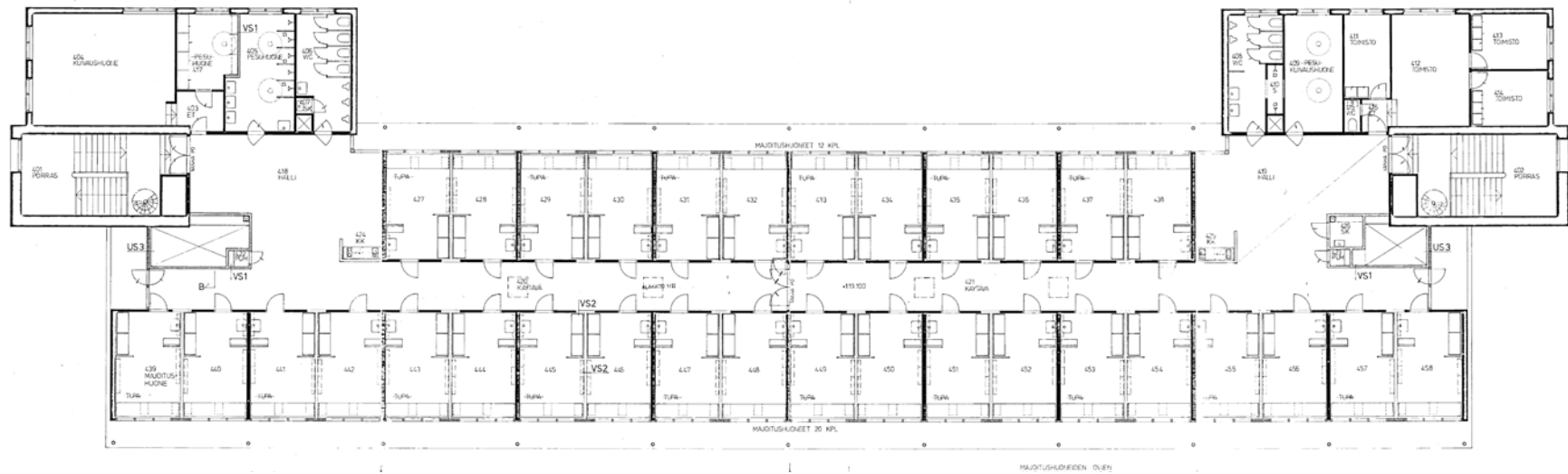

2. KERROS

3. KERROS

↑ Osmo Lapon muutospirustukset vuodelta 1980. 2. ja 3. kerroksen pohjapiirustukset. SPA.

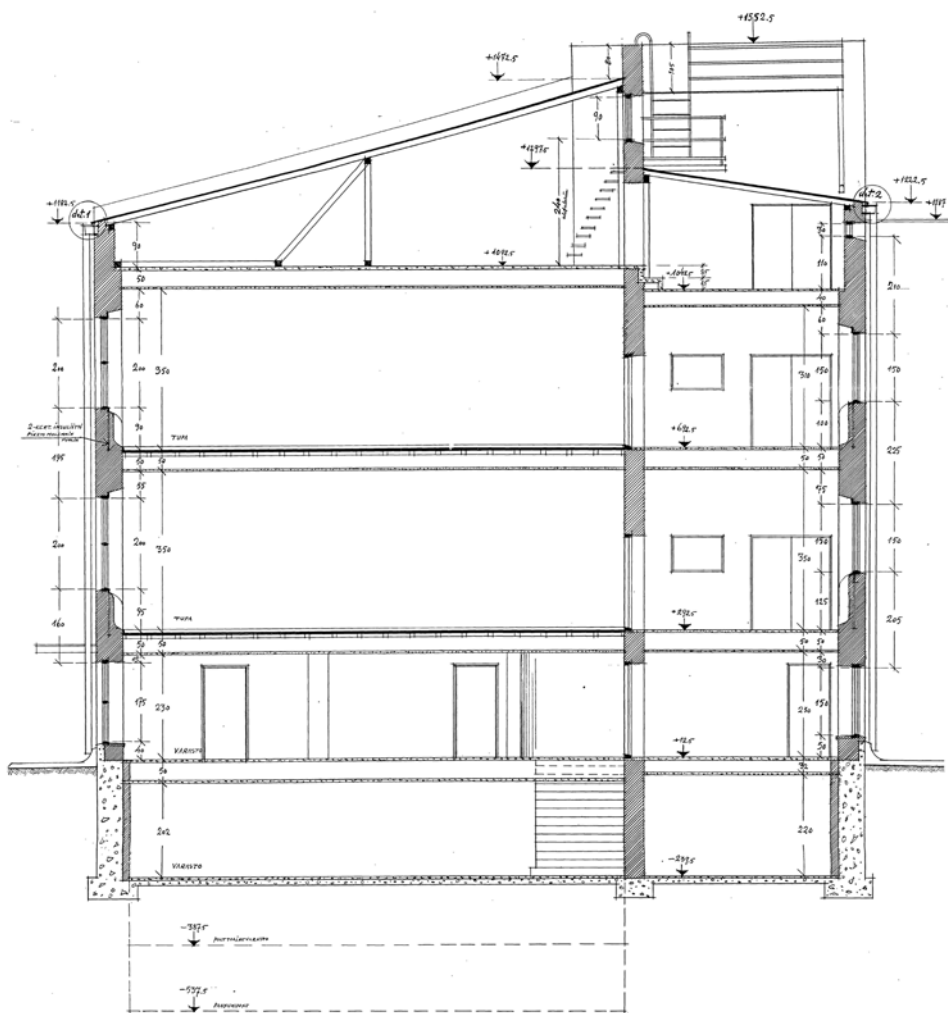
4. KERROS

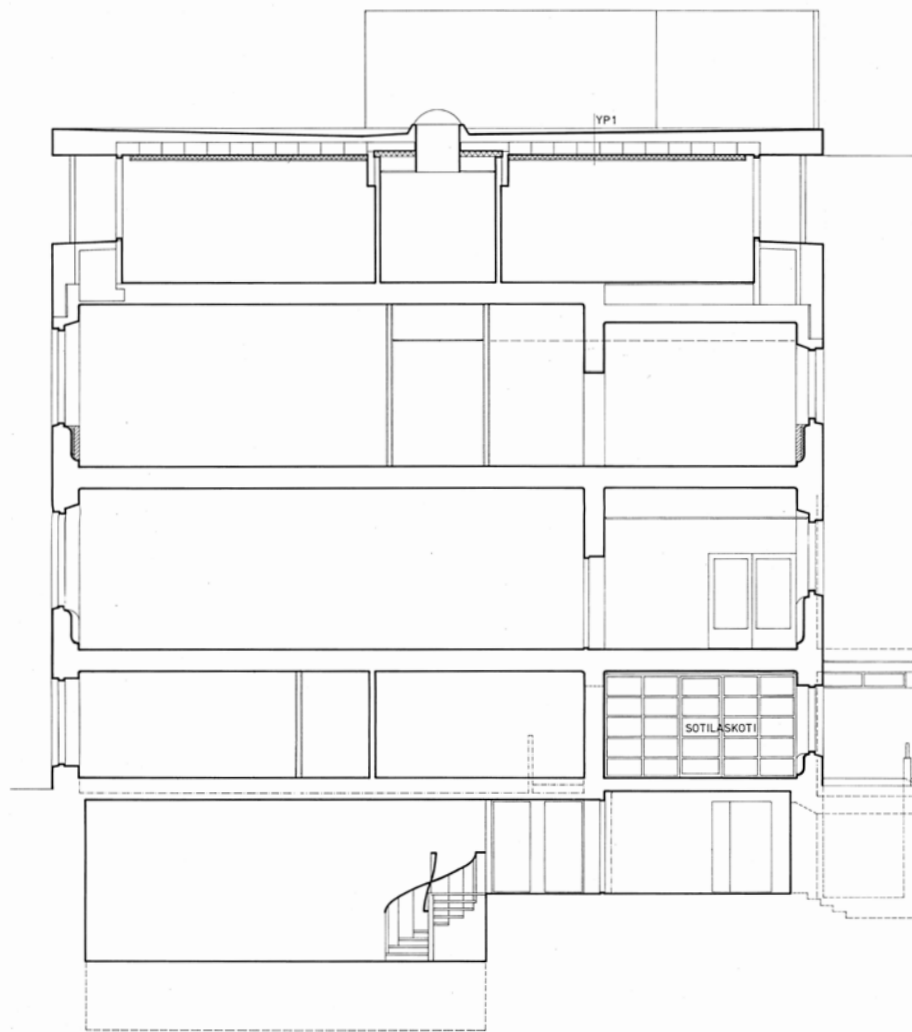
JULKISIVU

↑ Osmo Lapon muutospiirustukset vuodelta 1980. 4. kerroksen pohjapiirustus ja kaakkoisjulkisivu. SPA.

LEIKKAUS 1936

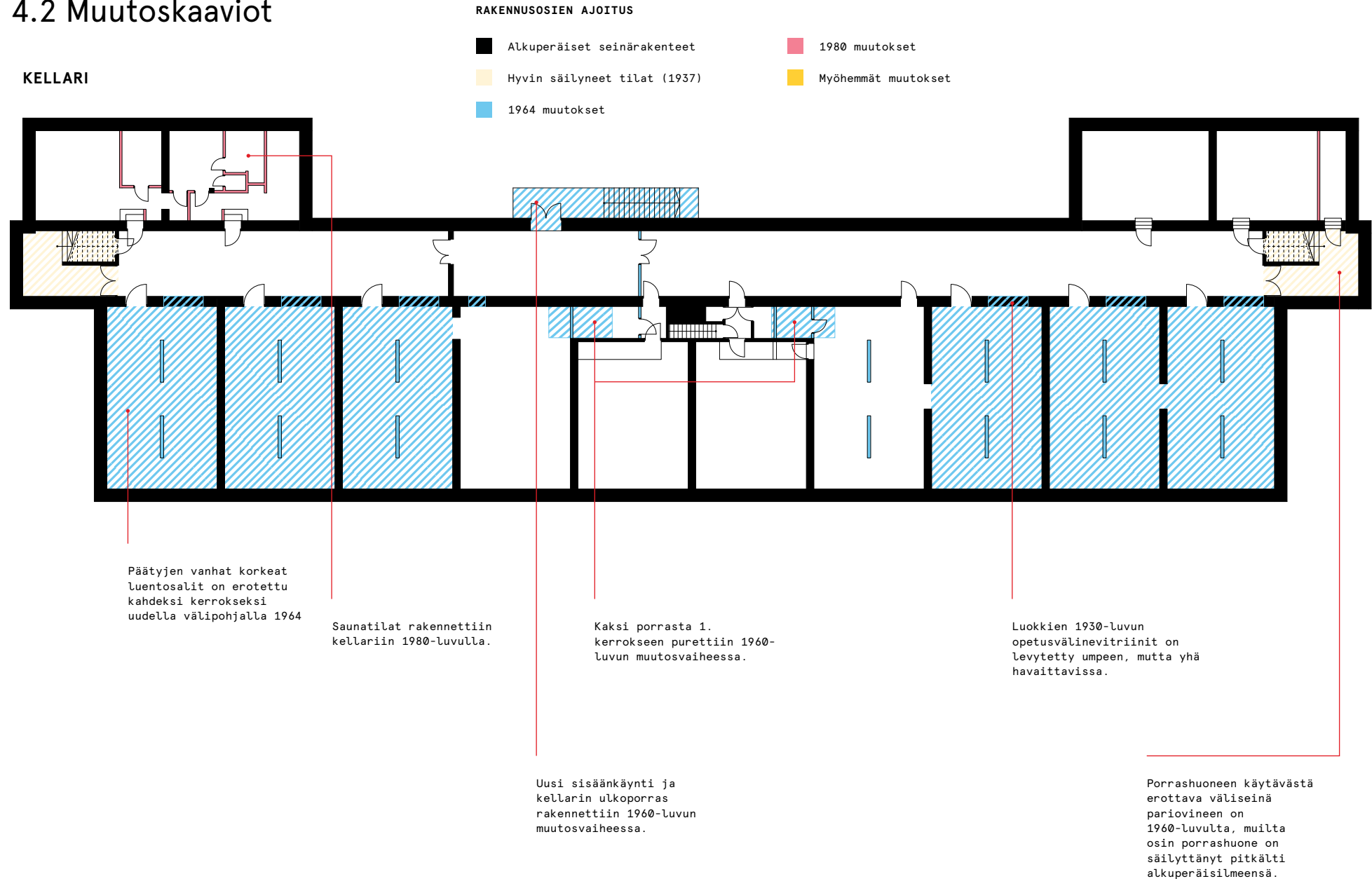

LEIKKAUS 1980

↑ Vuoden 1936 ja 1980 leikkauspiirustukset havainnollistavat 1960- ja 1980-lukujen muutoksia. Leikkaukset eivät ole samasta kohdasta. SPA.

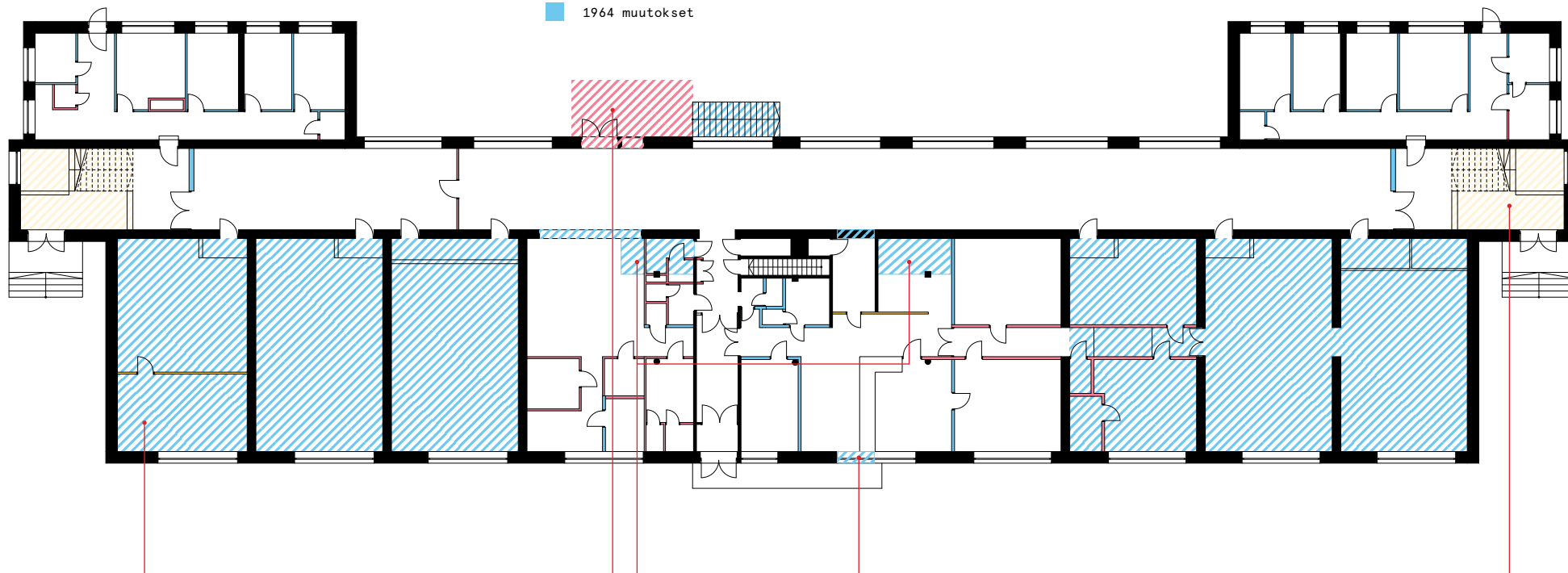
4.2 Muutoskaaviot

1. KERROS

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

- Alkuperäiset seinärakenteet
- Hyvin säilyneet tilat (1937)
- 1964 muutokset
- 1980 muutokset
- Myöhemmät muutokset

Päätyjen vanhat korkeat luentosalit on erotettu kahdeksi kerrokseksi uudella välipohjalla 1964

Uusi katos ja sisäänkäynti on rakennettu 1980. Vanha ikkuna on poistettu samalla. Kellarin porras rakennettiin 1964.

Kaksi porrasta kellariin purettiin 1960-luvun muutosvaiheessa.

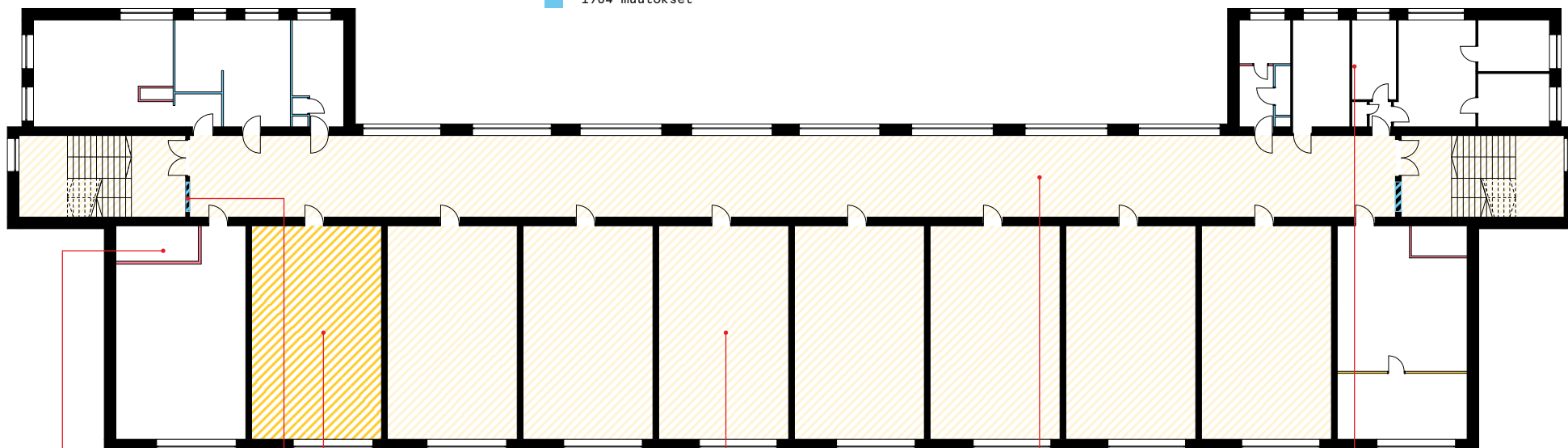
Sisäänkäynti on poistettu 1964. Paikalla on nyt ikkuna.

Molempien päätyjen porrashuoneet ovat säilyneet lähes alkuperäisasussaan 1.-3. kerroksessa.

2. KERROS

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

■ Alkuperäiset seinärakenteet	■ 1980 muutokset
■ Hyvin säilyneet tilat (1937)	■ Myöhemmät muutokset
■ 1964 muutokset	

Tekniikkakuilut lisättiin molempiin päätyihin 1980-luvun muutosvaiheessa.

Luokan lattia on porrastettu tuntemattomassa muutosvaiheessa.

Käytävän päädyissä pokaalikaapit murattiin umpeen 1960-luvulla.

Vanhon majoitustupien tilahahmot ja yleisilme ovat säilyneet lähellä alkuperäistä. Vanhat lattiat on peitetty muovimaton.

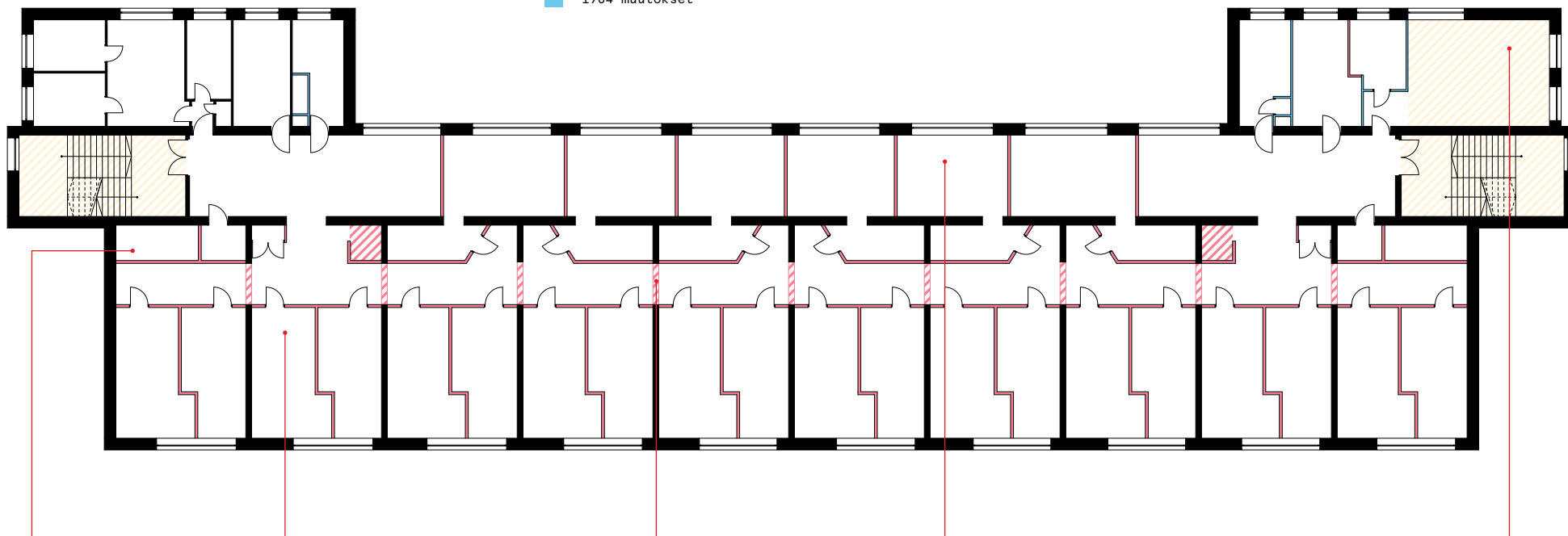
Toisen kerroksen käytävä on säilyttänyt paljon alkuperäispiirteitään, kuten tilahahmonsa, pyöristetyt ikkunapenkkinsä sekä betonilaattalattiansa. Kattoa on laskettu ja ovia vaihdettu.

Päädyn toimistohuoneiden tilajako on alkuperäinen. Tilojen pinnat ja muut osat ovat peräisin myöhemmistä vaiheista.

3. KERROS

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

Alkuperäiset seinärakenteet	1980 muutokset
Hyvin säilyneet tilat (1937)	Myöhemmät muutokset
1964 muutokset	

Tekniikkakuilut lisättiin molempiin päätyihin 1980-luvun muutosvaiheessa.

Koko kerroksen tilajako uusin pienempiin majoitustupiin on peräisin 1980-luvun muutosvaiheesta. Vanhojen tupien sekä käytävän tilahahmot ovat yhä hahmotettavissa pohjapiirustuksen tasolla.

1930-luvun kiviseiniin avattiin aukot uuden keskikäytävän kohdalle 1980.

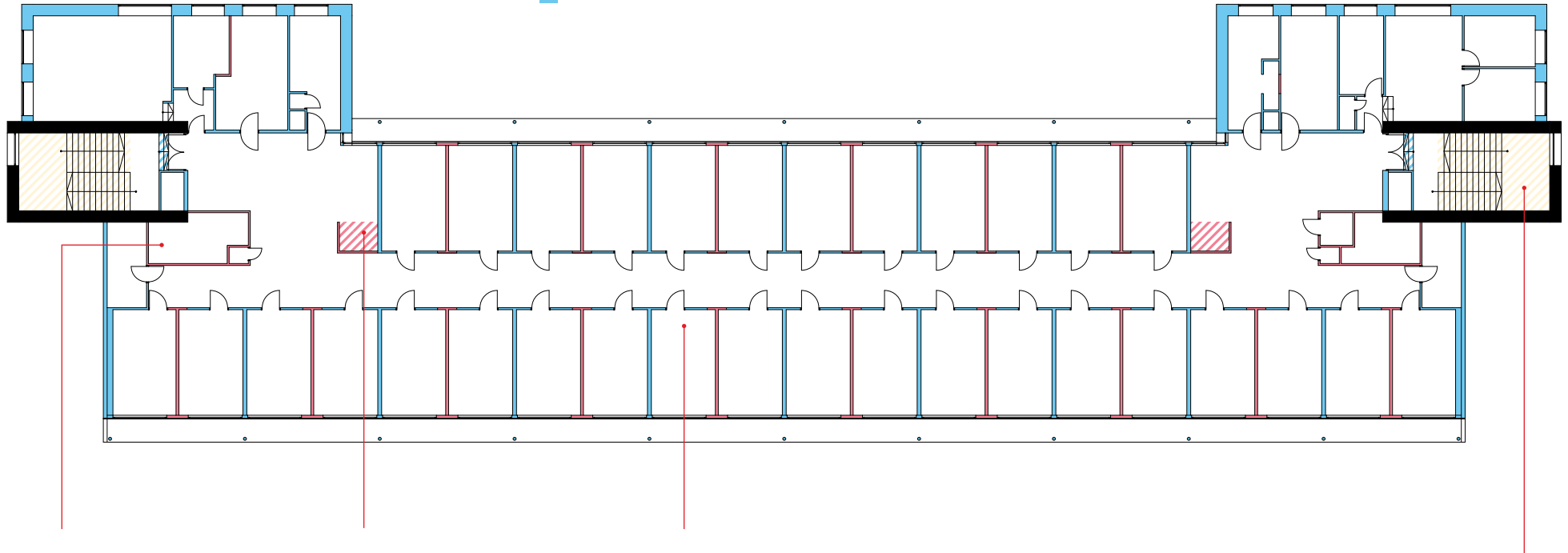
Vanha käytävä on jaettu majoitustuviksi. Huoneissa on näkyvillä alkuperäinen betonilaattalattia.

Kuivaushuoneessa on säilynyt luultavasti alkuperäistä betonilattiaa sekä listoitusta. Tilahahmoa on muutettu.

4. KERROS

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

■ Alkuperäiset seinärakenteet	■ 1980 muutokset
■ Hyvin säilyneet tilat (1937)	■ Myöhemmät muutokset
■ 1964 muutokset	

Tekniikkakuilut lisättiin molempiin päätyihin 1980-luvun muutosvaiheessa.

Pienkeittiöt ovat 1980-luvulta.

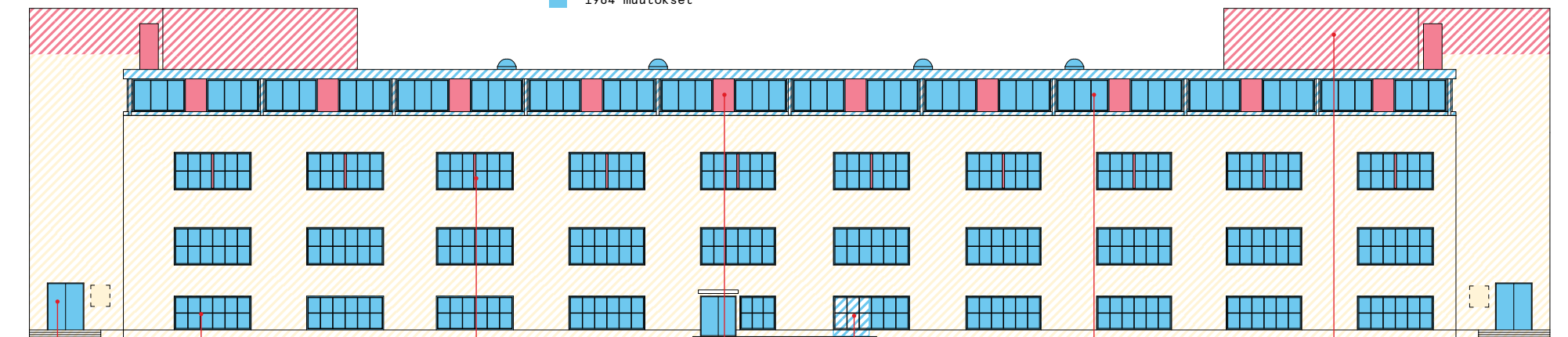
Majoitushuoneet jaettiin keskeltä kahtia uudella väliseinällä 1980. Muilta osin tilajako on pitkälti 1960-luvun perua.

Molempien päätyjen porrashuoneissa on säilynyt paljon alkuperäistä. Käytävän korkotasoa on nostettu, minkä takia oven äärelle on rakennettu lisäportaita 1960-luvulla. Myös ullakon pieni kierreporras on uusi ja peräisin 1980-luvulta.

JULKISIVU, KAAKKO

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

Alkuperäiset seinärakenteet	1980 muutokset
Hyvin säilyneet tilat (1937)	Myöhemmät muutokset
1964 muutokset	

Kaikkien ikkunoiden ulommat ruudut on uusittu oletettavasti 1964.

Sisääkäyntiovet on molemmin puolin vaihdettu uusiin 1964. Molemmat sisääkäynnin vierellä on alkuperäinen leijonareliefi.

Kolmannen kerroksen ikkunan keskipuitetta on levennetty uuden väliseinän kohdalla vuonna 1980.

1960-luvun nauhaikkunoiden uuden väliseinän kohdalle osuvat ruudut on vaihdettu umpipaneeleiksi 1980.

Toinen julkisivun keskilinjan sisääkäynneistä on korvattu ikkunalla 1964. Myös toisen sisääkäynnin ovet on uusittu samaan aikaan.

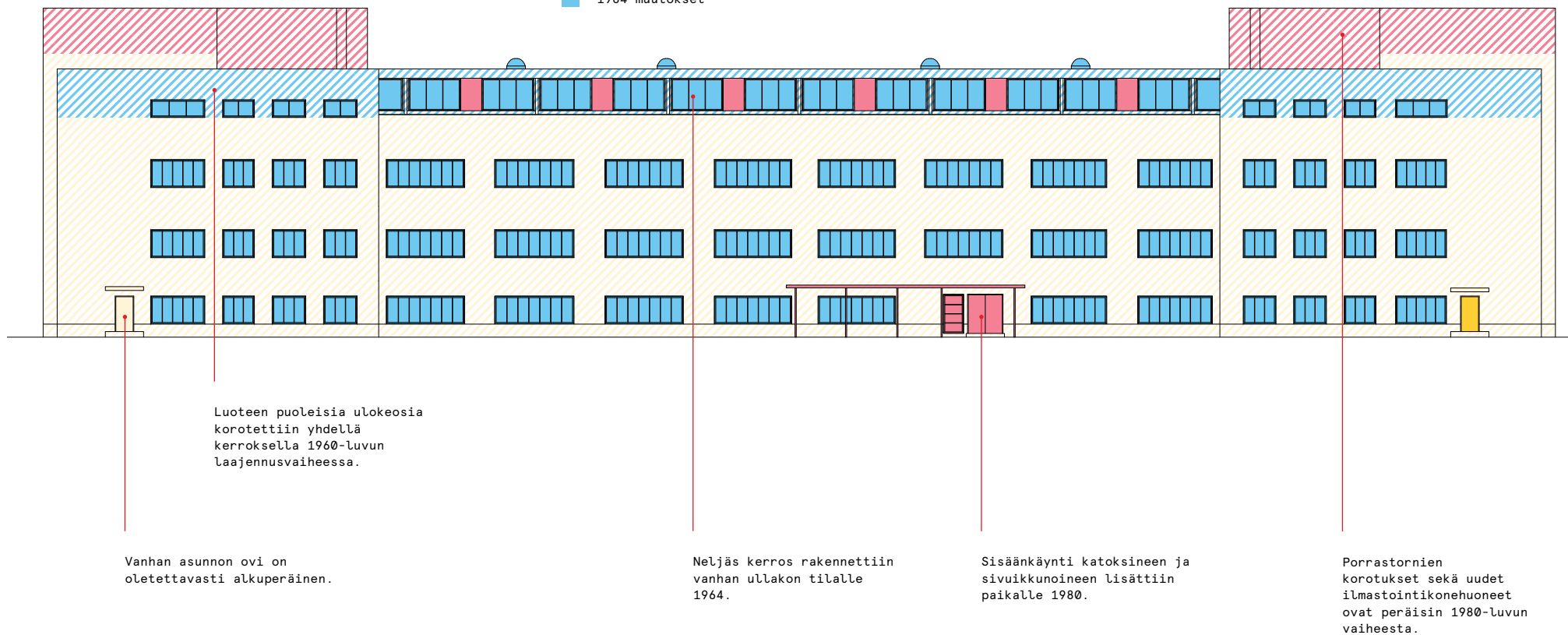
Neljäs kerros rakennettiin vanhan ullakon tilalle 1964.

Porrastornien korotukset sekä uudet ilmastointikonehuoneet ovat peräisin 1980-luvun vaiheesta.

JULKISIVU, LUODE

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

■ Alkuperäiset seinärakenteet	■ 1980 muutokset
■ Hyvin säilyneet tilat (1937)	■ Myöhemmät muutokset
■ 1964 muutokset	

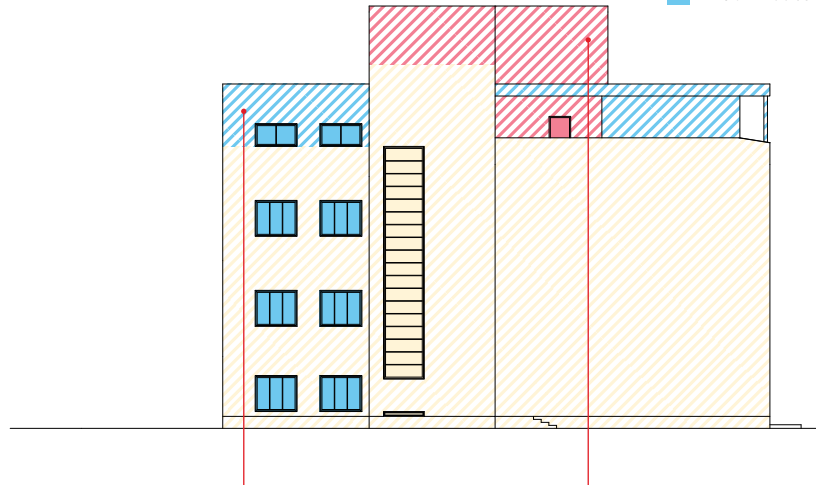

JULKISIVUT, LOUNAS JA KOILLINEN

RAKENNUSOSIEN AJOITUS

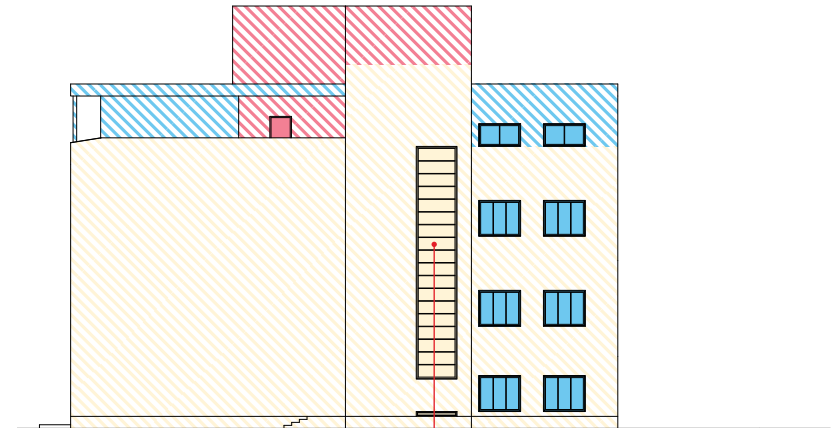
- Alkuperäiset seinärakenteet
- Hyvin säilyneet tilat (1937)
- 1964 muutokset

- 1980 muutokset
- Myöhemmät muutokset

Luoteen puoleisia ulokeosia korotettiin yhdellä kerroksella 1960-luvun laajennusvaiheessa.

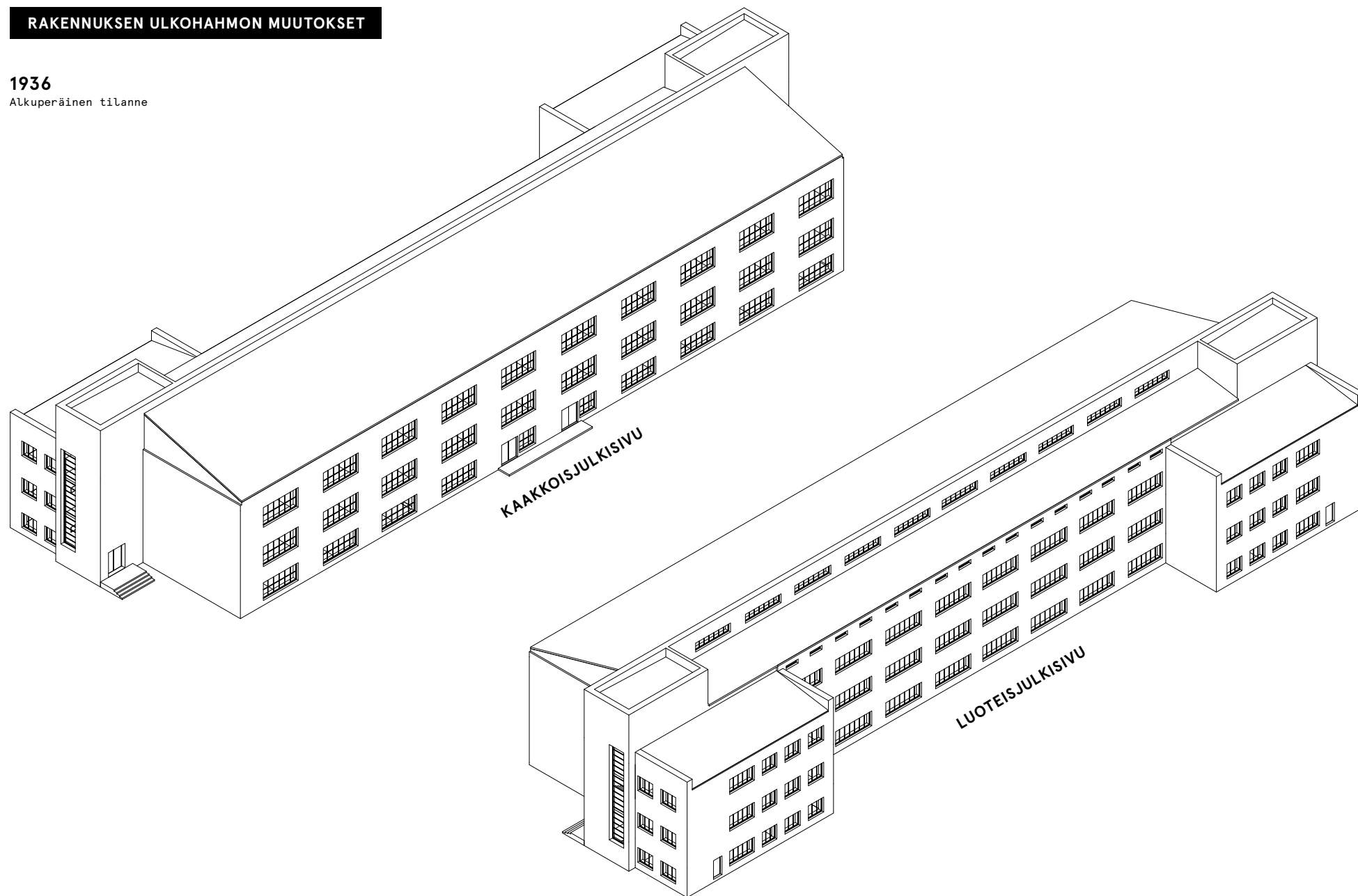
Porrastornien korotukset sekä uudet ilmastointikonehuoneet ovat peräisin 1980-luvun vaiheesta.

Porrashuoneiden korkeat päätyikkunat ovat molemmilla puolin alkuperäiset.

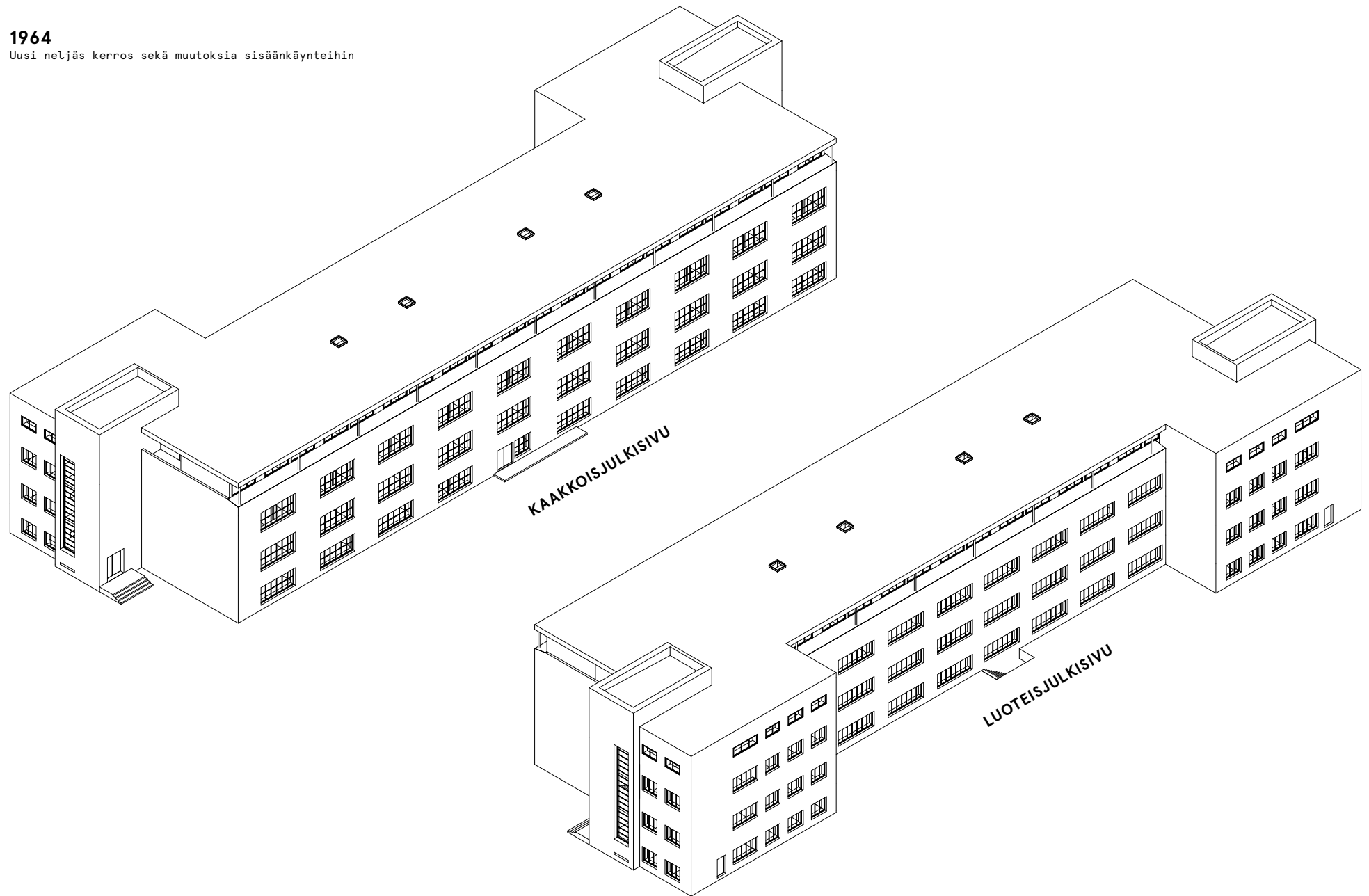
1936

Alkuperäinen tilanne

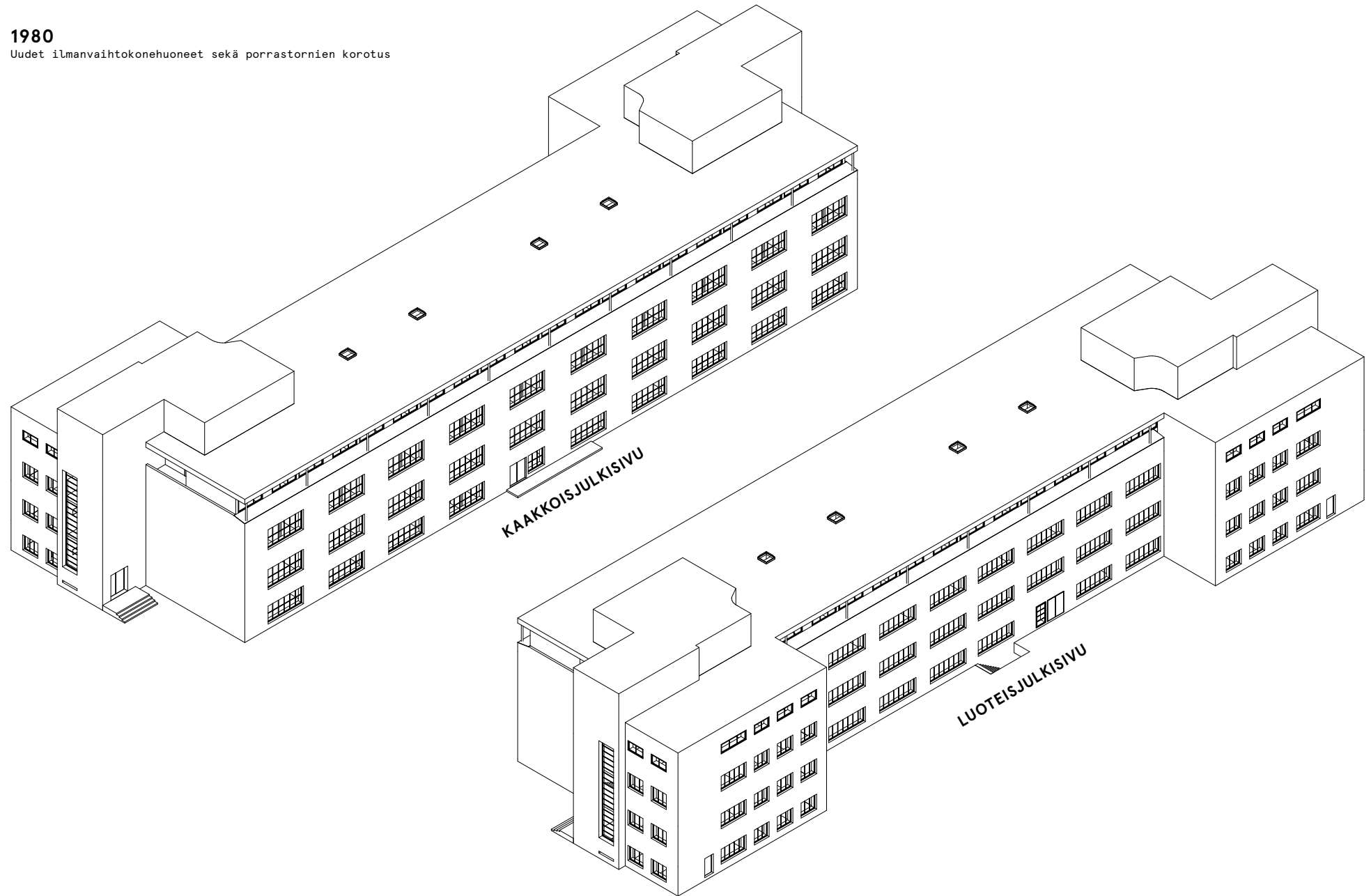
1964

Uusi neljäs kerros sekä muutoksia sisäänkäynteihin

1980

Uudet ilmanvaihtokonehuoneet sekä porrastornien korotus

5. Nykytila

5.1 Sisätilat

Rakennuksessa suoritettiin sisä- ja ulkotilojen inventointi syyskuussa 2022. Kenttätöiden yhteydessä tehdyt huomiot rakennuksen nykytilasta ja säilyneisyydestä on kirjattu tähän lukuun tila- tai tilaryhmäkohtaisesti. Inventoinnissa keskityttiin rakennuksen käytön ja arkkitehtuurin kannalta olennaisiin tiloihin ja tilakokonaisuuksiin.

Inventoinnin yhteydessä otetut valokuvat on esitetty luvussa muistiinpanojen ohella. Valokuvauspaikat on merkitty pohjapiirustuksiin.

KELLARI

KÄYTÄVÄ JA VANHAT LUOKKATILAT, SAUNA

TILAHAHMO

Käytävä on leveä ja matala tila, jota on jaettu väliseinin. Vanhat luokkahuoneet ovat suurehkoja suorakaiteen muotoisia huoneita, joissa on matala katto.

SÄILYNEISYYS

Lounaan puoleisen asunnon vanhoihin kellaritiloihin on rakennettu sauna. Korkeat luentosalit on jaettu kahteen kerrokseen uusin välipohjin, kellaritasossa tilat on muutettu varastoiksi. Alkuperäisiä tilahahmoja tai käyttötarkoituksia ei ole säilynyt juurikaan. Saunatilat ovat peräisin 1980-luvulta, luokkatilojen uudet välipohjat sekä suurin osa muista muutoksista 1960-luvulta.

KÄYTTÖ

Kellarissa on pääasiassa varasto- ja teknisiä tiloja sekä saunat.

ALAKATTO

Varastoissa on 1960-luvulla rakennetut betoniset sisäkatot. Katoissa näkyy lautamuotin pintakuvio ja ne on maalattu valkoisiksi. Saunatiloissa on käytetty lautapanelointia.

SEINÄT

Seinät ovat pääosin tasaiseksi rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Muun muassa käytävällä on käytetty valkoista lasikuitutapettia.

LATTIAT

Varastohuoneissa on käytetty turkoosin sävyistä muovimattoja sekä betonilattiaa. Käytävällä on oletettavasti osittain alkuperäinen mosaiikkibetonilattia, lattian sävy vaihtelee paikoin ja osissa lattiaa betonipintaa on jaettu kenttiin sinkkilistalla. Saunatiloissa on ruskeaa muovimattoja ja kaakelia.

LISTAT

Käytävällä jalkalistana on musta kaakeli. Varastoissa on uudet muovilistat. Saunatiloissa on yksinkertaisesti profiloidut ruskeaksi maalatut puulistat myöhemmästä muutosvaiheesta.

OVET

Valtaosa ovista on uusittu tiedetysti 1980-luvun muutosvaiheessa. Ovet ovat pääosin teräksisiä laakaovia. Saunassa on 1980-luvun lautapaneloituja ovia.

IKKUNAT

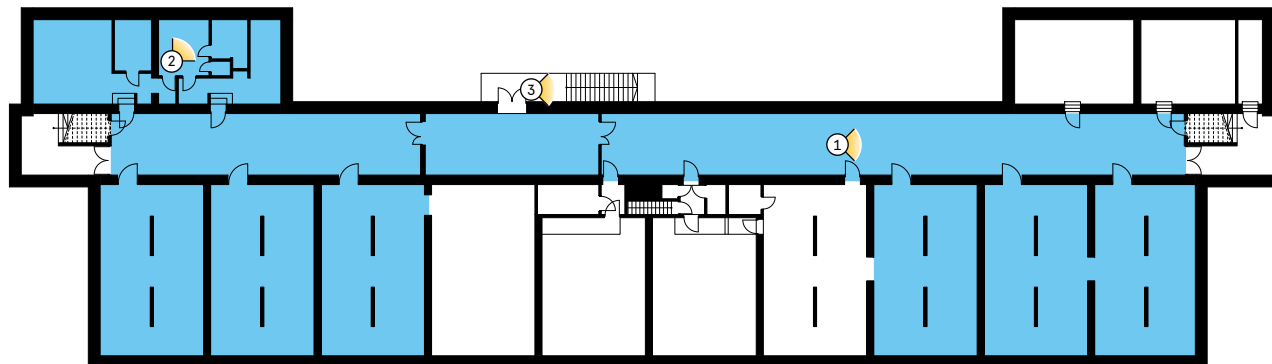
Kellarissa ei ole ikkunoita.

TEKNIikka

IV-putket on vedetty alakaton pintaan näkyville. Valaisimet ovat pääosin uusia loisteputkivalaisimia. Tiloissa on myöhempien vaiheiden uudempia levyttereitä.

MUUTA

Luokkatilojen seinään upotetut opetusvälinekaapit on peitetty, mutta edelleen havaittavissa huoneiden ovien vierellä.

①

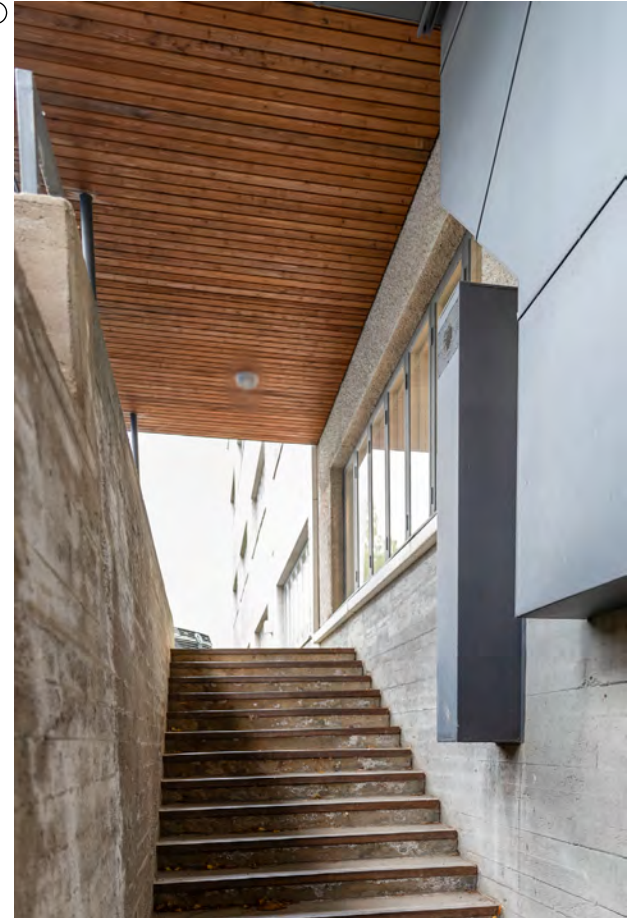
← Kellarin leveässä käytävässä on tumma betonilattia, lattiaa on paikoin jaettu kenttiin ohuilla sinkkilistoilla. Käytävän seinällä on suksitelineitä. Paikalla oli alun perin varastotilaa, joka on muutettu käytäväksi 1960-luvulla.

②

← Vanhan vääpelin asunnon kellarin on 1980-luvulla rakennettu saunatilat. Tilojen pinnat ja varusteet ovat 1980-luvulta ja sitä myöhempiä.

③

↑ Kellariin johtava porras ja uusi sisäänkäynti rakennettiin 1960-luvun muutosvaiheessa. Sisäänkäynti on julkisivun keskilinjassa ja se avautuu kellarin käytävään. Katos on peräisin 1980-luvun muutosvaiheesta.

PORRASHUONEET

TILAAHMO

Porrashuoneet ovat tilavat ja valoisat.

SÄILYNEISYYT

Porrashuoneet ovat säilyneet lähes alkuperäisasussaan detaljejaan myöten.

ALAKATTO

Huoneessa on valkoiseksi maalatut tasaiseksi rapatut alakaton. Toisen kerroksen tasanteella alakatto on laskettu uusin rakentein. Porrassyöksyjen alapinnoissa kulmia on pyöristetty.

SEINÄT

Porrashuoneen seinät on verhottu valkoisella lasikuitutapetilla, joka on myöhempi lisäys.

LATTIAT

Lattiat ovat alkuperäistä mosaiikkibetonia, jossa on punaista ja mustaa kiviainesta. Lattia on jaettu ruutuihin sinkkilistoin.

LISTAT

Porrashuoneessa jalkalistana on talolle tyypillinen ruskea kaakelilistoitut. Lista on asennettu tapetin päälle ja on luultavasti myöhempi lisäys.

OVET

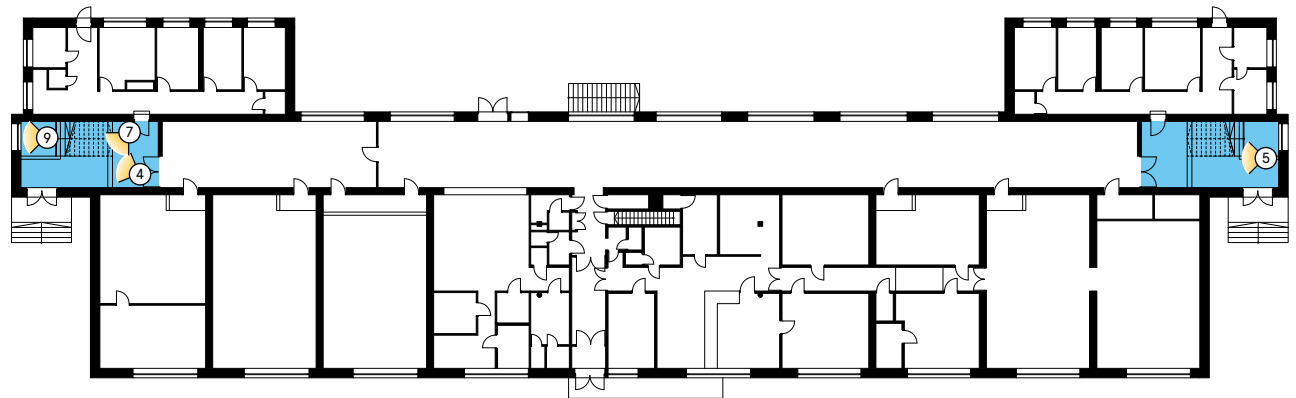
Porrastasanteilla on ruskeaksi maalatut teräslasiovet, joissa on yksi vaakapuite keskivaiheilla ja potkupellit. Ovet ovat uudempia ja tiedetysti 1960-luvun muutosvaiheesta.

IKKUNAT

Porrashuoneen korkea puuikkuna vaikuttaa olevan kaikilta osiltaan alkuperäinen. Siinä on valkoiseksi maalatut puitteet, ruudut on saranoitu yläreunastaan. Myös helat ovat alkuperäisiä. Ikkunassa on puinen ikkunapenkki.

TEKNIikka

Porrashuoneessa on seinäsyvennykseen upotettu vanha pylväspatteri. Huoneissa on myös uudempia levypattereita. Katon pinnassa ei ole putkia tai muita asennuksia.

④

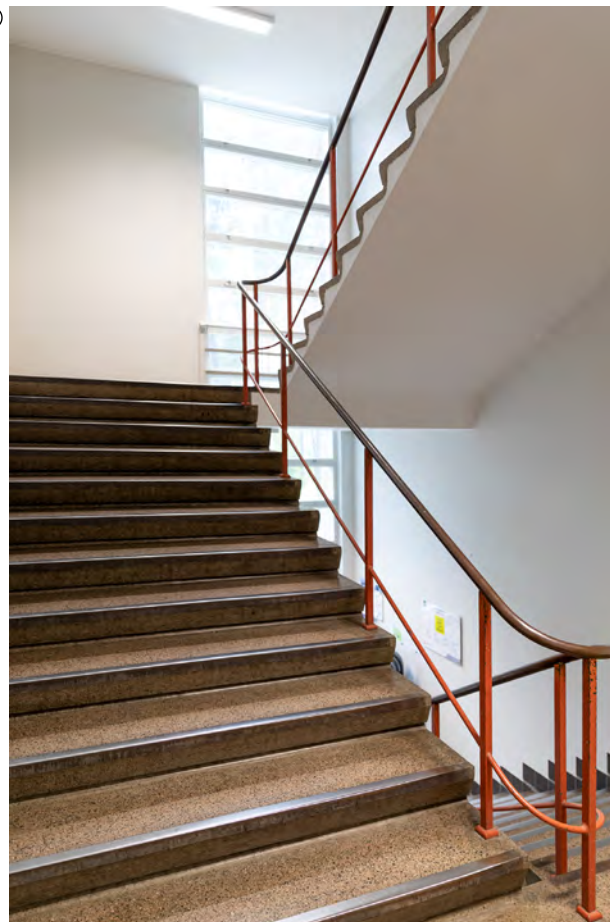
↑ Porrashuoneet ovat rakennukset parhaiten säilyneet sisätilat. Rakennuksen päädyissä sijaitsevat huoneet ovat kaikilta osin toistensa peilikuvia. Pohjakerroksessa kaiteessa on komea betoninen alaosa.

⑤

↑ Porrashuoneen ruskeaksi maalatut teräslasiovet ovat peräisin 1960-luvun muutosvaiheesta. Teräskaide käsijohteineen on alkuperäinen.

⑥

↑ Porrasaskelmat ovat mosaiikkibetonia. Porrashuonetta valaisee korkea ja yhtenäinen ikkuna, joka jatkuu välitasanteiden yli.

← Kellariin laskeuduttaessa portaan ensimmäisen kerroksen betonikaide on koristeltu Ragnar Ypyän töille tyypillisesti reliefikoristein. Porrasta pitkin laskeuduttiin alun perin opetusluokkiin. Jalkalistana toimiva laatoitus on myöhempi lisäys.

← Neljännen kerroksen porrastasanteella on 1980-luvulla lisätty IV-konehuoneeseen johtava teräksinen kierreporras. Myös sen viereinen tekninen tila ovineen on lisätty samaan aikaan.

↑ Porrashuoneen korkeat ikkunat ovat talon ainoat, joissa ovat säilyneet alkuperäiset puukehykset yksityiskohtineen.

1. KERROS

KIRJASTO

TILAHAHMO

Kirjasto on hahmoltaan pitkä ja kapea, se on rakennettu vanhan varaston paikalle. Lainaustilat ovat erilliset.

SÄILYNEISYYS

Kirjasto on rakennuksen uudempaa kerrostumaa. Se on rakennettu nykyiselle paikalleen 1980-luvulla. Joitain alkuperäisten tilahahmojen osia on säilynyt.

KÄYTTÖ

Kirjasto palvelee Maasotakoulun opiskelijoita.

ALAKATTO

Kirjastosalin alakatto on akustoivaa alakattolevyä metallilistaripustuksella.

SEINÄT

Seinät ovat valkoiseksi maalattua lasikuitutapettia myöhemmästä muutosvaiheesta.

LATTIAT

Lattia on alkuperäistä mosaiikkibetonia, jossa on musta kiviaines ja harmaa sementti. Lattia on jaettu sinkkilistoin noin neliömetrin kokoiisiin ruutuihin.

LISTAT

Kirjaston jalkalista on rakennukselle tyypillinen myöhemmin lisätty ruskea kaakelilista.

OVET

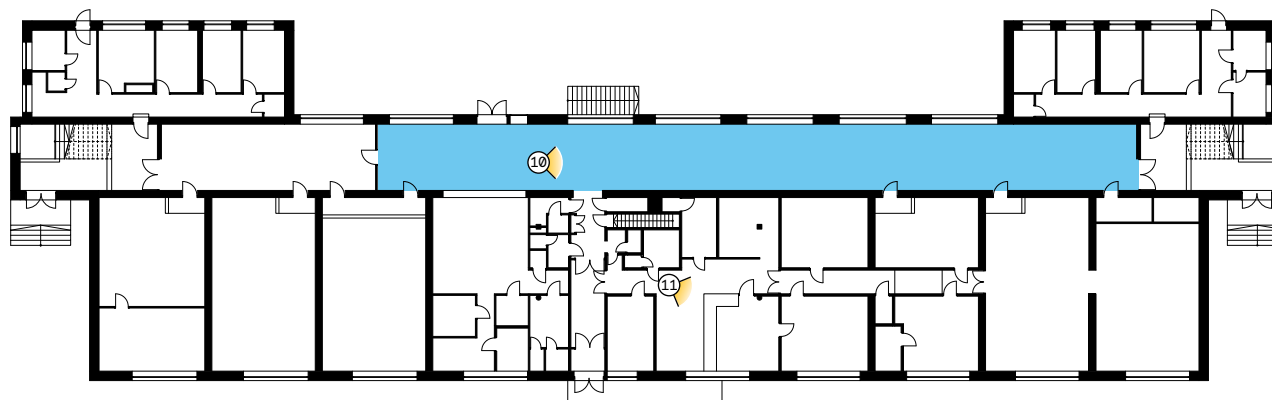
Kirjastossa on uudempiä teräsluukuovia ja yksinkertaisia maalattuja teräslasiovia. Ovilla on neljä tai viisi vaakasuuntaista lasiruutua, osassa ovia alimman ruudun tilalla on potkupelti. Ovet ovat luultavasti 1980-luvun muutosvaiheesta.

IKKUNAT

Kirjastossa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuitteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksi vanhempi lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä. Ikkunoiden alla on paikoin alkuperäiset pyörästetyt ikkunapenkit.

TEKNIikka

Kirjastossa on uudempiä matalia levypattereita. Katon pintaan on asennettu uusia kupuvalaisimia. IV-tekniikkaa on vedetty katon pintaan sisäseinien vierelle.

10

- ← Kirjaston paikalla oli alun perin varastotilaa. Sen tilahahmo on sama kuin toisen kerroksen alkuperäisen käytävän.

11

- ← Kirjaston lainautiski on erillisessä huoneessa, jonka pintoja ja tilajakoa on oletettavasti uusittu 1980-luvun vaiheen jälkeen.

1. KERROS

VANHA LUENTOSALI, YLÄOSA

TILAHAHMO

Alkuperäisiä luentosalien tilahahmoja on säilynyt pohjapiirrosta, mutta ne on jaettu kahteen kerrokseen. Luokat ovat lattiatasoltaan kirjastoa alempana ja niihin laskeudutaan muutama porras.

SÄILYNEISYYS

Seinien paikkoja lukuun ottamatta juuri muuta alkuperäistä ei ole säilynyt.

KÄYTTÖ

Vanhon luentosalien yläosissa toimii edelleen opetustiloja sekä muun muassa kirjaston lukusali.

ALAKATTO

Tiloissa on rapatut valkoiseksi maalatut katot.

SEINÄT

Seinät ovat pääosin rapattuja ja valkoiseksi maalattuja.

LATTIAT

Lattiamateriaalit ovat uudemmissa vaiheista, yleisin materiaali on ruskea marmorikuviainen vinyylilaattalattia.

LISTAT

Jalkalistana on ruskeaksi maalattu puinen lista.

OVET

Tiloissa on myöhempien vaiheiden teräslasiovia, jotka on maalattu joko ruskeiksi tai valkoisiksi. Lasioissa on kaksi lasiruutua, joita erottaa vaakapuite oven keskivaiheilla.

IKKUNAT

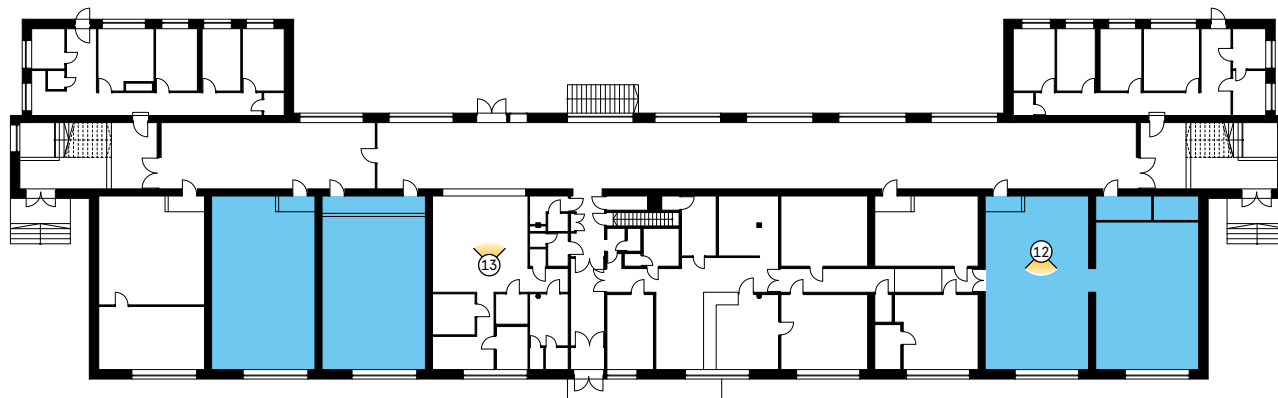
Tiloissa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuutteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksi vanhempi lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä.

TEKNIikka

Katon pintaan on asennettu uusia loisteputkivalaisimia. IV-tekniikkaa on katon pinnassa ja IT-kouruja ulkoseinän pinnassa.

MUUTA

Luokissa on betonisia porrasaskelmia, joiden ulkonäkö viittaa alkuperäisiin betonirakenteisiin. Porrasaskelmien sijainti ei täsmää alkuperäisten portaiden sijaintien kanssa.

12

- ← Vanhan luokan yläosaan on 1980-luvun vaiheessa tai myöhemmin tehty kirjaston lukusali.

13

- ← Kirjaston yhteydessä on vanhan sotilaskodin keittiö. Suljettu tarjoiluikkuna näkyy taustalla. Suuri keittiö on sittemmin otettu muuhun käyttöön. Sotilaskoti on poistunut rakennuksesta kokonaan 1980-muutosvaiheen jälkeen.

1. KERROS

TOIMISTOT (ALKUPERÄISET ASUNNOT)

TILAHAHMO

Toimistohuoneita yhdistää sivukäytävä, joka kääntyy ulko-ovelle. Toisella seinällä on wc:t.

SÄILYNEISYYS

Tilajako on uusi ja peräisin pääosin 1960-luvun vaiheesta.

KÄYTTÖ

Tilat ovat poistettu käytöstä sisäilmaongelmien vuoksi. Aiemmin ne ovat olleet henkilökunnan toimistoja.

ALAKATTO

Alakatto on käytävällä valkoista peltipintaista levytystä, toimistoissa valkoiseksi maalattua betonikattoa ja paikoin myös harvalautakattoa.

SEINÄT

Seinät ovat pääosin valkoiseksi maalattuja ja tasaiseksi rapattuja. Toimistojen väliseinät ovat paikoin kevyttä levyseinää, jossa näkyvät saumat.

LATTIAT

Lattiat ovat pääosin tumman ruskeaa vinyylilaattaa.

LISTAT

Tiloissa on jalkalistana profiloidut puulistat, jotka on maalattu mustaksi.

OVET

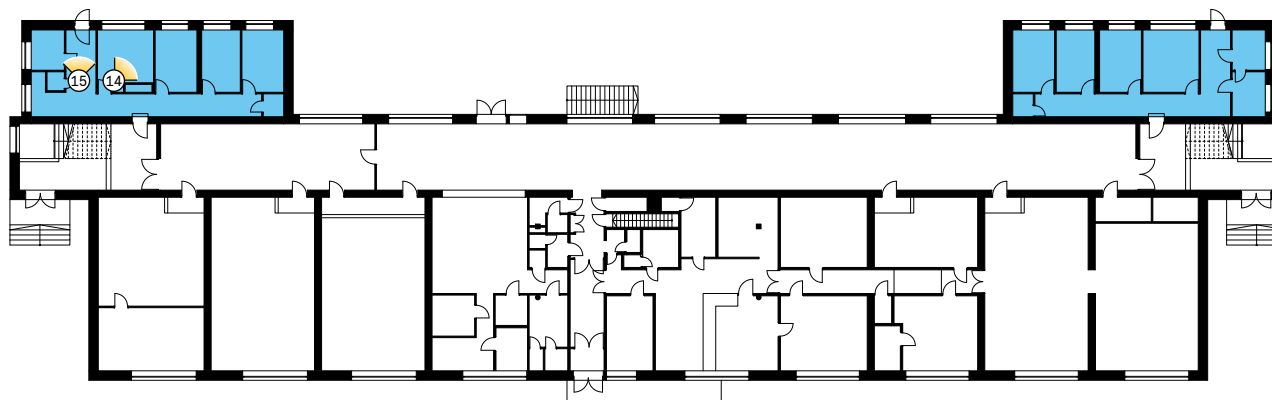
Pääosin ruskeaksi maalattuja uudempia laakaovia.

IKKUNAT

Tiloissa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuutteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksi vanhempi lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä.

TEKNIikka

Tiloissa on myöhempiä kattoon upotettuja loisteputkivalaisimia.

14

15

← Toimistosipi on alun perin toiminut väepelin asuntona. Alkuperäisestä huonejaoista tai muista piirteistä ei ole juuri mitään jäljellä.

← Tiloissa on oma ulkoskäyntinsä, joka alun perin palveli asuntoa. Tiloissa on vaihtelevia kattoverhouksia sekä lattiapintoja, jotka ovat peräisin eri muutosvaiheista.

2. KERROS

KÄYTÄVÄ

TILAHAHMO

Käytävä on leveä ja toiselta puoleltaan suurin ikkunoin avattu tila. Käytävän päädyissä on porrashuoneet.

SÄILYNEISYYS

Käytävän tilahahmo on säilynyt alkuperäisenä myöhemmin laskettua alakattoa lukuun ottamatta. Pintoja ja muita rakennusosia on uusittu.

ALAKATTO

Käytävällä on uusi akustoiva alakattolevytys, jossa on listaripustus. Kattoa on laskettu ikkunoiden ylälinjaan.

SEINÄT

Käytävän seinät on verhottu myöhemmällä valkoisella lasikuitutapetilla, joka on mahdollisesti 1980-luvun muutosvaiheesta.

LATTIAT

Käytävällä on alkuperäinen ruudullinen betonilattia. Ruutuja on kahta väriä ja ne on aseteltu shakkiruutukuvioon. Toisissa on keltainen sementti mustalla ja punaisella kiviaineksella ja toisissa musta sementti mustalla ja punaisella kiviaineksella. Betonilattian ruudut ovat kooltaan noin 104x99 cm.

LISTAT

Käytävän jalkalistana on rakennukselle tyypillinen myöhemmin lisätty ruskea kaakelilista. Listan korkeus on noin 15cm.

OVET

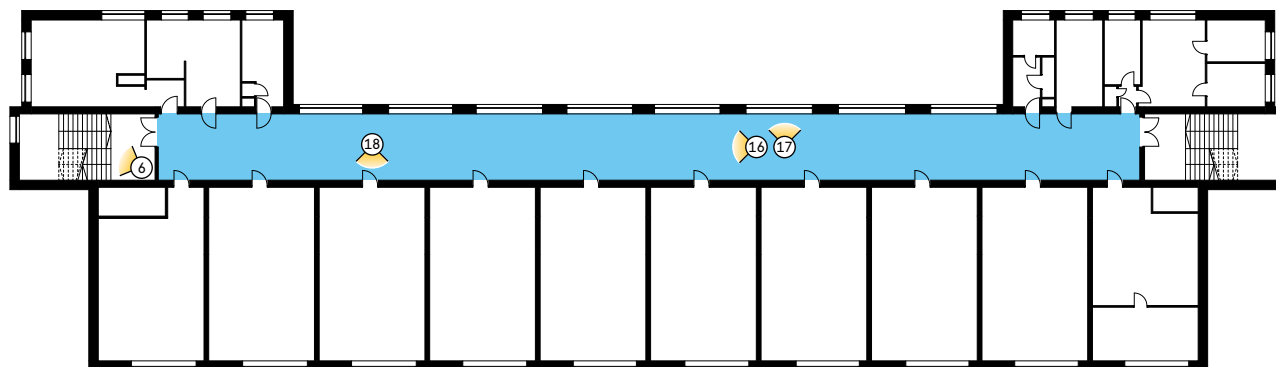
Ovet ovat pääosin puisia tai teräksisiä laakaovia. Ovet on kaikki maalattu ruskeiksi ja oletettavasti uudemmista muutosvaiheista. Osissa ovia on teräksiset potkupellit. Vessoissa on kahteen suuntaan aukeavat heiluriovet vanhoilla saranoilla. Porraskäytävien ovet ovat myöhemmät ruskeaksi maalatut teräslasiovet potkupellillä ja yhdellä vaakapuitteella.

IKKUNAT

Tilassa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuitteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksi lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut lpuitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine laseineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä. Ikkunoiden alla on säilynyt alkuperäinen pyöristetty ikkunapenkkinuoto sekä muuta detaljointia.

TEKNIikka

Ikkunoiden alla on alkuperäiset pylväspatterit. Kattoon on upotettu myöhempiä loisteputkivalaisimia ja seinälinjaan on asennettu IT-kouruja.

16

← Toisen kerroksen käytävässä on nähtävillä useita alkuperäisen arkkitehtuurin leimallisia piirteitä. Käytävä on huomattavan avara ja valoisa, ja sitä käytettiin alun perin myös muun muassa voimistelutilana.

18

← Käytävän suuret ikkunat avautuvat Saimaan-järvelle. Ikkunan alla oleva pylväspatteri on oletettavasti alkuperäinen kuten myös ikkunapenkin pyöristetyt muodot. Kattoon on laskettu huomattavasti.

17

↑ Ruskeaksi maalatut laakaovet potkupellein ovat yleinen ovityyppi rakennuksessa. Ovet ovat myöhemmistä muutosvaiheista. Ovisyvennyksessä näkyy aukon alkuperäinen pyöristetty muoto. Laatoitettu jalkalista on myöhempi.

2. KERROS

VANHAT MAJOITUSTUVAT

TILAHAHMO

Tuvat ovat katoltaan korkeita ja avaria suorakaiteen mallisia huoneita, niissä on yksi suuri ikkuna lyhyellä sivulla.

SÄILYNEISYYS

Suurin osa tuvista on säilyttänyt alkuperäisen tilahahmonsa. Ainakin yhteen tupaan on tehty myöhemmin luentosalimaisesti porrastettu lattia ja osaan on rakennettu uusia väliseinärakenteita.

KÄYTTÖ

Suurin osa tuvista on nykyisin luokkia. Joissain on vielä majoituskäyttöä.

ALAKATTO

Alakatto on valkoiseksi maalattu tasapintainen katto, johon on paikoin asennettu yksittäisiä akustoivia levyjä teräspuittein.

SEINÄT

Seinät on rapattu tasaisiksi ja maalattu valkoisiksi.

LATTIAT

Lattiat on verhottu uudella ruskean sävyisellä neliömäisellä muovilaatalla.

LISTAT

Huoneissa on jalkalistana ruskeaksi maalattu tasapintainen puulista.

OVET

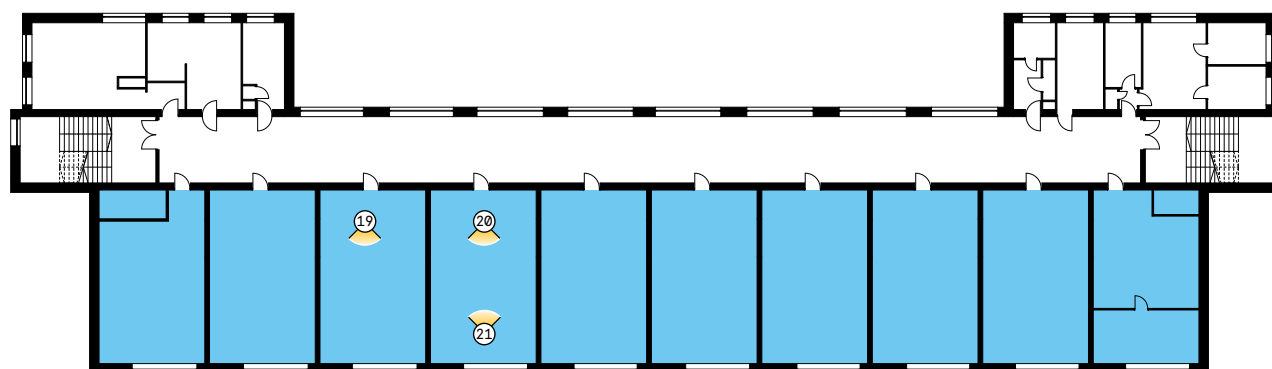
Huoneissa on ruskeaksi maalatut puiset laakaovet ruskein teräskarmein.

IKKUNAT

Tilassa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuutteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksi vanhempi lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä. Ikkunoiden alla on säilynyt alkuperäinen pyörästetty ikkunapenkkinuoto sekä muuta detaljointia.

TEKNIikka

Kattovalaisimina on katon pintaan asennettuja uusia loisteputkivalaisimia. Katon pinnassa on IV-laitteistoa ja seiniin on asennettu sähkökouruja. Huoneissa on ikkunoiden alla alkuperäiset pylväspatterit.

19

20

21

↖ Yhden majoitustuvan lattia on porrastettu ikkunaan päin nousevasti myöhemmässä muutosvaiheessa.

↑ Tuvat ovat säilyttäneet pääosin alkuperäisen tilahahmonsa. Lattiapinta sekä tekniikka on uutta.

↖ Pääosa tuvista on nykyisin opetustiloja. Tiloissa on vielä käytävästä poiketen nähtävillä toisen kerroksen huomattava kattokorkeus.

2. KERROS

TOIMISTOHUONEET

TILAHAHMO

Huoneryhmässä on useampi toimisto sekä wc, joita yhdistää eteishuone.

SÄILYNEISYYS

Huoneryhmä on säilyttänyt lähes alkuperäisen 1930-luvun tilajakonsa. Pinnat ja muut rakennusosat on uusittu lähes kauttaaltaan.

KÄYTTÖ

Tilat toimivat henkilökunnan toimistoina.

ALAKATTO

Joissain huoneissa on uusi kattolevytys ja osassa tasarapattu ja valkoiseksi maalattu katto.

SEINÄT

Seinät on rapattu tasaisiksi ja maalattu valkoiseksi.

LATTIAT

Huoneissa on tilakohtaisesti käytetty uutta, joko vaalean tai tumman ruskeaa uudehkoa neliömäistä vinyylilaattaa.

LISTAT

Huoneissa on profiloitu mustaksi maalattu puulista.

OVET

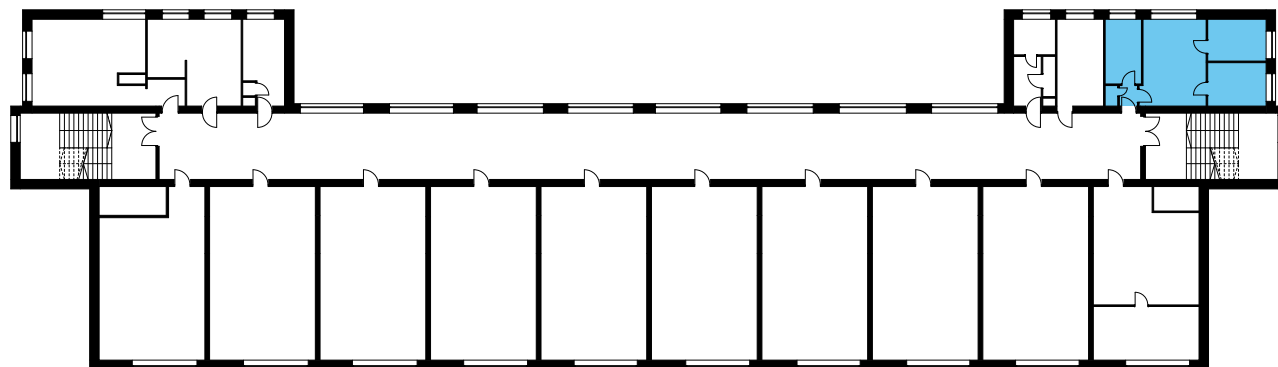
Huoneissa on ruskeaksi maalatut oletettavasti myöhemmästä vaiheesta peräisin olevat laakaovet.

IKKUNAT

Tiloissa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuitteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksinkertainen lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä.

TEKNIikka

Katossa on myöhempiä loisteputkivalaisimia, seinillä on IT-kouruja.

3. KERROS

KÄYTÄVÄ JA OLESKELUALUEET

TILAHAHMO

Keskeltä lasiovin jaetussa käytävässä on viistosti asetetuin seinin levennetyt kohdat uusien asuinhuoneiden sisäänkäynneille. Käytävän päissä on avoimet oleskelualueet pienkeittiöineen.

SÄILYNEISYYS

Tilajako ja tilojen ulkoasu on peräisin 1980-luvun muutosvaiheesta.

KÄYTTÖ

Käytävä palvelee kerroksen asuinhuoneita. Päätyjen aulat ovat asukkaiden yhteisiä oleskelutiloja.

ALAKATTO

Tiloissa on uudet ja lasketut akustoivat levykatot listaripustuksin.

SEINÄT

Seinät ovat pääosin tasaiseksi rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Uudemmissa 1980-luvun seinissä on valkoiseksi maalattu lasikuitutapetti.

LATTIAT

Käytävällä on tumman punainen ja hiekkakuvioitu uusi vinyylilaattalattia. Vanhan käytävän paikalla sijaitsevilla päätyauloissa on toisen kerroksen käytävää vastaava alkuperäinen betonilattia.

LISTAT

Tiloissa on jalkalistana mustaksi maalatut suorapintaist puulistat.

OVET

Majoitushuoneiden ovet ovat 1980-luvun yksinkertaisia puisia tumman ruskeaksi petsattuja ja lakattuja laakaovia.

IKKUNAT

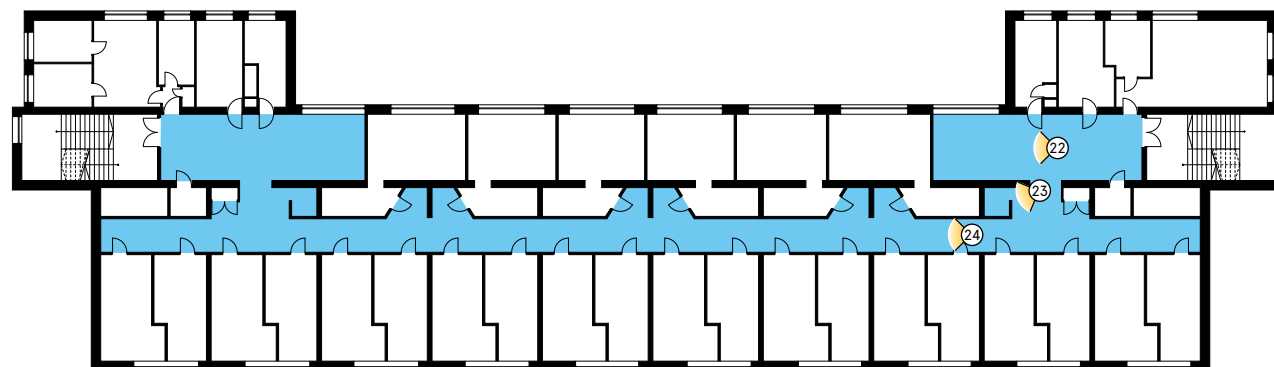
Tilassa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuutteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksinkertainen lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä. Vanhat pyöristetyt ikkunapenkit on koteloitu suoralinjaisiksi 1980-luvulla.

TEKNIikka

Tiloissa on uudehkoja lämpöpattereita ja loisteputkivalaisimia, jotka on upotettu laskettuun levykattoon.

MUUTA

Oleskelualueisiin kuuluu 1980-luvun pienkeittiöt.

22

← Kolmannen kerroksen oleskelutila sijoittuu vanhan käytävän kohdalle ja siinä on säilynyt alkuperäinen betonilattia.

24

↑ Kolmannen kerroksen uuden keskikäytävän katto on toisen kerroksen tapaan laskettu. Punaävyinen muovilattia on uusi.

23

← Oleskelutilan yhteydessä sijaitseva pienkeittiö kiintokalusteineen on peräisin 1980-luvun muutosvaiheesta.

3. KERROS

MAJOITUSHUONEET

TILAHAHMO

Luoteen puoleisissa huoneissa on erillinen eteistila. Kaakon puoleiset huoneet ovat yhtenäisiä ja suorakaiteen mallisia.

SÄILYNEISYYS

Huoneiden tilahahmot ja pinnat osat ovat pääosin peräisin 1980-luvulta.

KÄYTTÖ

Huoneet ovat oppilaiden majoituskäytössä.

ALAKATTO

Alakatot on tasaiseksi rapattuja ja valkoiseksi maalattuja. Kattokorkeudet ovat alkuperäisiä.

SEINÄT

Seinät on verhottu valkoisella kuitutapetilla, jonka tekstuuri poikkeaa alempien kerrosten kuitutapeteista.

LATTIAT

Luoteen puoleisissa huoneissa on käytävän alkuperäinen betoniruutulattia. Muissa majoitushuoneissa on vaalean oranssin ruskea vinyylilaattalattia. Laatta on pääosin kuvioimatonta.

LISTAT

Huoneissa on tasapintainen tummaksi maalattu puinen jalkalista. Ulkoseinää vastan on käytetty muualla rakennuksessa esiintyvää kaakelilistoitusta.

OVET

Majoitushuoneiden ovet ovat 1980-luvun yksinkertaisia puisia tumman ruskeita petsattuja laakaovia.

IKKUNAT

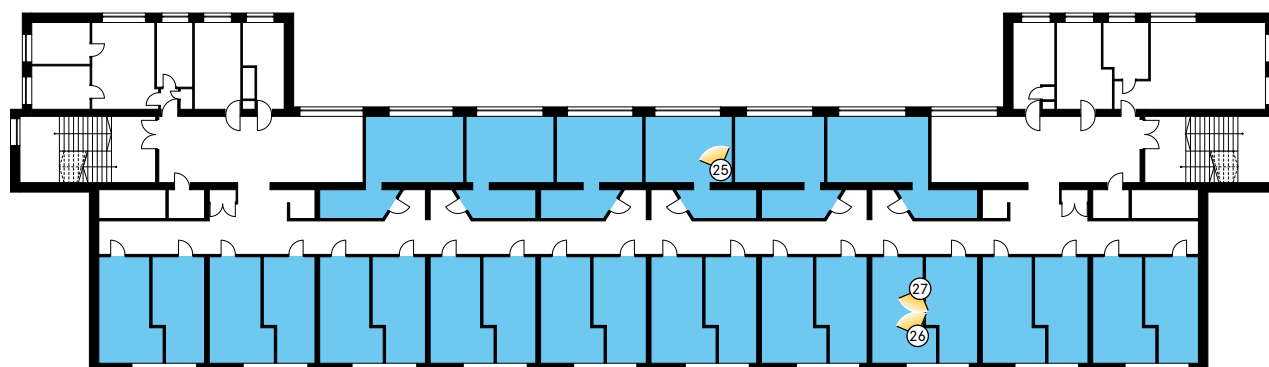
Tilassa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuitteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuitteessa yksinkertainen lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puupuitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä.

TEKNIikka

Huoneissa on katossa uudet plafondivalaisimet. Ulkoseiniä vasten on uusia IT-kouruja. Huoneissa on 1980-luvun ruskeat lukuvalaisimet.

MUUTA

Majoitushuoneissa on 1980-luvun kiintokalustus.

25

← Myös kolmannen kerroksen käytävän paikalle rakennetuissa majoitushuoneissa on säilytetty alkuperäinen betonilattia. Huoneet majoittavat kaksi henkeä.

26

← Vanhoista suurista tuvista lohkotuissa majoitushuoneissa on uusi muovilattia. Tilassa näkyy myös kerroksen alkuperäinen kerroskorkeus.

27

↑ Uusi väliseinä on 1980-luvulla lisätty ikkunan keskilinjaan. Samalla ikkunan keskipuitetta paksunnettiin.

3. KERROS

TOIMISTO-OSA

TILAHAHMO

Huoneryhmässä on useampi toimisto sekä wc, joita yhdistää eteishuone.

SÄILYNEISYYS

Huoneryhmä on säilyttänyt lähes alkuperäisen 1930-luvun tilajakonsa. Pinnat ja muut rakennusosat on uusittu lähes kauttaaltaan.

KÄYTTÖ

Tilat toimivat henkilökunnan toimistoina.

ALAKATTO

Huoneissa on tasarapattu ja valkoiseksi maalattu katto.

SEINÄT

Seinät on rapattu tasaisiksi ja maalattu valkoiseksi.

LATTIAT

Lattiana on uusi, tumman harmaa mosaiikkikuvioinen muovilaatta.

LISTAT

Tiloissa on uusi, harmaa muovinen jalkalista.

OVET

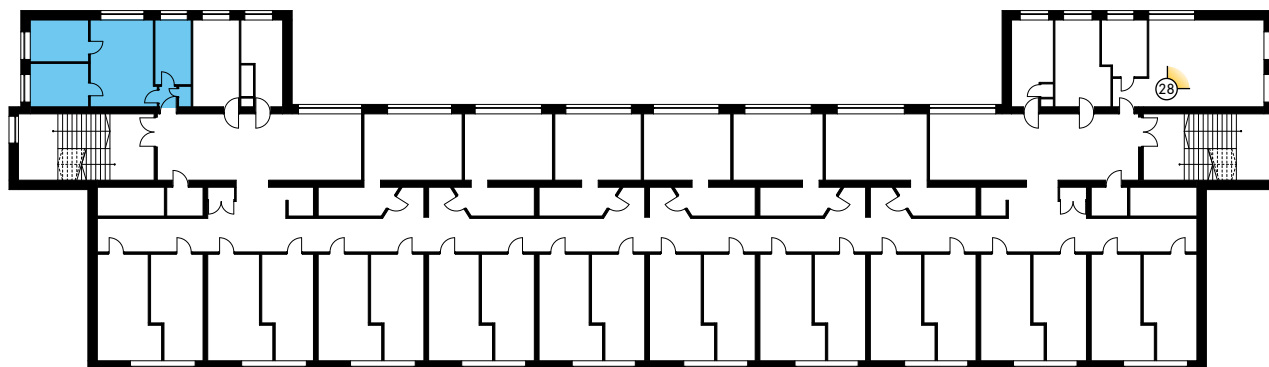
Ovet ovat oletettavasti uudempia ruskeaksi maalattuja laakaovia.

IKKUNAT

Tilassa on kolmelasiset kaksipuitteiset puuikkunat. Sisäpuutteessa on kaksi lämpölasia ja ulkopuutteessa yksinkertainen lasi. Ikkunoissa on vaaleaksi maalatut puupuitteet ja ne aukeavat sisään-ulos. Sisempi ruutu lämpölaseineen on luultavasti peräisin 1980-luvulta ja ulompi tavallisine lasineen vanhempi, mahdollisesti 1960-luvun muutosvaiheesta. Alkuperäisiä 1930-luvun osia ikkunoissa ei liene jäljellä. Ikkunapenkkien vanha pyöristys on säilynyt.

TEKNIikka

Huoneissa on uudehkot levypatterit ja loisteputkivalaisimet. Seinien pinnassa on IT-kouruja.

- ↑ Kolmannen kerroksen kuivaushuoneessa on säilynyt alkuperäinen betonilattia. Myös tilan laattalistoitusta vaikuttaa alkuperäiseltä. Tilahahmoa on muutettu.

4. KERROS

KÄYTÄVÄ JA OLESKELUALUEET

TILAHAHMO

Käytävä on jaettu keskeltä lasiovin ja kolmannesta kerroksesta poiketen se on seiniltään suora. Päätyjen avoimet aulat yhdistyvät porrashuoneisiin. Auloissa on pienkeittiöt.

SÄILYNEISYYS

Tilahahmot ovat pääosin peräisin 1960-luvun muutosvaiheesta. Pintoja on uusittu.

KÄYTTÖ

Käytävä palvelee kerroksen asuinhuoneita. Päätyjen aulat ovat asukkaiden yhteisiä oleskelutiloja.

ALAKATTO

Alakatto on laskettu oletettavasti 1980-luvun muutosvaiheessa. Materiaali on akustoivaa alakattolevyä listaripustuksin.

SEINÄT

Seinät on verhottu valkoisella lasikuitutapetilla.

LATTIAT

Käytävän lattia on neliömäistä betonilaattaa tummalla laastilla ja mustalla kiviaineella. Laatan koko on 30x30cm.

LISTAT

Käytävällä on mustaksi maalattu tasapintainen puinen jalkalista.

OVET

Majoitushuoneiden ovet ovat 1980-luvun yksinkertaisia puisia tumman ruskeita petsattuja laakaovia. Pesutilojen ovet ovat samoja kuin alempien kerrosten vastaavat ovet.

IKKUNAT

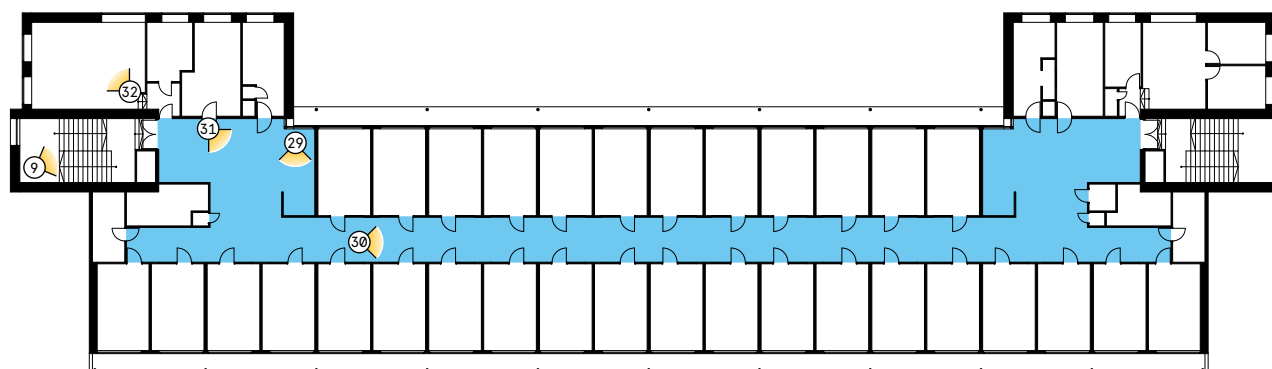
Neljännän kerroksen käytävän ikkunat ovat muista kerroksista poiketen kiinteitä tuuletusluukkuja lukuun ottamatta. Ikkunoissa on tummaksi maalatut muodoltaan pelkistetyt puukehykset, joissa on kaksi päällekkäistä lämpölasia. Tuuletusikkunoiden rakenne on samantapainen, mutta saranoituna. Käytävällä on kupumaisia kattoikkunoita.

TEKNIikka

Alakattoon on upotettu loisteputkivalaisimia sekä yhteystiloissa katon pintaan on asennettu uusia plafondivalaisimia. Valaisimet ovat mäyhempää.

MUUTA

Oleskelualueisiin kuuluu 1980-luvun pienkeittiöt. Käytävän päädyissä on symmetrisesti sijoitetut parvekkeet.

29

- ← Neljännen kerroksen oleskelutiloissa on kolmannen kerroksen kaltaiset pienkeittiöt. Alun perin 1960-luvulla rakennettuja tiloja on muokattu 1980-luvulla.

30

- ← Keskikäytävän lattia on tummaa mosaiikkibetonilaattaa. Käytävä on jaettu keskeltä kahteen osaan lasiovin ja sen molemmissa päädyissä on tuuletusparvekkeet.

51

- ← Myös neljännen kerroksen kattotasoa on laskettu 1960-luvun tilanteesta. Rakennuksen myöhemmissä alakatoissa on käytetty hieman toisistaan poikkeavia levyalakattoja listaripustuksin.

52

- ← Neljännen kerroksen pesu- ja kuivaustilat rakennettiin korotettuihin rakennusosiin 1960-luvulla. Niiden pohjapiirrokset mukailivat vanhan rakennuksen ratkaisuja mutta muun muassa ikkunamuoto on eri.

4. KERROS

MAJOITUSHUONEET

TILAHAHMO

Majoitushuoneet ovat kapeahkoja suorakaiteen muotoisia tiloja, joissa on nauhaikkuna toisella lyhyellä sivulla.

SÄILYNEISYYS

Majoitushuoneet ovat saaneet nykyhahmoonsa 1980-luvun muutosvaiheessa. Suurin osa ratkaisuista on peräisin tästä vaiheesta.

KÄYTTÖ

Huoneet ovat oppilaiden majoituskäytössä.

ALAKATTO

Huoneissa on valkoiseksi maalattu betonikatto, jossa on näkyvät elementtisaumat.

SEINÄT

Huoneiden väliseinät on rapattu tasaiseksi ja maalattu valkoiseksi. Käytävän puoleisella seinällä on käytetty valkoiseksi maalattua lasikuitutapettia. Käytäväseinän linjassa kulkee betonipalkki.

LATTIAT

Lattioissa on vaalean ruskea marmorikuvioitu vinyylilaatta.

LISTAT

Huoneissa on tummaksi maalattu tasapintainen puinen jalkalista.

OVET

Majoitushuoneiden ovet ovat 1980-luvun yksinkertaisia puisia tumman ruskeita etsattujalaakaoivia.

IKKUNAT

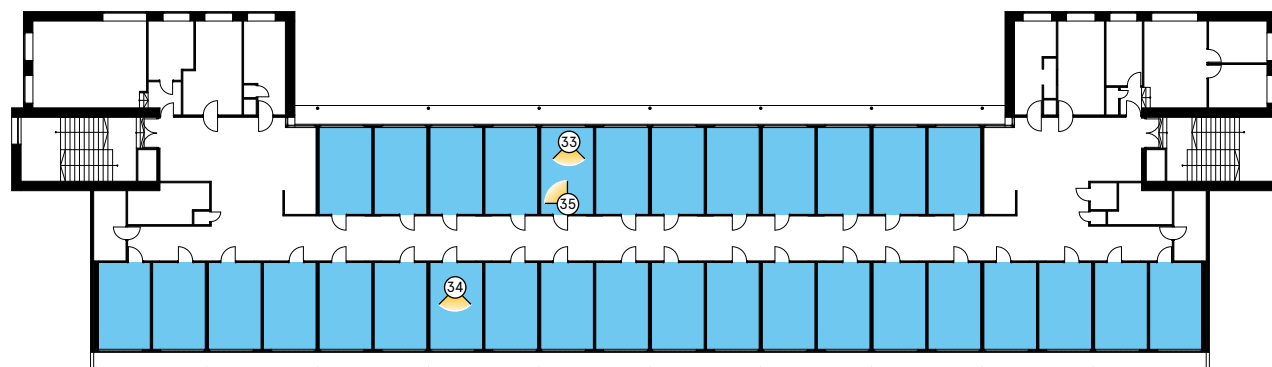
Neljännän kerroksen ikkunat ovat muista kerroksista poiketen kiinteitä tuuletusluukkuja lukuun ottamatta. Ikkunoissa on tummaksi maalatut muodoltaan pelkistetyt puukehykset, joissa on kaksi päällekkäistä lämpölasia. Huoneiden uuden 1980-luvun väliseinän molemmin puolin on tehty uudet tuuletusluukut vanhan ikkunan kohdalle. Luukku on sisältä umpinainen ja ulkopuolella on puuritilä. Ainakin yhdessä huoneessa on yksittäinen avattava ikkunaruutu mahdollisesti katolle kulkemista varten.

TEKNIikka

Huoneissa on uudet lautasmalliset kattovalaisimet sekä 1980-luvun ruskeita pallomaisia lukuvaloja. Ikkunoiden alla on uudet sähkökourut.

MUUTA

Majoitushuoneissa on 1980-luvun kiintokalustus.

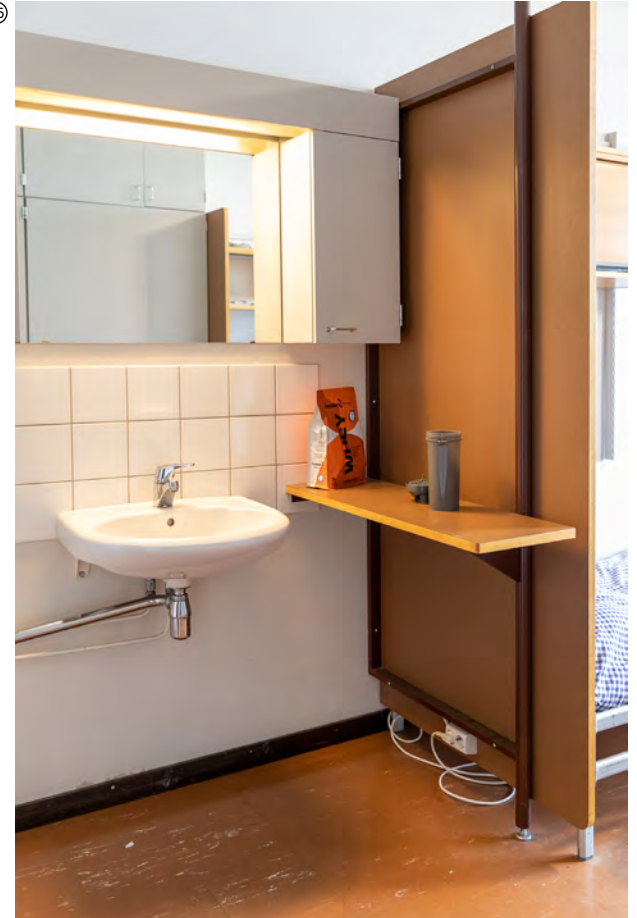

53

← Majoitushuoneet ovat kooltaan kuta kuinkin kolmannen kerroksen huoneita vastaavia ja majoittavat kukin kaksi henkilöä. Käytävän puolella ovilinjan yllä kulkee näkyvillä kookas palkki.

55

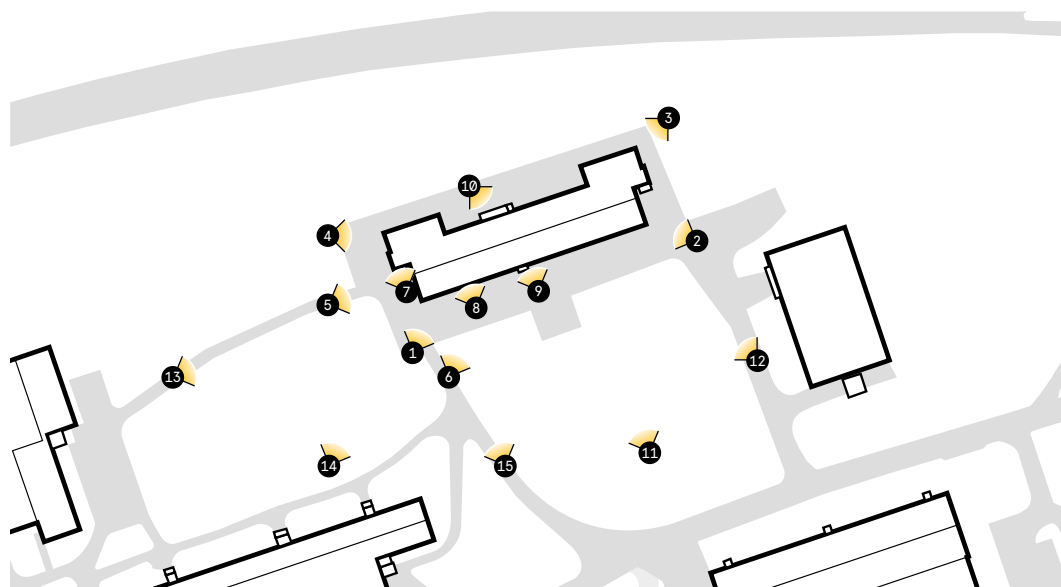
↑ Majoitushuoneiden kiintokalustus on pääosin 1980-luvun peruja. Esimerkiksi ruskeita lukulamppuja on säilynyt paljon.

54

← Myös neljännen kerroksen majoitushuoneet jaettiin kahtia 1980-luvulla. Väliseinän kohdalla ollut ikkunaruuu korvattiin umpiseinällä, johon tehtiin avattava tuuletusluukku.

5.2 Julkisivut ja ulkotilat

SOKKELI

Sokkeli on betonipintainen ja sen pinnassa näkyy lautamuotin vaakalautakuvio. Sokkeli on maalattu harmaaksi ja sitä erottaa julkisivun pääpinnasta pyörästetty ura.

SEINÄPINTA

Rakennuksen 1930-luvun osien seinäpinnat sekä torniosien korotukset on verhottu vaalean harmaalla karkeapintaisella terastirappauksella. Rappauksen ajoitus on epävarma, mutta se on paikoin hyvin heikossa kunnossa. Korotusosien rappaus vastaa vanhimpien osien rappausta, mikä viittaisi 1930-lukua myöhempään ajoitukseen.

1960-luvun korotuskerroksen seinäpinta on verhottu tummaksi käsitellyllä lautapaneloinnilla.

SISÄÄNKÄYNNIT

Kaikkiin kasarmin sisäänkäynteihin on vaihdettu uudet ovet 1960-luvulla tai myöhemmin, lukuun ottamatta koillisen puoleista vääpelin asunnon sisäänkäyntiä, joka vaikuttaa alkuperäiseltä. Uudet sisäänkäyntiovet ovat suurimmaksi osaksi siniharmaaksi maalattuja teräslasiovia samantapaisille puitejaoilla sekä potkupelleillä. Pääsisäänkäynnejä on korostettu muun muassa graniittisin kehyksin, porrasaskelin sekä leijonareliefein.

IKKUNAT

Ikkuna-aukotos ja puitejako julkisivujen 1930-luvun osissa vastaavat lähes täysin alkuperäisiä piirustuksia. Myös 1960-luvun ikkunat ovat majoitustupien nauhaikkunoita lukuun ottamatta vanhassa asussaan. Ikkunat ovat myöhemmissä vaiheissa uusittuja puuikkunoita, joiden puitteet on maalattu vaalean harmaiksi.

Neljännän kerroksen majoitustupien ikkunat ovat kiinteitä puuikkunoita, joista osa ruuduista on muutettu 1980-luvulla umpinaiseksi. Neljännän kerroksen käytävässä on myös kattoikkunoita.

VESIKATTO

Rakennuksessa on 1960- ja 1980-luvun vaiheista peräisin oleva tasakatto. Neljännän kerroksen sisennettyjen julkisivunosien kohdalla kattoa tukevat ohuet teräspilarit vanhan ulkoseinän kohdalla.

MUUTA

Sisäänkäyntien yläpuolella on alkuperäisiä kauttaaltaan rapattuja ulokekatoksia. Toinen kaakkoisjulkisivun kellarin sisäänkäynneistä on poistettu 1960-luvulla, ja sen paikalle on tehty muita muistuttava ikkuna.

1

- ← Kasarmirakennuksen vaakasuuntaisessa massassa korostuvat symmetrisesti asetellut porrastornit, joihin sijoitettiin talon kaksi pääsisäänkäyntiä.

2

- ← 1960-luvulla lisätty neljäs kerros erottuu rakennuksen ulkohahmosta omana ajallisena kerrostumanaan niin pintamateriaaleiltaan ja ikkunasommittelultaan kuin myös sisäänvedetyllä massallaan, jolla ollaan luultavasti haluttu häivyttää kerrosta maantasosta katsottaessa.

← Kasarmirakennus lännen suunnasta nähtynä.

← Julkisivun terastirappaus on paikoin huonossa kunnossa. Rappauksen iästä ei ole varmuutta, mutta mikäli pinta ei ole osin alkuperäinen se on oletettavasti toteutettu alkuperäistä rappautta mukaillen.

↑↑ Kasarmialueen ulkopuolelle aukeava julkisivu on luonteeltaan toisarvoinen, ja sen keskelle on myöhemmin lisätty huoltosisäänkäynti.

↑ Päätyjulkisivut ovat keskenään samanlaiset. Porrastorni korostuu myös päädyistä katsottaessa korkealla ikkunallaan ja massallaan. Porrastorneja on korotettu vuonna 1980.

← Lähies kaikki talon ikkunat ovat puisia ja samoihin aikoihin uusittuja. Ikkunat ovat pieniruutuisia ja joidenkin ruutujen paikalla on ritilöitä.

← Uusi huoltosisäänkäynti katoksineen on rakennettu 1980-luvulla. Sisäänkäynti on heikentänyt vanhan julkisivun alkuperäistä ilmettä.

↑↑ Pääsisäänkäyntien komeat puuovet on myöhemmin vaihdettu uusiin teräslasioviin. Sisäänkäynnin vierelle ripustetut leijonareliefit ovat alkuperäisiä.

↑ Kirjaston sisäänkäynti on alkuperäisen kellarisisäänkäynnin paikalla, joskin ovet on myöhemmin vaihdettu. Toinen kellarisisäänkäynneistä on suljettu 1960-luvulla ja muutettu ikkunaksi.

11

12

← Porrastornit pääsisäänkäynteineen sijoittuvat alueen teiden päätekohtiin.

13

↖ Kasarmin edessä on avoin nurmikenttä ja harvaan kasvavaa puustoa.

↑ Kasarmin lyhyt julkisivu nähtynä lounaasta alueen toisen asuinkasarmin luota lähestyttäessä.

14

↑ Moderni valkopintainen kasarmirakennus erottuu kontrastisesti alueen puuston seasta. Kasarmialue on ilmeeltään metsäinen.

15

↑ Pääsisäänkäyntejä korostava korkea umpinainen seinäpinta rappauspinta on julkisivuaiheena veistoksellinen.

6. Johtopäätökset

OMINAISPIIRTEET

Leirikentän kasarmirakennus Vääpeli edustaa 1930-luvun puolustusministeriön rakennustoimiston suunnittelijoille tyypillistä funktionalistista arkkitehtuuria. Funktionalismille epätyypillisenä piirteenä voidaan pitää rakennusmassan tiukkaa keskeisyyttä, joka viittaa 1920-luvun klassismin arkkitehtuuri-ihanteisiin. Muilta osin vaaleaksi rapattu, isoin ikkunapinnoin aukotettu ja lähes kaikista ornamenteista riisuttu kasarmirakennus edustaa modernia arkkitehtuuria.

Rakennuksen sisätilat suunniteltiin käytännöllisyys ja hygieenisuus edellä. Suuret makuutuvat olivat korkeita ja isoin ikkunoin varustettuja tuuletuksen ja auringonvalon maksimoimiseksi. Leveän käytävätilan toiselle puolen sijoitettiin omaksi huoneyksiköksi hygieeniset huoneryhmät, joihin kuuluivat pesu- ja kuivaushuoneet sekä WC:t. Suunnittelu ja mitoitus perustuivat hyvin pitkälti samalla vuosikymmenellä julkaistuihin puolustusministeriön rakennustoimiston mitoitusohjeisiin.

Puolustusministeriön rakennustoimiston suunnittelutyöt tehtiin pääosin yhteistyönä. Joihinkin piirustuksiin on joka tapauksessa merkitty myös yksittäinen suunnittelija. Vääpeli-kasarmin kohdalla suunnittelijaksi mainitaan Ragnar Ypyä, minkä perusteella rakennus voidaan todeta hänen työkseen. Ypyän nimiin on signeerattu myös aiemmin samalla vuosikymmenellä Karjalan Kiviniemeen valmistunut kasarmirakennus, joka on pohjaratkaisultaan ja ulkoasultaan lähes identtinen leirikentän kasarmin kanssa. Kahden kasarmin eroavaisuudet olivat lähinnä pinnallisia.

1930-luvun arkkitehtuuriin oman kerrostumansa on tuonut 1960-luvun lisäkerros, jonka suunnitteli arkkitehti

Osmo Lappo. Nauhaikkunoin aukotettu ja puupaneloitu lisäys edustaa ilmeeltään rakennusajankohtaansa ja erottuu 1930-luvun rakennusosasta omana kokonaisuutenaan. Kerros rakennettiin vanhan pulpettikattoisen ullakon paikalle. Myöhempana lisäyksenä rakennukseen on tehty IV-konehuoneet viidennen kerroksen tasoon molempien porrashuoneiden ylle. Nämä korotukset on pyritty sulauttamaan rakennuksen alkuperäiseen arkkitehtuuriin.

SÄILYNEISYYS

Rakennuksen ulkoasussa on säilynyt paljon alkuperäisiä piirteitä. Uusista korotuskerroksista huolimatta 1930-luvun julkisivunosat ovat säilyttäneet todistusvoimaansa esimerkiksi vanhan mallisten ikkunoiden ja terastirappauksen myötä. Rakennuksen alkuperäinen hahmo kuitenkin näkyy hyvin. Julkisivussa korostuvat tornimaiset sisäänkäynnit suurine aukottomine seinäpintoineen ja leijonareliefineen ovat säilyttäneet alkuperäistä jylhyyttään.

Lähes kaikki rakennuksen sisäänkäyntiovista on uusittu. Erityisesti edellä mainittujen pääsisäänkäyntien kohdalla uudemmat teräslasiovet ovat heikentäneet julkisivukokonaisuutta. Myös luoteisjulkisivun uusi huoltosisäänkäynti katoksineen häiritsee 1930-luvun julkisivumaailmaa. 1960-luvun lisäkerros on vedetty sisään alkuperäisen julkisivun seinälinjasta, ja tummine seinäpanelointineen se jää alisteiseksi alkuperäiselle arkkitehtuurille. Tästä huolimatta lisäys erottuu selkeästi eri ajan tuotteena. Talon ikkunat on uusittu lähes kauttaaltaan alkuperäisiä puitejakoja kunnioittaen.

Sisätiloista parhaiten säilyneitä ovat kaksi porrashuonetta, joissa 1930-luvun arkkitehtuuri on

säilynyt detaljitasoa myöten. Muita hyvin säilyneitä tiloja ovat toisen kerroksen suuri sivukäytävä, jossa esillä ovat muun muassa alkuperäinen betoniruutulattia sekä ikkunapenkkien pyöristettyjä muotoja. Käytävän katto on myöhemmin laskettu huomattavasti. Myös toisen kerroksen nykyisin pääosin luokkina käytetyt majoitustuvat ovat tilahahmoltaan ja ulkoasultaan lähellä alkuperäistä uutta talotekniikkaa ja lattiapintaa lukuun ottamatta. Myös tupien kattokorkeus on säilynyt aluperäisenä.

Valtaosa muista sisätiloista on ilmeeltään 1960- ja 1980-lukujen perua. Esimerkiksi valtaosa rakennuksen ovista on uusittu näissä kahdessa vaiheessa, eikä alkuperäisiä ole säilynyt juuri lainkaan. Erityisesti toista kerrosta alun perin vastanneen kolmannen kerroksen alkuperäisarkkitehtuuri on hävinnyt 1980-luvun keskikäytävämuutosten myötä. Osia siitä olisi kuitenkin palautettavissa. Myös ensimmäisen kerroksen tilajakoa on muutettu erityisen merkittävästi alkuperäisasusta, eikä 1930-luvun piirteitä ole juuri kantavia seinälinjoja lukuun ottamatta havaittavissa. 1960-luvun lisäkerroksessa huonejako vastaa peruspiirteiltään 1960-luvun asua, joskin tätäkin kerrosta on monin paikoin uudistettu 1980-luvulla. Läpi rakennuksen on lisäksi tehty tila- ja pintamuutoksia 1980-luvun vaiheen jälkeen. Näistä muutoksista ei ole säilynyt suunnitteluaineistoa.

Vääpeli-kasarmin pääasiallinen käyttö on säilynyt jokseenkin samana läpi sen historian. Rakennukseen on tullut vuosien myötä joitain uusia toimintoja ja käyttötarkoitusten väliset painotukset ovat muuttuneet. Nykyisin rakennuksessa on alkuperäistä enemmän opetusluokkia ja siihen on tullut lisäyksenä kirjasto. Majoitustupien koko on pienentynyt ja niitä on rakennettu lisää neljanteen kerrokseen.

ARVOT

Vääpeli kuuluu Lappeenrannan leirikentän kasarmialueen varhaisimpaan säilyneeseen rakennuskerrostumaan. Sen kanssa samoihin aikoihin rakennettiin alueelle myös talli, korjaamo ja autohalli. Kaikki rakennukset ovat edelleen paikoillaan. Kasarmi oli pitkään alueen toiminnallinen päärakennus, kunnes 1950-luvun lopulla leirikenttä sai uuden Osmo Lapon suunnitteleman esikuntarakennuksen sekä myöhemmin toisen ison kasarmin. Vääpeli-kasarmilla on ollut keskeinen rooli Lappeenrannassa järjestetyn sotilaskoulutuksen historiassa läpi sen iän.

Rakennuksen suunnittelijaksi nimetyn Ragnar Ypyän työluettelossa Vääpeli kuuluu arkkitehdin varhaisiin puolustusministeriön rakennustoimiston palveluksessa piirrettyihin, vielä hieman hapuilevaa modernismia edustaviin rakennussuunnitelmiin. Rakennusta ei myöskään voida pitää täysin yksilöllisenä paikkakohtaisesti suunniteltuna rakennuksena, sillä Ypyän aikaisemmin suunnittelema Kiviniemen kasarmi toteutettiin lähes identtisiä piirustuksia noudattaen. Kahden rakennuksen suurimmat erot liittyivät aputilojen jäsentelyyn, ikkuna-aukotukseen ja Kiviniemen näyttävään reliefikoristeluun. Pohjaratkaisun ja massoittelemisen tasolla erot olivat pieniä. Molemmat rakennukset noudattavat suunnitteluratkaisultaan puolustusministeriön mitoitusohjeita.

Alkuperäiseltä arkkitehtuuriltaan Vääpeli on sopusuhtainen ja puhdaslinjainen funktionalistinen rakennus, jossa on myös klassistisia piirteitä. Sen detaljimaailma oli harkittua, joskin lähtökohdiltaan käytännönläheistä. Kasarmi edusti ajalleen uutta ja hygieenisesti edistyskellistä sotilasarkkitehtuuria. Rakennustekniikaltaan Vääpeli oli ajalleen tyypillinen sekarunkoinen rakennus, jossa kantaviin tiiliseiniin yhdistettiin betonirakenteita. Rakennustoimiston saman aikajakson töiden joukossa Vääpeli voidaan katsoa kuitenkin esimerkiksi hieman aiemmin valmistunutta Martta Martikaisen suunnittelemaa Taivallahden autokasarmia vanhanaikaisemmaksi.

Vääpeli on Lappeenrannan sotilaskoulutushistorian kannalta huomattava rakennus. Se on myös mielenkiintoinen esimerkki arkkitehtinsa Ragnar Ypyän varhaisesta modernistisesta tuotannosta sekä puolustusministeriön rakennustoimiston modernista niin kutsutusta valkoisesta sotilasarkkitehtuurista, joka on kokonaisuutena oma, huomionarvoinen luku suomalaisessa arkkitehtuurihistoriassa. Osayleiskaavalla suojeltu rakennus kuuluu Museoviraston määrittelemään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön yhdessä muiden Lappeenrannan leirikentän vanhojen rakennusten kanssa.

↑ Sotilaita istumassa sotilaskotiyhdistyksen Vääpelin majoitustupa perustetussa kanttiinissa vuonna 1941. SA-kuva.

Lähteet

ARKISTOLÄHTEET

Kansallisarkisto (KA)
Verrokkikohteiden arkistopiirustukset

Lappeenrannan karttapalvelu (LKP)
Asemakaava-aineisto ja ilmakuvat

Museovirasto (MV)
Vanhdat valokuvat

SA-valokuva-arkisto (SA-kuva)
Vanhdat valokuvat

Senaatin piirustusarkisto (SPA)
Vanhdat rakennuspiirustukset

Sotamuseo (SM)
Vanhdat valokuvat

MUUT LÄHTEET

Arkkitehtuurimuseo. *Ragnar Ypyä (arkkitehtiesittely). [Internetistä]*
Luettavissa osoitteessa: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/ragnar-ypya/> [Haettu 22.6.2022]

Arkkitehtuurimuseo b. Osmo Lappo. (arkkitehtiesittely).
[Internetistä] Luettavissa osoitteessa: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/osmo-lappo/> [Haettu 24.8.2022]

Immonen, Olli. 1992. *Lappeenrannan varuskuntahistoria. Lappeenranta: Karjalan kirjapaino oy.*

Etelä-Karjalan museo. Verkkonäyttely Hei Hoplaa!, Leirikenttä
<http://www3.lappeenranta.fi/museot/verkkonayttelyt/heihoplaa/sivut/Historiaa-osa5.html>

Kantola, Etti. 2017. Lappeenrannan lentokentällä on riittänyt nousuja ja laskuja lähes sadan vuoden ajan. *Etelä-Saimaa*. 19. lokakuuta.

Kiiveri-Hakkarainen, Kaija. 2006. *Rakennettu Lappeenranta, kaupunginosat. Lappeenranta: Etelä-Karjalan museo.*

Lappo, Osmo. 1961. *Kanta-aliupseerikoulun lisärakennus*. Arkkitehti. 1-2/1961, s. 14-16.

Maijanen, Antti; Hämäläinen, Matti; Aatos, Olavi toim. 1978. *Päällystöpisto 1918-1978*. Lappeenranta: Puolustusvoimat.

Makkonen, Leena. 1994. *Martta ja Ragnar Ypyän funktionalistinen arkkitehtuuri*. Oulu: Oulun yliopisto.

Makkonen, Leena. 1998. *Martta ja Ragnar Ypyä, suomalaisen modernismin kolme vuosikymmentä*. Helsinki: Suomen rakennustaiteen museo.

Makkonen, Leena. 1999. *Martta ja Ragnar Ypyä – Arkkitehtipariskunnan elämäntyö*. Oulu: Oulun yliopisto.

Mäkinen, Anne. 2000. *Suomen valkoinen sotilasarkkitehtuuri 1926–1939*. Bibliotheca historica 53. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Niemi, Niilo. 1934. *Kasarmirakennuksemme*. Sotilashallinnollinen aikakauslehti. 11/1934, s.325-344.

Niemi, Niilo. 1935. *Kasarmirakennuksemme*. Sotilashallinnollinen aikakauslehti. 12/1935, s.443-466.

Nykänen, Tarja. 2011. *Kadetista upseeriksi*. Maasoturi. 2/2011, s.8-9.

Simola, Keijo; Koivisto, Keijo. 1993. *Maanpuolustusopisto 75 vuotta*. Hämeenlinna: Karisto.

